

Amalie Skram

Professor Hieronimus

bokselskap.no

Oslo 2019

bokselskap.no, Oslo 2019

Amalie Skram: *Professor Hieronimus*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1895
(København/Gyldendal). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra
Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-498-2 (digital, bokselskap.no),
978-82-8319-499-9 (epub), 978-82-8319-500-2 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

I

Å gud nej – hun fik det ikke til – – hun *fik* det ikke til!

Det var aften i atelieret med stærkt lampelys.

Fru Else Kant stod fortvivlet foran staffeliet med det gråt i gråt bemalte lærred. Nu havde hun holdt på nat og dag i over et år, slidt sjælen ud af kroppen på sig, for at få frem, hvad hun havde på hjerte. Men jo længer det led, jo værre det blev. Denne skikkelse der i hjørnet, som skulde være livsangstens symbol – ha, ha! En stakkels tomsing af en fyr med påklistrede, sorte vinger – en maskeradefigur.

Å gud, gud, hvad skulde, hvad *skulde* hun gøre! Hun, som dog engang havde kunnet noget, som havde vakt denne dejlige forbitrelse hos de «pene» i publikum. Men nu havde det sagt stop. Pludselig stop.

[2] – Ja, hun kunde jo gi sig til at male og male, søde, yndige billeder med smilende landskaber og flitterstasfigurer. Men det *kunde* hun altså ikke.

Bare hun kunde lægge malingen ganske på hylden, aldrig mere røre ved en pensel. Tænk for en fred, der da vilde sænke sig over hende. Leve sit liv optat af disse, hver dag tilbagekommende småpligter, hvis opfyldelse skabte tilfredshed for hende selv og velvære for hendes kjære. Bli kvit denne utålelige byrde, der altid ved dag og ved nat lå

over hende som en mare. Og havde hun endda bare havt dette ene, kunde hun git sig ganske hen til sit arbejde, og i alle andre forhold ladt fem være lige. Men når ikke alt i huset med barnet og maden og stellet og pigerne gik, som det skulde, led hun forfærdeligt, og anklaged sig selv som den, der var forsømmelig og efterladende.

Nej, der skulde kjæmpekræfter til for at gjøre fyldest på så mange områder. Paulus havde evindeligt ret, da han forbød kvinder at optræde offentlig. Gifte kvinder skulde han ha sagt – skjønt nej – de, som ikke *var* gift, kunde jo *bli* det.

Å for en jammer. Skulle se på dette forfærdelige smøreri, der sved hendes sjæl som [3] ildsluer. Ha klart og levende i sig, hvordan det *skulde* være, og så – –

Denne kamp mellem det, hun *vilde* male, og det, hun malte, skabte et sammensurium af elende, der grov sig ind i hendes hjerne, filtred sig om alt, hvad hun hørte og opleved, lammed hendes energi og knækked hendes vilje. Gjorde hende dertil så urimelig og vanskelig at omgås. Hendes stakkels mand – så oprevet og fortvilet som hun var – ja fortvilet indtil døden, fordi hun måtte, *måtte* få sit arbejde færdigt, og så sin uformuenhed frygteligere og sikrere for hver dag, som gik.

Hun satte sig på en puf, foroverbøjet med albuerne på knæerne og ansigtet skjult i hænderne, og mens hun rokked frem og tilbage, gråd hun med en dæmpet, jamrende hulken, der af og til afbrødes af en heftig hoste.

Hvad kunde det også nytte, om hun kom bort en tid, hvorom hun af og til havde talt med sin mand. Hun tog jo sit indre med sig, sin kval

og kvide over det ufuldførte arbejde, sin længsel efter mand og barn, den dejlige lille gut, som hun ikke kunde undvære en dag, uden at føle et nagende savn. Og så havde hun heller ikke råd til at rejse, ikke råd til nogen [4] verdens ting, nu, hun så længe intet havde fåt færdigt og intet havde solgt.

Hun følte en rykning gennem baghodet, og retted sig op med et sæt. Så strøg hun hånden varsomt fra nakken opover, og kneb øjnene sammen.

Ja, det var jo ikke så underligt, så søvnløs, som hun havde vært nu snart i et år. Hele sommeren da hun lå dernede i Schweits med barnet, havde hun ikke sovet ordentlig en eneste nat. Ofte ikke fåt blund i sine øjne fra hun la sig om kvælden, og til hun stod op om morgenen, fordi den lille, som hun for pigens upålideligheds skyld måtte ha hos sig, lå urolig og vælted sig i den lille jernseng, der hver gang gav en knagende lyd. Så havde hun ligget og læst den hele, lange nat ved lampelys, og om morgenen, når gutten var badet og påklædt, og gik ud med barnepigen, havde hun lagt sig igjen, og forsøgt at sove lidt, men var som oftest blet forhindret af dagens travle lyde. Og så dette forgræmmende slid med det store billede, som hun naturligvis havde ført med sig, og som hun aldrig fik videre og ikke *kunde* få videre. Altid hang hun over det, fordi det uafsladelig suged hende til sig, og fordi den sjælslidelse, hendes frugtesløse stræv voldte, blev endda større, når hun flygted fra arbejdet. [5] Og søvnløsheden var blet ved, hele vinteren hjemme. Hun var ligesom kommen i vane med ikke at sove, hun, som netop altid havde trængt så megen søvn. Uden nattesøvn kunde ingen klare sig i længden. Selv det stærkeste menneske måtte bukke under. Derfor var hun nu, som hun var. Å gud, disse rykninger, der ligesom

kløved hodet i to dele, så hun undertiden havde trang til at surre bånd fast omkring det. Og ingen forandring, ingen udvej til at undslippe. Leve livet naglet fast til den marterpæl, hendes arbejde mere og mere var blet hende.

Hun tørred ansigtet og blev siddende ubevægelig, mens blikket stivned i kummer. Så kom hostebygerne igjen, lange, anstrengende, så at øjnene fyldtes med vand.

Sligt et vrag, hun var blet.

Og *hun* kunde ha mod til at optræde som dommer og anklager ligeoverfor andre. Kirsten, som hun havde sagt op, fordi hun stjal, og gjort ulykkelig for livstid, for nu var hun begyndt at drikke for at døve sorgen. Hendes hjerteskjærende gråd, da hun fik at vide, at det var kommet op –. Hun hørte den i ørene og så pigens hvide, opspilte ansigt. Og ingen plads havde hun fåt. Hvad skulde der bli af hende? Hun vilde naturligvis gå til grunde, og det var ^[6] hendes skyld. Å den arme, arme Kirsten – Jeg bér Dig om tilgivelse, om tilgivelse – –

Ja, *hvor* hun vendte sig hen, og *hvad* hun end tænkte på, var det allsammen ondt og tungt. Gutten, som hun ikke kunde få til at spise nok, og som lå der om aftenen time efter time uden at ville sove. Andre folks børn både sov og spiste, men hun bar sig naturligvis forkjert ad med ham. Sådan i et og alt. Der var intet lyspunkt – intet, intet. Og det vilde stadig bli værre og værre. Hun fik jo aldrig tid til at gjenvinde sine kræfter, hun, som havde denne nervøse hoste, der især om natten var aldeles desperat, og trætthed hende ud, så hun knapt orked at stå op om morgenen. Hjernens fik aldrig hvile. Altid var den i boblende kog om de samme og samme grublerier. – At dø var det eneste

tiloversblevne. Nedlægge kampen. Forsvinde fra et liv, der kun var lidelsesfuldt, og som hun gjorde lidelsesfuldt også for andre. Det var umoralsk at bli ved med at leve, når man intetsomhelst duede til, når man vidste med sig selv, at man kun var til byrde og plage for dem, man så gjerne vilde yde det meste og bedste, og endydermere vidste, at det aldrig blev anderledes.

Det var dog underligt, hvor længe et menneske, [7] selv det ulykkeligste og mest forpinte, kunde vakle og betænke sig, når det gjaldt om at kaste byrderne fra sig ved at udslette sig selv fra de levendes tal. Dybt rodfæstet måtte den være, denne gru for at glide ind i tilintetgjørelsens evige mørke, siden hun endda blev ved med at slæbe sig over dagen, gjennom natten – over dagen gjennom natten.

– Nå ja, men denne sidste udvej løb jo ikke fra en.

Hun rejste sig hastig, gik hen til staffeliet og begyndte at male med optrukne bryn og tæt sammenknebne læber. Ret som det var, måtte hun holde inde for at hoste. Det gjorde ondt for brystet og værked i skulderbladene, og knæerne var så matte. Men hun ænsed det alltsammen ikke – bare blev ved.

Med ét opklaredes hendes mine, øjnene fik et udtryk af levende glæde, og hele ansigtet strålte. Nu fik hun det til – endelig – endelig! Hun la paletten fra sig, trådte et skridt tilbage og betragted billedet.

Pludselig fôr hun sammen. Var det ikke gutten? – Hun lytted et øjeblik og skyndte sig så gjennom spisestuen ind i barneværelset, hvor der brændte natlampe. Der lå barnepigen og snorked med åben mund, og i den lille seng på [8] den anden væg sad gutten oprejst med

fægtende arme.

«Søde lille Tage min,» Else bøjed sig over ham og fik ham i en fart kysset lysvågen. «Hvad er det, gutten min? Skal jeg synge for Dig?»

«Ja, den om pusekatten, mamma.»

Else la gutten ned på puden og dækked ham til. Så sang hun på en slæbende melodi:

Pussekatten ligger under ovnen
Og klager al sin nød.
Den har så ondt i hode' sit,
Den tror, det blir sin død.

«Død, hvad er det for noget, mamma?»

«Det er så'n som bedstepappa er.»

«Skal man så ikke mere komme i seng om aftenen og drikke kakao om morgenen, mamma?»

«Nej, for så er man død.»

«De, som er død, har det godt. De *har* mamma.»

«Nu må Du ikke snakke mere, men skynde Dig at sove. Husk, det er midt på natten.»

«Hvad er natten for noget, mamma?»

[9] Glæder eder alle småmusene,

For nu er pusekatten død,
Nu kan I gå i spiskamere'
Og spise smørrebrød.»

«Tog de ost på, mamma?»

«Nej. Men nu snakker Du jo igjen.»

Døren fra spisestuen gik op, og en høj, bredskuldret mand med mørkt, skaldet hode kom ind.

«Pappa!» råbte gutten, og sad med et sæt oprejst i sengen. «Tage er sulten. To stykker smørrebrød med leverpostej, og et med steg og et med ost!»

Kant gik hen til sengen, bøjede sig over barnet og så dæggende: «Så Du er sulten, pus?» «Gå nu Du ind og læg Dig,» vendte han sig bønlig til Else. «At Du nu sidder her igjen. – Og gutten, som Du ikke gir fred til at sove.»

«At Du vil sige så'nt, Knut. – Jeg, som er så fortvilet, når barnet ikke sover.»

Tage havde stående oprejst i sengen slået armene om farens hals. «Jeg vil ind i spisestuen med Dig,» sa han indsmigrende.

«Ikke gør det,» bad Else.

«Kanske det er ligegodt at trætte ham ud. Så sover han desto bedre bagefter.» Kant svøbte ^[10]teppet om gutten, tog ham på armen og gik ind med ham i spisestuen. Der satte han sig ved bordet med barnet på

skjødet, og gav ham mad.

Else fulgte efter, og satte sig ligeledes ved bordet.

Tage kom i ypperligt humør. Han trak Kant i skjægget, mens han småsnakked ustanselig og af og til béd i et stykke smørrebrød, som han derpå putted faren i munden. Så havde han fåt frigjort fra teppet den ene fod og holdt den pludselig op i ansigtet på Kant, der var ligeså henrykt som barnet.

Else smilte bekymret, og rysted hodet. «Du ser jo, at han ingenting spiser,» sa hun. Men straks greb så Tage et stykke smørrebrød, og forsikred, at han var meget, meget sulten, og at han vilde spise det altsammen.

«Kan Du ikke gå ind og lægge Dig, Else?» bad Kant igjen. «Du véd ikke, hvordan Du sér ud.»

«Gå ind og lægge mig – hvad skulde det være godt for? Sove gjør jeg jo ikke alligevel. Og især nu, da Du sidder der med gutten!»

«Hvorfor græder mamma?»

«Jo, for mamma er syg. Stakkels lille mamma.»

[11] Else gik tilbage til atelieret, og tog atter fat på at male, mens hun hvert øjeblik trådte lidt tilbage og stirred på billedet med uroligt spørgende blik.

Gud véd, tænkte hun tvilende, det er vist alligevel ikke blet bedre. Hun var også så træt, at hun rysted på hænderne. Og så denne hoste.

Men hun måtte holde på. *Måtte*. Imorgen, når hun stod op, var hun jo endda trættere, og hele dagen vilde det være op i det samme. –

Knut også, som ikke kom ind igjen! – Nu sad han der og ventede på, at barnet skulde falde i søvn istedetfor ganske rolig at gå sin vej, eller da ialtfald nøje sig med at vække barnepigen! Knut talte om *hende* – de altfor mange hensyn, hun tog til barnet, men han var sandelig ikke bedre selv, snarere værre.

– – – Å, dette træk ved munden, dette forfærdelige, opsætsige træk ved munden – –! Hun skyggede med hånden for øjnene og så på, hvad hun havde malt. Nu havde hun da fåt det til en ren mumiemaske. – Med penslen og paletten i hænderne trippede hun sagte jamrende op og ned. Så malte hun igjen, mens hodet blev glødende hedt, og sveden sprang frem på hendes pande. –

«Nej men Else da,» Knut var kommen ^[12]ind. Han så forfærdet på hende og gik hen og vilde ta penselen ud af hendes hånd.

«Jeg er jo nødt til at nytte de få øjeblikke, jeg synes, jeg kan arbejde, enten det så er nat eller dag» – hun vristede sit håndled frit fra hans fingre. «Sover Tage?»

«Ja.»

Knut gik et par ganger langsomt op og ned med sænket hode. Så standsede han bagved Else, der stadig malte. Han rettede nakken og syntes at ville sige noget, men opgav det og gik atter op og ned.

«Klokken er halvto, Else. Du véd jo, at denne natteiver altid kommer, når Du er som dårligst. Hold dog op for himlens skyld. Jeg

bér Dig, Else.»

«Gå Du bare ind og læg Dig, og lad mig skjøtte mig selv. Jeg er forresten slet ikke syg. Det er meget værre med Tage, som ikke hverken spiser eller sover. Vil Du ikke tale alvorligt med Tvede om det?»

«Vær nu god, Else,» Knut tog med mild vold paletten fra hende. «Du ødelægger Dig, og Du ødelægger også mig,» han talte lavt, og om de optrukne øjenbryn lå der et udtryk af dyb bekymring.

«Kom nu,» vedblev han, da Else stirred ^[13] åndsfraværende uden at svare. «Du må se til at få sove lidt, – jeg skal gi Dig et Pulver.»

«Å, hvad nytter pulvere,» mumled Else. «Ikke om Du så gav mig 100. Vil Du ikke tale alvorligt med Tvede om barnet?»

Knut vendte sig bort og begyndte atter at gå på gulvet. Else gjentog sit spørgsmål.

«Barnet fejler jo ingenting,» sa Knut forpint.

«Du *vil* altså ikke tale til ham?»

«Jo, jeg skal nok. Slå Dig bare tiltåls.»

«Imorgentidlig straks?»

«Ja. Vil Du så lægge Dig?»

Else gik bort og satte sig på chaiselonguen.

Knut så lidt på hende. Så satte han sig også et stykke borte.

Med ét stod Else og malte igjen.

Knut rejste sig og forlod stuen. Han fik prøve at gå ind til sig selv og lægge sig. Det var uudholdeligt at se hende stå der og slide sig op.

Efter en halv times forløb kom han listende ind igjen i slåbrok og tøfler. Else stod fremdeles og malte.

«Uf, hvor Du skræmte mig,» udbrød hun og vendte sig om med et pludseligt sæt. «Vil Du da gjøre mig rent fortvilet ved at gå oppe ^[14] om nætterne og la det være mig, der hindrer Dig i at få ro?»

Knut virred hjælpeløst med hodet.

«Se lidt på, hvad jeg har malet iaften,» sa så Else, «og sig, hvad Du synes.»

«Ikke nu. Jeg må være frisk og klar for at kunne se, og jeg er dødtræt.»

«Naar jeg nu bér Dig saa indstændigt. Jeg skal straks gå til ro bagefter.»

«Det er jo netop det, Du ikke gjør,» sukked Knut. Så gik han hen og betragted billedet med mysende øjne. Else stod spændt og vented.

«Ja, jeg véd ikke, Else. Jeg siger Dig jo, at jeg ikke kan se på denne tid af natten. Det er vist godt det, Du nu har malet.»

«Vist – tror Du ikke, jeg kjender Dig? Du skulde meget heller sige

din mening. Å gud, å gud, så er og *blir* det da forgjæves», hun gråd og gik hensigtsløst om i atelieret. Knut fulgte efter og talte og bad, men hun hørte ikke på ham.

«Nu skal jeg forresten gå til ro,» sa hun omsider, og tørred sit ansigt. «Nu har jeg intet arbejde mere. Hvor det dog var godt, at Du sa, hvad Du syntes. Tak for det» – hun tog op fra en bordskuffe en liden flaske.

[15] «Hvad vil Du med den?» spurgte Knut, som havde iagttat hende opmærksomt.

«Ingenting. Lad mig bare være.»

«Nej Else! Giv mig øjeblikkelig flasken. Jeg véd, hvad Du pønser på.»

Else så stivt på ham. Han stod rolig med hånden fremrakt og et blik, der syntes overfyldt af sorg, og samtidig var så træt og modløst.

En underlig mand den Knut. Han havde jo den samme opfatning af tilladeligheden i det at ta livet af sig som hun. De havde tit snakket om det. Og dengang da hans unge slægtning holdt på uhjælpeligt at gå tilgrunde, og hun engang havde sagt, hun var bange for, det endte med, at han skjød sig, havde Knut rolig svaret: «Det vilde ikke være det værste.» Men når det kom til stykket, som nu med hende, optrådte han som en almindelig politibetjent. Det havde han også gjort engang før, da hun for nogle år siden havde syntes, at der ikke var andet tilbage end at dø.

Var det fordi han holdt så meget af hende?

Ja, han *holdt* af hende, men altså ikke nok til at ville unde hende døden. Så havde han heller ikke mod til at forholde sig som passiv tilskuer, når det gjaldt dette sidste, sidste skridt. «Der maa gribes til foranstaltninger,» stod han ^[16] nu og tænkte. «Jeg kan ikke være rolig et sekund på dagen.»

Ja, hvis foranstaltningerne kunde nytte noget, hvis hun igjen kunde bli som i gamle dage, kunde sove, arbejde, få noget færdigt – være glad. – Men det trode ikke Knut, og ikke hun heller. Nej, nej, nej! Hun kunde se det på ham, at han ikke trode det. Men da var det rent ud lumpent af ham, at han ikke lukked øjne og øren og lod hende fare, som hun vilde.

«Det er usselt af Dig,» sa hun.

«Giv mig flasken,» svarte Knut og så ubøjjelig ud.

«Men hvorfor? Vilde Du nu ikke tænke i dit inderste indre, når det først var sket: «Jaja, det var tungt, at det skulde ende sådan, men dog det eneste og bedste?»

«Nej,» sa Knut.

Else fôr sammen ved det «nej». Der var i hans tonefald og mine så megen smerte og kjærlighed og urokkelig forvisning. Skulde det være muligt, at han ikke syntes, det var bedst, hun døde? Det var, som om en hård klump inde i brystet begyndte at smelte.

«Så skal jeg heller ikke gjøre det,» sa hun sagte. «Men Du maa vise mig den tillid at ikke ta flasken fra mig.»

[17] «Det kan jeg ikke. Husk paa disse *mange* nætter, jeg har gået her og ligefrem kjæmpet med Dig om dit liv. Hvad véd jeg, og hvad véd Du, hvad der stikker Dig i næste nu?»

«Men nu *må* Du tro mig,» brast det lidenskabeligt ud af Else. «Jeg *kan* ikke holde ud, at Du ikke tror mig!» Hun kasted sig plat ned på gulvet, og gråd og hulked højlydt.

«Jaja Else. I guds navn, så tror jeg Dig.»

Else rejste sig op og blev rolig. Flasken la hun tilbage i skuffen, som hun låste.

«Vil Du så gå til ro, Else?»

Else vilde svare, men så begyndte hosten igjen. Det var, som hun skulde slides istykker.

«Du maa ikke se så bedrøvet ud, Knut.»

«Jeg synes ikke, der er synderlig anledning til andet,» mumled Knut og strøg sig over panden.

«Nej, din stakker.»

Langt om længe lykkedes det Knut at få hende til at lægge sig. Hun klædte sig af med en skræmt mine, og så sig hvert øjeblik ængstelig lyttende om. Knut gav hende et pulver og gik ind til sig selv.

Men neppe havde Else lagt sig til, før hun atter blev overfaldt af hosten. Hun sad oprejst [18] i sengen, og det lød tilsidst som hikkende,

hivende krampe.

Der kom disse stampende hovslag op over trapperne ind gennem entrédøren, som sprang op af sig selv. Hurtig, taktfast gik det. Soveværelsesdøren gled op, og ind suste langsomt dette tog af brune, skønne hester, som Else ofte havde sét i den senere tid. Hestenes hoder og overkroppe var stive og livløse, og istedetfor øjne var der store sorte huller, men de fine spinkle bén løfted og strakte sig og førte toget afsted, ind i spisestuen og atelieret, ud gennem entréen og ind igjen i soveværelset, taktfast, gjengangerlig uforstyrreligt. Om igjen og om igjen. Og Else sad i sengen hostende og stirrende, og undred sig, men var ikke bange.

Så pludselig stod Knut der, og hestetoget var som sunket i jorden.

«Du får ta dine opiumsdråber,» sa han. «Dette er værre end det værste.»

Men Else vilde ikke. Hun havde tat den foregående nat, og hun turde ikke gjøre formeget af det.

«Så Du ikke hestene?» spurgte Else ... «Stuen var fuld af dem da Du kom. Det er da også sørgeligt, at Du hverken kan se eller høre.»

[19] «Gå Du bare,» vedblev Else, da Knut ikke svarte. «Jeg er så vant til at ligge slig.»

«Ja, jeg *må*,» svarte Knut. «Jeg falder sammen af træthed, og imorgen har jeg meget at gjøre.»

«Men det løfte, jeg gav Dig, om ikke at bruge flasken, gjælder *kun*

for inat,» råbte Else efter ham. «Så meget Du véd det.»

Som en søvngjænger famled Knut ind i sit værelse og la sig. Han svøbte tepperne tæt om sig, vendte sig imod væggen, og faldt straks hen i en slummer, gennem hvilken lyden af Elses hoste lå som et tryk over hans bryst.

Med ét fór han forskrækket i vejret, sprang ud af sengen og åbnede døren til entréen. Der stod Else og iførte sig sin lange kåbe.

«Hvad er det nu igjen?» spurgte Knut hårdt og greb hende om skuldrene.

«Jeg kan ikke få fred,» jamred Else. «Jeg tænker uafslædig paa Kirsten, som vi har jaget. Nu vil jeg hen til hendes mor og spørge efter hende.»

«Nu, på denne tid?»

«Det er jo midt på dagen.»

«Ikke tale om det. Øjeblikkelig i seng med Dig.»

Else vedblev: «Jeg hører stadig det ord i [20] mit øre: Du onde tjener, al gjælden eftergav jeg Dig, fordi Du bad mig. Burde det så ikke også Dig at –»

Knut tog tøjet af hende, og fik hende omsider til atter at lægge sig.

Og saa faldt hun endelig i søvn.

II.

Klokken 10 den næste morgen var Knut hos huslægen og vennen, dr. Tvede.

«Nu må *Du* sige, hvad der skal gøres,» sa Knut. De havde snakket en stund frem og tilbage om Elses tilstand.

Dr. Tvede svarte ikke straks, bare så på Knut med sine milde, dybtliggende filosoføjne.

«Der er foreløbig kun ét at gøre», sagde han så. «Vi må skaffe hende ro. Hun må hjemmefra og på et hospital. Andre steder er der ikke den ro, hun skal ha».

«En eller anden privat klinik?» spurgte Knut tøvende.

«Tror Du, din kone vil finde sig i at bo sammen med en bunke hysteriske fruentimmer?»

«Å nej – naturligvis –»

«Vi har jo professor Hieronimus. Han er ^[21] den bedste, og for ham har hun respekt. Hun har læst en af hans afhandlinger og flere gange talt til mig om ham.»

«Hun skulde altså indlægges på hospitalet under ham?»

«Ja. Når han har skaffet hende ro og haft hende der en 8–10 dage, siger han Dig, hvad der skal gøres. Jeg indsér ikke, at der er noget andet at råde Dig til. Jeg skal skrive en seddel, gå med den til Hieronimus på hospitalet. Du træffer ham nu. Tal med ham, og tal så med din kone. Hun må naturligvis selv ville.»

Knut stak sedlen til sig og gik.

Der var dog et håb i dette.

III.

Kants sad ved frokosten.

«Jeg spiser nu ikke, mamma,» forsikred Tage, der sad ligeoverfor Else med en stor spisesmække om halsen, og stak til spejlægget og det småtskårne kjød på sin tallerken. «Jeg gjør det nu ikke alligevel. Jeg *gjør* ikke.»

«Når Du ikke vil spise, så kan Du gå fra bordet,» sa Knut med en bevægelse, som om han vågnet op. Han trykket på bordklokken, og [22] barnepigen kom ind og fik ordre til at gå tur med Tage.

«Jeg har talt med Tvede idag,» sa så Knut. «Har Du noget imod at lægge Dig ind på hospitalet hos professor Hieronimus?»

«Har Tvede virkelig fundet på det af sig selv?» spurgte Else, og der kom et næsten fjendtligt udtryk i hendes øjne.

«Ja, han har. Nu gjælder det bare, at Du vil?»

«Jo, jeg vil gjerne,» svarte Else, mens hendes øjne langsomt fyldtes med tårer. «Jeg må med magt rives bort fra mit billede, ellers kan det gå galt. For jeg *er* jo altså ikke normal.»

«Bli dernede nogle dage,» fortsatte Knut. «En halvanden ugestid i det højeste. Det vilde Du vel sagtens kunne finde Dig i?»

«Jeg kan finde mig i alt, bare jeg får fred og ro. Lidt puslearbejde kunde jeg vel sagtens ta med. Skitserne til «Børnenes Julebog» f. eks?»

«Naturligvis. Så får vi høre hans mening, om Du bør ta til Schweitz en tur, eller lægge Dig på landet lidt.»

«Det skal bli godt at få tale med en mand som Hieronimus. Forklare ham, hvordan jeg har det i ét og alt. Du må gå ned til ham endnu idag.»

[23] «Jeg har alt vært der.»

Else blev lidt blegere i kinderne.

«Hvad sa han?»

«Han havde ikke tid, men bad mig komme igjen klokken tre og ta Dig med. Han gjorde et udmærket indtryk, rolig og betænksom. Forresten ligned han en lægprædikant i sin luvslidte overfrakke. Men det var vel hospitalsdragten. Vær så parat præcis halv tre.»

Else gik ind i atelieret og så på sit store billede. Galt og umuligt var og blev det –. Hun krymped sig sammen under den fortærende smerte over egen hjælpeløshed, der stadig fyldte hendes indre, og som hvergang hun stod foran billedet ganske tog magten fra hende. – Intetsigende, uden liv, meningsløst. Det var, som om en stor klam hånd greb om hendes hjerte, så hun kun med møje kunde trække vejret.

Om hun forsøgte endnu engang, nu i sidste øjeblik, da hun havde

opgit alt og skulde flygte fra det –. Tænk, om det kunde lykkes! Hun syntes, hun havde læst eller hørt om lignende tilfælde. Fik hun bare *noget* af det til, udtrykket i øjnene f. eks.? Hun vilde få håb og mod og nye kræfter.

Ilfærdig begyndte hun at male, men det varte ikke længe, så kasted hun paletten og [24] vendte sig bort. Sådan gik det jo altid. Hvor mange gange havde hun ikke i vanvittig trang til at vælte sorgen fra sig og fatte nyt håb tænkt, at netop *nu* var øjeblikket, da ånden vilde komme over hende, men altid havde hendes anstrængelser vært forgjæves. – Nej, hun måtte bort, bort fra altsammen, fra arbejdet, fra mindet om arme Kirsten, fra synet af Tages vantrivsel. Det skulde rigtig bli godt at komme ned til Hieronimus.

Ja – fik hun nu bare slippe for at tænke på billedet, at hun ikke kom til at sidde dernede og male og male, og se foran sig, hvordan det *skulde* være, og brænde efter at begynde på nyt. Men hun vilde gjøre alt for at skyve tankerne fra sig, sove sig helbred og kræfter til under freden og stilheden dernede. Otte–ti nætters søvn vilde gjøre underværker.

Hun løfted blindrammen med det store lærred ned fra staffeliet og stilled det op mod væggen, med bagsiden ud. Så gik hun ind i barneværelset og efterså Tages tøj. En bluse, hun havde i arbejde, mangled knapper og snore. Den gjorde hun færdig, samlede i en bunke, linned og strømper, som skulde repareres af barnepigen, og la alting pent tilrette, hvorpå hun satte sig ved bordet med det tunge hode hvilende [25] i hænderne. Øjnene følte svidende stive af den lange søvnløshed, det snurrede i panden, og hun kjendte en pludselig

svimmelhed. Uvilkårlig greb hun efter støtte. Mat og dødsens søvning lod hun armene falde ned på bordet og ansigtet på de sammenlagte hænder. – –

– Der var underlige lyde omkring hende, tunge sukke og en ensformig sutren, blandet med rassel af visne blade. Hun vilde løfte hodet for at se, hvad det var, men kunde ikke få det op, alt det, hun stred og sled. Endelig lykkedes det. Hvad er dette, tænkte hun. Der var så stort omkring hende, og så højt til loftet, og lyset var grålig blegt, som af fjernt og diset måneskin. Og der langs væggene stod senger i rækker med hvide lagen og nedstukne tepper, under hvilke der lå mennesker, som var stivt udstrakte, og som jamred sig. Alt imellem letted de hoderne og bad med hjerteskjærende stemmer om, at de stramme tæpper skulde løses, men ingen svarte. Ved siden af den høje, smale dør midt imod stod en skikkelse med bundne hænder i lang hvid lysende kittel og fastholdtes til væggen af et tykt, mørkt reb, der var surret om livet. Øjnene var opspilet, uden pupiller, med store fremstående hvider, og ud af munden hang en lang begfarvet tunge. Else vilde rejse sig, men ^[26] det var hende umuligt at røre et lem. Stiv af rædsel stirred hun på døren. I et par spring vilde hun kunne nå den. Men hvis den nu var låset, og der ingen nøgle sad i –. Ja, den *var* låset, og uden nøgle, hun så det tydeligt. Da følte hun sit legeme bli til en lam masse, og hun begyndte at glide ned af stolen, men i det samme åbnedes døren lydløst, og 4 mænd kom stille ind, bærende mellem sig en lang lys kiste med et buetformet halvtag oppe ved hodegjærdet. Halvtagets åbning fortil dækkedes af en glasrude, og gennem denne så Else et menneskehode, der lå på skjæve med et indfaldent udslukt ansigt, hvis farve syntes blysort mod kistepudens hvide betræk. I samme øjeblik vidste hun, at det var Knut, og at han var død.

Kjæmpende for at få lyd udstødte hun et skrig, lod sig falde næsegrus mod gulvet og vågned.

Hun fôr op fra stolen, midt frem i stuen, hvor hun blev stående og så sig om med forvildede blikke.

Døren fra spisestuen blev stilfærdigt åbnet, og hendes mand stak hodet ind. Ude af sig selv, med oprakte arme, højt hulkende styrted Else imod ham, rev døren helt op og kasted sig om hans hals.

[27] Knut havde møje med at få hende beroliget. Han vilde, hun skulde lægge sig på chaiselonguen i atelieret – der var endnu 5 kvarter, til de skulde gå, men Else klynged sig skjælvende til ham og trygled ham om ikke at forlade hende et eneste øjeblik.

Omsider fik han hende til ro på chaiselonguen, hvor hun blev liggende med vidåbne øjne og stirred og stirred på drømmens syn, mens hun om sig følte som en verden af rædsel og elendighed. Tit havde hun tænkt, at hun var det mest forpinte menneske på jorden. Nu dukked det op i hendes forestilling, at der for menneskenes børn gaves lidelser og pinsler af anden og grufuldere art end hendes. Ved hver mindste lyd fôr hun sammen, og rakte ræd hånden ud efter Knut, som sad med en bog i en lænestol tæt ved.

IV.

Da de var ved hospitalet, mangled klokken et helt kvartér på tre, hvorfor de drev op og ned i en sidegade, begge to nervøse og spændte, og uden at tale noget videre.

«Hvad er klokken nu?» spurgte Else.

[28] «Der er kun gåt 7 minutter.»

«Er det muligt!»

De gik videre, og tausheden blev kun afbrudt, hvergang Else gjentog sit spørgsmål om klokken. Knut svarte stadig det samme, at der kun var gåt nogle få minutter.

«Aldrig har jeg vidst, at et kvartér var så langt,» udbrød Else. «Men tror Du ikke, at uhret dit står?»

Knut rysted hodet, og Else gav sig til at tælle indvendig. Hvergang hun kom til 60, skulde der være gåt et minut, og så begyndte hun forfra.

«Nu véd jeg da, at klokken er tre,» sa hun med ét og stansed.

Der var endnu 4 minutter tilbage, men nu kunde de begynde at gaa ind, mente Knut.

De kom gennem hospitalsporten og passérte en del store gruslagte gårdsrum med indhegnede anlæg, hvor bedene var sorte og muldede, og træerne brune og vinternøgne. Da de havde nået det inderste gårdsrum, pegte Knut på et mindre toetages stenhuse, der lå lidt borte fra de andre lange bygninger, og sa: «Der er det.»

Else tilkasted Knut et blik, der spurgte, om han ikke syntes, hun var modig, og gik rask op ad den lille trappe ind i gangen, hvor der på [29] døren tilhøjre stod skrevet et bibelsprog, som Else omhyggelig studerte.

«Skal vi banke på?»

Knut banked på, og da ingen svarte, åbned han døren og lod Else gå foran sig ind.

Det var et aflangt skummelt rum, med bart gulv, gule bænker langs væggene og en stor spyttebakke fremme på gulvet. I værelset befandt sig to mandspersoner, en bonde, som sad foroverbøjet, med hænderne nede mellem knæerne og hodet dybt ludende, og en yngre fyr, der ligned en håndværker eller skolelærer med et gulsmusket, sygeligt ansigt og en mængde uklippet, vissentørt hår.

Knut og Else satte sig på bænken ligeoverfor håndværkeren, der syntes fordybet i en avis, som han holdt udfoldet mellem hænderne. Lidt efter gløtted han sky op fra bladet, og da han mødte Elses blik, der betragted ham, smilte han halvt forlegen, halvt hoverende, som vilde han sige: De forstår da vel, at det ikke er for min egen skyld, jeg sidder her.

Der var stille i værelset. De eneste lyde var de dybe sukke fra den ludende bonde, hvergang han spytted, hvad han tidt gjorde, og skjønt han hverken forandred stilling eller løfted hodet, [30] traf han dog altid midt i spyttebakken, som stod mindst en alen borte fra ham.

Døren fra gangen gik op, og en lang mand med hjemmegjort værkensfrakke, smalt tætklippet hode og uldskjerf om halsen trådte ind. Else fik hjærtebanken og så spørgende på Knut, men forstod straks, at det ikke var Hieronimus. Manden blev et øjeblik stående og så sig om, så gik han på tærne langsomt hen i værelsets fjerneste hjørne og satte sig med ryggen tæt op mod krogen.

Der gik endnu nogle minutter. Håndtværkeren læste i bladet, bonden sukked og spytted, og manden i krogen sad stiv og stille som en støtte.

Da hørtes fra trappetrinene udenfor lette, løbende skridt, som fortsattes inde i gangen. Døren blev hurtig åbnet, og ind kom en vims og spinkel herreskikkelse med et koldt, blegt ansigt uden skjæg og glatkjæmmet hår. Han gik tværs over gulvet uden at se til højre eller venstre, og gjorde i forbifarten tegn til den ludende bonde, der havde rettet ryggen og nu stod op og fulgte den vimse herre ind i sideværelset.

«Nej, er det *sådan*, han sêr ud», hvisked Else. «Men jeg syntes ikke, hans klær var luvslidte».

[31] Knut smilte og hvisked tilbage: «Ikke disse».

Lidt efter kom bonden ud igjen fra sideværelset, og på

dørtærskelen stod Hieronimus. Han så et øjeblik skarpt paa Else, vinked så næsten umærkelig med hodet til Knut, der rejste sig og gik ind til ham.

Hvem var det dog, Hieronimus' blik minded Else om? Hun grundet over det, og så kom frem for hendes indre øje et menneske, der var bedrøvet og talte indtrængende, og lidt efter et hvidt slips under en spids hage og noget vandkjæmmet hår, og så endelig en prækestol. – En prækestol? – – Ja, nu havde hun det! – Den unge teolog, hun havde truffet for mange år siden i onkelens præstegård, og som havde præket en gang onkel John var forkjølet. Ja, ham var det – dette fromme fanatiske menneske, hvis øjne havde et udtryk, som om han gik og sørged over verdens synd, og ikke alene sørged, men tillige var fuld af nidkjerhed og vrede på Vorherres vegne. Hun havde ofte talt med ham om religiøse ting, og var kommen til at holde af ham, fordi han var så ærlig, og hans sind så rent. Gudskelov for det ikke var et usympatetisk menneske, Hieronimus minded om, siden han nu engang slet ikke ligned, hvad hun havde tænkt sig. Og gudskelov for hun havde fundet ud, ^[32] *hvem* det var, han minded om, så havde hun da ikke også *det* at gruble over.

Knut kom tilbage og så gik Else ind til Hieronimus. Han sad sidelæns ved et skrivebord, tilbagelænet i stolen med det ene bæn kastet over det andet, og holdt mellem hænderne en liden gjenstand, som han vendte og drejede. Med en svag hodebevægelse tilkjendegav han Else, at hun skulde ta plads på en stol ved hjørnet af skrivebordet.

«De har det nok ikke rigtig godt,» begyndte Hieronimus med en spids, bleg stemme og betragtede hende ufravendt.

«Nej,» fik Else med møjse frem.

«De er plaget af søvnløshed,» fortsatte professoren og gjorde et lidet ophold – «Deres sind er meget nedtrykt» – atter ophold – «Deres mand fortæller mig – nå, ja, kort sagt, De har det ikke godt. Vel?»

Else vilde svare, men kunde ikke for gråd. Hun bøjede ansigtet ned over muffen, som hun pressede for øjnene.

«Deres huslæge mener, at De burde være her lidt på hospitalet. Det har De vel ikke noget imod?» Den sidste sætning kom fort, og idetsamme rettede han sig i stolen.

Else rystede hodet.

[33] Professoren rejste sig, åbnede døren, og vinkede til Knut.

«Deres kone kan komme herved i eftermiddag. Om en time f. eks.»

«Å nej, ikke før i aften,» bad Else.

«Hospitalsreglementet tillader ingen at komme ind efter kl. 6.»

«Ja ja, kl. 6 da.»

«Så får hun med sig en vadsæk med de nødvendige toiletsager og noget linned,» henvendte Hieronimus til Knut. «Intet videre. På kontoret vil De få vide, hvilken kautionssum der forlanges og prisen for første pleje.»

Else havde forskellige ting på hjerte, som hun gjerne vilde vide besked om, men Hieronimus havde allerede åbnet døren til

venteværelset, og de sa farvel.

«Uf ja,» sa Knut og sukked, da de gik over gårdsrummene. «Bare det nu er det rette, vi gjør.»

«Hvorfor skulde det ikke være det rette?» svarte Else frejdig, men blev idetsamme underlig benauet over sin mands tvivlrådig-forpinte mine.

«Ja, vi får håbe det,» sa Knut og sukked atter.

*

De havde spist til middag og Else gik inde i soveværelset og pakked sin vadsæk.

[34] Knut kom med et par bøger. «Det er nok for det første,» sa han.

«Ja tak. Du kan jo altid bringe flere, når Du besøger mig –. Skjønt for så kort en tid» –

«En 8–10 Dage i det højeste,» sukked Knut. «Er Du så færdig?»

Lidt efter havde Else fåt overtøjet på. Hun gik ud i kjøkkenet og tog afsked med pigerne og bad dem være snille mod Tage. Så kom hun tilbage og løfted gutten op i sin favn, mens hun kjæmpende mod gråden lofte at komme snart igjen for at fortælle historier og lege med ham.

«Nu må Du komme, Else.»

Else kyssed barnet atter og atter. Så satte hun det fra sig og hvisked

farvel. –

Drosken kørte ind gennem hospitalsporten over de store gårdsrum og holdt udenfor den nederste langstrakte bygning. De ringte på gadedøren, men fik af en dame, som lukked op, at vide, at de gik galt. Dette var herreafdelingen, og de måtte om hjørnet til den anden indgang og gå ovenpå.

Her var ingen forhindringer. Gadedøren var uaflåset og den rummelige trappegang oplyst af gasblus. Ovenpå var der kun én dør og den ringte de på. Straks lød der skridt og raslen af [35] nøgler. Knut trykked Elses hånd. Han var noget bleg, og sa ingenting.

Låsen blev drejet om, og døren gik op. Der stod en høj dame med et fint blegt ansigt, i sygeplejerskernes nette dragt og et stort nøgleknippe hængende udenpå det gråhvide gummismækkeforklæde.

«Fru Kant? Værsgod. Lad *mig* ta den,» hun rakte hånden ud efter vadsækken.

«Jaja, farvel da, Else,» sa Knut med bævende stemme og kyssed hende.

«Jeg vil ikke ind. Her er jo låset, som var det et fængsel,» Else trådte uvillig nogle skridt tilbage.

«Bryd Dig ikke om *det*, Else. Den yderste dør må jo dog være lukket.»

«Kommer Du imorgen?» Else nærmed sig modstræbende døren.

«Ja, Else.»

«Sikkert?»

«Ja. Farvel.»

«Farvel.» Hun gav sin mand et sidste blik, og vendte sig til damen, som var blet stående på tærskelen med vadsækken i hånden.

V.

[36] Else gik fort forbi damen ind i en lang gang, oplyst af gasblus, som sad højt oppe på væggen. I det samme blev døren lukket med et smæld, nøgleknippet rasled, og låsen drejedes to gange rundt.

Det gjøs i Else.

«Det er jo ligesom alle andre entrédøre,» sa damen forklarende og så på Else med et forskende blik.

Else gik tøvende ned over den måttebelagte gang. På den ene side stod der under de høje vinduer gule aflange borde, gule træstole, og her og der pottedplanter i naturborde. På nogle af stolene sad der kvindelige skikkelser i løst, blåt bomuldstøj. En havde armene korslagt og så sløvt hen for sig. En anden stirred Else nysgjerrigt og uvilligt i møde, og en tredje sad ludet over et strikketøj. På den anden side af gangen var der døre med lange mellemrum.

Else blev ved at gå, til hun nåede den brede fløjdør for enden af gangen.

Da drejed hun hodet og sa til damen, som var stanset et stykke oppe: «Hvor skal jeg være?»

[37] «Her,» mente professoren, damen åbned en af dørene på

langvæggen.

Else vendte om og trådte ind i et rummeligt, halvmørkt værelse med et bredt vindu midt imod.

«Hvorfor er her to senge? Skal her bo andre end jeg?»

«En dame, en gammel rolig dame. Hun er så stille, at man véd ikke af, om hun er der eller ej.»

«Men har man da ikke et værelse for sig selv paa første pleje?» udbrød Else. «Jeg *kan* ikke sove sammen med nogen,» hun gik ilsomt op og ned på gulvet. En pinlig beklemmelse overfaldt hende. Disse væsner derude på gangen hvis tøj lignede fangedragter, vinduerne, der med sine høje skodder mindede om dem, hun havde sét i de tyrkiske haremer, de højtsiddende gasblus, som man måtte ha lange stiger for at nå, det raslende nøgleknippe udenpå den høje dames kolde gummiforklæde – alt foruroliget og opirred hende.

«Nej,» vedblev hun heftigt. «Jeg *kan* ikke sove sammen med nogen. Jeg *må* ha et værelse for mig selv». Hun blev ved at vandre op og ned på sivmatten, der løb fra døren til vinduet, [38] og hun gjentog stadig det samme, mere og mere ophidset; «Jeg må ha et værelse for mig selv».

Pludselig opdaged hun, trykket ind i hjørnet af chaiselonguen bag bordet, en bitte liden, smal og sammenkrøben kvindelig skikkelse, der fulgte hende med et udslukt blik.

«Er det hende der?» spurgte Else brat og standsed foran den høje dame, som opmærksomt iagttog hende. «Jeg vil herfra straks! Straks

på øjeblikket, hører De!»

En yngre sygeplejerske var kommen ind. Hun så et øjeblik på Else og veksled derpå nogle hviskende ord med den høje dame, som hun kaldte Frøken Stenberg.

«De kan også godt få være for Dem selv,» sa nu frøken Stenberg rolig. Hun forlod værelset og gik, fulgt af Else ned til den brede fløjdør, foran hvilken Else før var stanset. Her stak hun nøglen ind, vred den rundt i låsen, skjød dørens ene halvdel ind i væggen, gik et skridt, og stod så foran nok en fløjdør, hvis ene halvdel hun ligeledes skjøv ind, hvorpå hun sa til Else: «Kom De kun».

Else var hurtig gåt gennem begge døre, som frk. Stenberg omhyggelig trak til og låste, og de befandt sig nu atter på en gang af samme bredde og længde som den forrige. De samme ^[39] høje vinduer, de samme gule borde og stole, de samme skikkelser i løst blå bomuldstøj. Kun var der flere døre på langvæggen, og de stod allesammen åbne. Gasblussene højt oppe sad i ståltrådsbure anbragt i firkantede væghuller, et over hver dør. Der fandtes hverken pottedplanter eller gulvmåtter, og indtrykket, Else fik, var endnu mere nøgent og fængselsagtigt end på den forrige gang.

På en af de gule stole sad en rén liden gammel kone i hvid natkappe med lyseblå øjne i det blide, blege ansigt. Hun holdt sine skrumpne hænder foldet om et hvidt sammenlagt klæde, mens hun godslig snakked med sig selv. En ganske ung pige med et gulblast, dødtræt ansigt gik på hvide uldsokker langsomt svinglende frem og tilbage. Det brune afklipte hår strutted ud til alle kanter, og hænderne var stukket ind i trøjeærmerne. Hendes store hode luded snart forover,

snart til siderne, som var det altfor tungt, mens hun frygtsomt skeled til Else uden at stanse sin gang. Da hun mødte Elses blik, gjorde hun surmulende grimaser og skjulte ansigtet bag den løftede arm. I en af de åbne døre stod en ligeledes ganske ung pige på tåspidserne med de hævede arme i en halvrunding om hodet. «Nattergalen», hviskede hun, [40] da Else gik forbi. Pludselig slog hun nogle høje klare triller, hvorpå hun gav sig til at hulke hysterisk.

«Her,» sa frk. Stenberg og trådte indenfor en af de åbne døre.

Else fulgte efter og blev stående med et stivt og stirrende blik. Midt i det aflange rum stod der en jernseng og ved dens hovedgjærde et lidet gult bordskab. Ellers intet. Vinduet var anbragt højt oppe på væggen.

«Her kan De være alene for Dem selv,» vedblev damen.

«Men det er jo som i et fangehul,» udbrød Else, da hun omsider fik mælet. «Ingen møbler eller nogen ting. Ikke en Gang en stol til at sidde paa.»

«Det behøves heller ikke,» svarte frk. Stenberg. «De kommer til at ligge.»

«Ligge!» Else var nær ved at le. «Skal man ligge, naar man ingen ting fejler?»

«Hvorfor er De så kommen her?» spurgte frk. Stenberg strengt.

«Ligge,» gjentog Else og lo nu virkelig. «Hvorlænge om jeg tør spørge? En hel dag kanske?»

«Det kommer an på. Hvis De er meget rolig, slipper De måske med en uge.»

[41] Else vendte hende indigneret ryggen. Frk. Stenberg stod jo og gjorde nar af hende. «Er der da ikke et bedre værelse,» spurgte hun, idet hun gik ud på gangen, og så ind i de øvrige rum med de åbentstående døre. De var alle nøjagtig ens, en seng midt på gulvet og et lidet natbordsskab. I en af sengene lå et gammelt udtæret væsen med et pergamentgult mumieansigt og indsunkne øjne. Hun løftede langsomt armene, da Else viste sig på tærskelen og fremstammede noget, der lød som en anråben om barmhjertighed. I en anden seng sad et yngre fruentimmer med vilde, skræmte øjne og armene slynget om de optrukne knæ. Hun rokkede med overkroppen og udstødte en dump lyd.

Celler, gik det pludselig op for Else. Hun var altså på celleafdelingen. Men det var der jo ingen mening i.

«De ser, her er ens overalt», lød frk. Stenbergs stemme bag hende. «De har fåt det eneste rum, som ikke er optat».

«Men her kan De dog umuligt ville anbringe mig», sa Else. «Det er jo celler, og jeg er ikke sindssyg».

«Nå ja, vi får at se.»

«Kan jeg ikke få tale med professoren?»

«Jo, imorgen tidlig. Reservelægen kommer [42] i aften. Men gå nu ind til Dem selv, her må De ikke bli stående,» frk. Stenberg tog Else

ved armen og førte hende ind i cellen. «Nu må De klæ af Dem.»

«Ja, De mener vel bare overtøjet?»

«Nej, De skal i seng.»

«Nu klokken 6! Men hvorfor?»

«Det er reglementet.»

«Jeg er aldrig vant til at gå i seng før efter 12. Å, lad mig få være oppe.»

«Det er umuligt. De må være i seng, til stuegangen kommer». Frk. Stenberg trådte hen til Else og tog hatten af hende. I det samme lød der støj og et stygt skrig, og en skikkelse i chemise og nattrøje fløj paa plaskende bare fødder forbi den åbentstående dør.

Frk. Stenberg løb ud på gangen og tog håndfast om skikkelsen, der sparked og skreg og slog fra sig. En ung sygeplejerske kom til og hjalp. Hun var firskåren med tætte kraftige lemmer, havde røde, runde kinder og et elskværdigt ansigt.

«Jeg skal nok magte hende alene», sa hun til frk. Stenberg og lo fornøjet. «Så, madam Hoff, vær nu rolig, i seng med sig – så, så, ingen kunster.» Hun klemte sine arme fast og [43] varsomt om den syge kvinde, og slæbte hende ned over gangen.

«Frk. Stenberg!» kaldte en forskrækket stemme etsteds fra, og frk. Stenberg skyndte sig afsted.

Else gik ind i sin celle og gav sig til at trave på gulvet. Hvad var dog

dette for et sted, hun var kommen til? Hun pressed hænderne mod de feberhede tindinger, og onde tårer fyldte hendes øjne. Og her skulde hun være i hele nat, mellem gale. Mellem gale altså! Knut kom først imorgen, og til da måtte hun holde ud. For det lod ikke til, at de vilde slippe hende ud igjen. Men kanske når reservelægen kom? Han vilde naturligvis straks sige, det var en misforståelse, og bringe hende andetsteds hen. Bare dog professoren selv var kommen. Å, hvor hun længted efter at få tale med ham. En hel nat på dette sted! Hvordan skulde det dog gå hende? Gudskelov, at hun havde tat hostedråberne med, så kunde hun da skaffe sig lidt søvn. Hun famled febrilsk i sin kjolelomme og fik fat på en liden flaske, som hun tog proppen af og førte til munden.

I samme øjeblik kom den firskårne sygeplejerske, som frk. Stenberg havde kaldt Thorgren, farende, greb Else bagfra om armene, og [44] søgte med magt at åbne hendes hænder. Els stred imod. Så var også frk. Stenberg der. Med et fast tag la hun sin hånd på Elses skulder og sa myndigt: «De må øjeblikkelig klæ Dem af i mit påsyn. Øjeblikkelig!»

Thorgren knapped op Elses kåbe, som hun febrilsk rev af hende, mens hun hvisked noget til frk. Stenberg, der ivrig beføende klemte sine hænder allevegne rundt på Elses klær. Else, der uformærket havde fåt puttet flasken tilbag i lommen, så forfærdet fra den ene til den anden, mens hun med ryk og bevægelser søgte at væрге for sig. «Hvorfor gjør Dere sådan med mig?» sa hun indigneret.

«Hvad var det, De havde i hånden?» skjændte Thorgren med en af vrede dirrende stemme, mens hun ilsomt hægted op Elses kjoleliv med

bevægelser af fingrene, som om hun gramsed efter noget inde paa brystet. «Hvor har De gjort af det?»

«Kan jeg ikke faa lov at klæ af mig selv,» sa Else og brast i gråd. «Jeg er ikke vant til, at man sådan river og slider tøjet af mig.»

«Så må De heller ingen kunster gjøre,» svarte frk. Stenberg. «Hvad var det for en prop, De tog op herinde?»

[45] «Det var jo mine hostedråber», hulked Esle. «Jeg vilde tat nogle for at få sove.»

«Ja, det kjender vi nok. Kom med dem straks», frk. Stenberg klemte atter sine hænder omkring Else.

«Kan jeg ikke få lov at beholde dem, frk. Stenberg. Jeg hoster så om nætterne. Min doktor har git mig dem.»

«Her får De hvad medicin, De trænger. Frem med flasken øjeblikkelig.»

Else udleverte flasken.

«Kan De se,» nikked Thorgren og slap endelig Else.

«Klæ så resten af Dem,» sa frk. Stenberg.

«Men kan Dere ikke gå ud? Jeg vil helst være alene.»

«Gå De, Thorgren, jeg skal selv passe på.

Atter lød der skrig og spektakler paa gangen, og Thorgren

forsvandt hastig.

Frk. Stenberg stilled sig med ryggen op mod væggen. Den ene hånd klemte hun fast om Elses lille flaske. «Jeg er nødt til at være her, indtil De er kommen i seng, fru Kant», snakked hun i mildere tone. «Når De er sådan, så – Det er ingen manér at komme her med hemmelige opiumsdråber.»

«Hvorfor står disse der og glør på mig?» [46] Else vendte sig mod den åbne dør, hvor flere af skikkelserne i det løse, blå bomuldstøj nysgjerrigt havde stillet sig op.

«Det er bare patienter.»

«Kan de ikke lukke døren, frk. Stenberg?»

«Det er imod reglementet.»

Else klædte af sig og la stykkerne på sengens fodende. Så spurgte hun efter sin vadsæk.

Frk. Stenberg tog klædningsstykkerne over armen og gik med dem, mens Else krøb sammen på kanten af sengen, skjælvende og hostende i det bare linned. Hun støtted albuerne på knæerne og ansigtet i hænderne, og græd fortvilet. Så hørte hun sagte puslen og en blidt snakkende stemme. Hun løfted ansigtet. Der stod den rene gamle kone og den unge pige med de hvide uldsokker og det tunge hode et skridt borte, og betragted hende. Da Else så op, gjorde pigen den forrige grimase og skjulte ansigtet bag armen, mens hun fornærmet svajende med overkroppen vendte ryggen til. Men den gamle rene kone trådte tæt hen til Else, luded sig ned til hende og hvisked blidt: «Han holdt så

meget af kål, min svigersøn, og så var det det, at jeg skulde passe de små, for jeg heder bedstemor – ja såmæn, og kålen stod der og [47] snurrede på komfyret, men jeg kunde aldrig spise mere end 3–4 skefulde. Nej, aldrig mere. Men jeg har nogle penge i en sparekassebog, min svigersøn hentede af dem – Hvorlænge er der nu til den 11te?»

«Den har nylig vært,» sa Else.

«Nej, ja så. Jo han holdt så meget af kål, min svigersøn, men her har vi det så rent og godt. Det er et dejligt sted at være på, men kaffe får vi inte.»

Nu kom frk. Stenberg tilbage og rakte en natkjole til Else. «Hvad skal De her, bedstemor», sa hun så og tog den gamle kone ved armen og den unge pige ved hånden og førte dem ud, hvorefter hun straks kom tilbage og overvogtede Else, mens denne iførte sig natkjolen og gik i seng med strømperne på.

«Får jeg ikke min vadsæk?» spurgte Else.

«Nej, den blir i min varetægt.»

«Men der er så mange ting, jeg skal bruge – Min uhrnøgle – har de også tat mit Uhr?»

«Her er det forbudt at ha noget som helst.»

«Skal døren stå åben om natten også?»

«Både nat og dag. Det er reglementet», svarte frk. Stenberg og gik

ud.

Else stak hænderne under nakken og så ud på gangen, hvor den unge pige med det tunge [48] hode stadig gik langsomt og svinglende frem og tilbage, og hvorfra der hvert øjeblik lød smæld af døre og af vinduer, der smækkedes i, blandet med lyden af trampende skridt, der gik og kom. Lyset fra det flimrende gasblus i ståltrådnettet smertede Else i øjnene, og hostebygerne kom af og til.

Pludselig lød der et gennemtrængende skrig, og derefter en rasende banken ledsaget af en skingrende talestrøm. Else rejste sig op i sengen, hjertet slog højt af angst, og hun råbte på frk. Stenberg. Så hørte hun ilsomme skridt ude på gangen, og en dør blev stængt og aflåset, mens den rasende banken gjentoges, ledsaget af en ustanselig strøm af skjældsord.

Lidt efter kom Thorgren ind. «Hvem er det, som støjer slig?» spurgte Else.

«Det skal De ikke bryde Dem om. Læg De Dem bare rolig ned. Men det der, må jeg få», Thorgren tog fat i Elses hårbånd og vilde løse det op.

«Men hvorfor dog» – Else søgte at fjerne Thorgrens hånd. «Så falder håret ned over ørene og gør mig så varm i hodet.» Men Thorgren påstod, at hun skulde ha båndet. Else kjæmpede og bad for sig.

[49] «Ja, vent nu, til frk. Stenberg kommer,» sa tilslut Thorgren.

«Er hun den øverste?» spurgte Else.

«Ja, hun er overassistent.»

«Fru Kant vil ikke af med sit hårbånd,» sa Thorgren til frk. Stenberg, som idetsamme trådte ind.

«Jamen må jeg vel ikke gjerne beholde det!» udbrød Else.

«Det er imod reglementet. Men nu kan vi vente, til reservelægen kommer.»

Else la sig ned igjen på puden og grunded og grunded. Hvad var dog dette for noget? Både frk. Stenberg og Thorgren havde sét ud, som om de beviste hende en nåde ved at la hende beholde det stakkels hårbånd. Og da frk. Stenberg gik, blev Thorgren stående med hånden på hodepuden tæt ved hårbåndet. Enten måtte de ha morro af at ærte hende, eller de var rent ud idioter.

Efterhånden forsvandt de blåtøjsklædte skikkelser fra gangen, og nogen gik og ordned og satte tilrette.

Så kom reservelægen, en rank 30årig mand med varm gulladen teint, mørkt helskjæg og klare flegmatiske øjne, iført en lang hvid lærredsfrakke og fulgt af en ung fyr i samme dragt. [50] Han hilste venlig godaften og satte sig på en stol, som frk. Stenberg stilled frem, mens den unge blev stående og så alvorsfuld ud.

Else klaged sin nød og fortalte opbragt, at de havde slidt og revet klæerne af hende.

Reservelægen veksled et blik med frk. Stenberg og sa så: «Ta det roligt, fru Kant.»

«Men denne kategoriske behandling! Hvorfor skal jeg være mellem gale?»

Reservelægen smilte overbærende: «Vi kan da ikke straks begynde at individualisere.»

«Alting har de tat fra mig,» ivred Else. «Og nu siger de, at jeg ikke engang må beholde mit hårbånd!»

Reservelægen betænkte sig og så atter på frk. Stenberg. «Hvor langt er det?» sa han så.

Else løste hårbåndet af og rakte ham det.

«Vi klipper det over i to. De kan vel hjælpe Dem med halvdelen?»

«Ja værsgod, hvis *det* kan fornøje Dem!» svarte Else med en foragtsfuld betoning. Hun syntes, Reservelægen var ikke klogere end de andre.

Hårbåndet blev skåret over, og Else fik tilbage den korteste stump, som hun vikled om sin fletning, mens reservelægen gav besked om [51] sovemikstur, hvorefter han forsvandt, fulgt af den alvorfulde fyr.

Der lå Else, fuld af vrede og kvalfuld forbauselse over, at reservelægen ikke havde sagt at hun skulde flyttes, og end ikke vist den ringeste indignation over den behandling, hun havde vært udsat for. Men imorgen kom professoren og – Knut. Å gud, gud, bare natten var

overståt. –

– «Mit navn er frk. Hansen – jeg er sygeplejerske og skal ta Deres temperatur,» sa en dæmpet stemme.

Else, som havde lukket øjnene for det flimrende gasblus over celledøren midt imod, åbned dem vidt, og så et par store, skønne, blå øjne i et mildt madonnaansigt,ⁿⁱ omgitt af brusen gyldent hår, bøje sig over hende.

«Å, lad mig slippe,» bad hun. «Jeg er så træt.»

«Nej, kjære frue, jeg er nødt til at gjøre det. Det er bare et øjeblik sag, og det gjør ikke ondt.»

Else havde lyst til at slå armene om frk. Hansens hals og be hende bli der hele natten. Hendes milde ansigt og varsomme måde gjorde så godt. Men frk. Hansen nikked blidt og gik.

Så kom frk. Stenberg og rakte hånden til ^[52] godnat: «Jeg vil gjøre alt for Dem, fru Kant» – hun strøg hende over håret. «Bare De er rolig og god.»

«Tak,» mumled Else og så forhærdet frem for sig.

Nu var der ganske stille. Gasblussene var nedskruet, og en ung, fintbygget dame med en svær, blond nakkeknude gav Else sovemikstur.

«Hvor her er mange sygeplejersker,» sa Else forundret. «Er det Dem, jeg får mest med at gjøre?»

«Ja om natten, så længe jeg har vagt. Om dagen blir det Thorgren, som De før så.»

«Er her stille om nætterne?»

Sygeplejersken smilte: «Nej fru Kant. På denne afdeling er der aldrig stille. – – Der hører De selv.»

Nogle vældige smæld, som om noget hårdt med kraft blev kastet i gulvet, lød ind til dem, og sygeplejersken løb ud.

Else havde følt de hårde smæld som legemlig smærte. Hun satte sig hændervridende op i sengen, mens hun lytted til den jamrende klage, der var fulgt efter smældene. Klagen kom fra en gammel, brudt og pibende stemme, og ind imellem hørtes den unge sygeplejerskes beroligende tyssen.

[53] «De skulde lægge Dem ned, fru Kant,» sa sygeplejersken lidt gnavent, da hun efter en stunds forløb kom tilbage. «Her må De ta det, som det falder.»

«Men Du gode gud, hvorfor skal jeg være her!?» Else rakte de fast knyttede hænder op over sit hode.

«Ja, hvorfor er De kommen her?» sa sygeplejersken ligegyldig.

Else begyndte ivrig at fortælle om, hvordan det var gåt til, men så mærked hun, at sygeplejersken ikke hørte på hende, og brød af med et: «Hvad heder De?»

«Frk. Suenson.»

«Hvem var det, som larmed derude?»

«Kalder De *det* for at larme?» Frk. Suenson lo så småt. «Det er bare sengehestene, hun smider i gulvet, et ældgammelt, skikkeligt skind, som er så ussel, at hun ikke kan tåle sengklærene. Hun er forresten så sød og rar, og fantaserer altid om lille Alma. Det må vel ha vært hendes datter.»

«Å gud, å gud!» råbte pludselig Else forfærdet og kasted sig halvvejs ud af sengen for at gribe fat i frk. Suenson, der vendte ryggen til døråbningen: En lang hvid skikkelse, indsvøbt i et uldteppe, og med mørke hårtjafser hængende ^[54] udenfor natkappen, stod dér og skar ansigter.

«Nå da,» sa frk. Suenson ærgerlig og skyndte sig hen til skikkelsen, som hun førte bort.

Else la sig tilbake i sengen og gråd stille.

Lidt efter kom en undersætsig, sorthåret kandidat i hvid lærredsfrakke og satte sig hos Else. Han begyndte at udspørge og undersøge hende.

«Er der ikke nogen, som vil gjøre Dem ondt?» spurgte han.

«Nej,» svarte Else og bed sig i læben for at stagge gråden. Hun kunde ikke forstå, hvad han mente, men fortsatte dog: «Der er ingen, som vil gjøre mig ondt. Mener De kanskje hernede?»

«Forfølger og efterstræber Dem? Ikke?» vedblev kandidaten i forståelsesfuld tone.

Han tror, jeg er gal, tænkte Else og vendte hodet bort.

Kandidaten blev ved med at banke hende på brystet og lytte med et rør, mens han spurgte og spurgte. Endelig var han færdig.

«Er De derude, frk. Suenson!» råbte Else halvhøjt, da lyden af kandidatens skridt var døet hen på gangen.

«Ja, jeg sidder her og læser,» frk. Suensons ^[55] lille lyse hode kom et øjeblik tilsyne ved døraabningen. «Nu må de sove, fru Kant.»

Sove, tænkte Else. Hvordan skulde det være muligt, hun, som selv under de gunstigste forhold havde så vanskelig for det, og som stadig bag i halsen følte denne sammensnærende kildren, der tvang hende til at hoste.

Knut skulde vide – –

En sugende længsel efter mand og barn overfaldt hende. Det var som et smærtefuldt sting i hjertet og som en kvælende byrde over brystet. Hun kunde vanskelig ånde.

Så med ét lød der dundrende slag, vilde skrig og en rasende skjælden. Det forekom Else, at det var umiddelbart under hendes seng. Hun fôr op i heftig angst.

«Frøken Suensen! Frøken Suensen!» kaldte hun.

«Hys, det er bare dem dernede,» sa frk. Suenson, som gispende kom ind. «Her er så lydt. Læg Dem kun rolig ned, de kan ikke gjøre Dem noget.»

«Er der da gale nedenunder også?»

«Ja, det er mandsafdelingen. Tse – de er da også rent forstyrret i aften.»

Skrigene og slagene blev højere og stedse ^[56] mere rasende. Én præked med gennemtrængende røst og udstødte eder og forbandelser.

Else klamred sig til frk. Suenson og gjemte ansigtet hos hende. «Er der da ikke nogen, som snakker godt for dem, liksom heroppe?»

«Det nytter ikke. Det er delirister, som må rase ud. Så, lille fru Kant, vær ikke bange, De forstår jo nok, at ingen af den kan komme her op.»

«Ja, jeg véd det nok – jeg véd det nok,» Else la fuld af angst hodet bagover og virred med det. «De er naturligvis indelåset liksom vi. Men jeg kan ikke hjælpe for det. Jeg er så bange! Å gud, gud!» Hun kasted sig atter ind til frk. Suenson.

«Bare De vilde sove, fru Kant. Hør, nu er der lidt roligere.»

«Han præker jo endda lige frygteligt.»

«Til sidst holder han vel op. Så, læg Dem nu ned. Føler De Dem slet ikke døsig efter miksturen?»

«Ikke spor.»

Frk. Suenson la tepperne tilrette over Else. «De har strømperne på,» sa hun overrasket. «Hvordan kan det være gået til?» Hun vilde

trække dem af.

[57] «Jeg vil helst beholde dem på, for jeg er så iskold på fødderne.»

«Det har De ikke lov til, fru Kant. Jeg forstår ikke –. Og strømpebånd – lange, sorte strømpebånd» – frk. Suenson så bestyrtet ud.

Else satte sig op i sengen og trak fødderne til sig. «Ja, strømpebånd», sa hun. «Hvad ondt er der i strømpebånd?»

Frk. Suenson så på Else, og hendes unge, lyse ansigt fik en usikker mine. «Nej,» sa hun så, «jeg tør ikke andet. Det er min pligt at være mistroisk,» hun greb hastig efter strømpebåndene.

Mistroisk? Else så fortabt ud. «Hys, hvem er det, som kommer?»

«Det er reservelægen, som går natstuegang.» Frk. Suenson dækked Else til. «Nævn ikke noget om strømpebåndene,» hvisked hun. «Thorgren blir ulykkelig, hvis det kommer op.» Hun gik ud på gangen, hvorfra Else hørte sagte tale.

Så kom reservelægen listende ind og udtrykte sin beklagelse over, at Else ikke sov, skjønt klokken var over 11.

«Ikke mere!»

«Se nu at falde til ro. De skal få noget mere at sove på.»

Da reservelægen var gåt, gav frk. Suenson [58] Else endnu en portion af den rødbrune, ildesmagende mikstur, og så var det atter

strømpebåndene, som frk. Suenson febrilsk forlangte udleveret.

«Men hvorfor, hvorfor?»

Svaret lød forblommet. Endelig gik der et lys op for Else. De var bange for, at hun skulde ta livet af sig.

«De har jo også villet tømme en opiumsflaske,» sa frk. Suenson.
«Og vi er blet underrettet om at passe på Dem.»

Else blev liggende målløs. *Derfor* havde altså frk. Stenberg og den lille firskårne Thorgren faret over hende, som var hun en forbryderske. Og derfor scenen med hårbåndet og reservelægens blikke til frk. Stenberg. Knut havde altså sagt det til Hieronimus. Ja, naturligvis. Skjønt gud gi, han havde ladt være. Hun følte sig oprørt og ydmyget, som havde hun på et offentligt sted fåt en ufortjent tugtelse.

«De kan tro, her forefalder lidt af hvert mellem år og dag,» vedblev frk. Suenson. «Og skér der noget galt, er det os sygeplejersker, som har ansvaret. Thorgren var helt hvid af forskrækkelse ved tanken om, hvad der kunde ha hændt.»

[59] «Ja, nu forstår jeg det altsammen,» mumled Else.

«Men forresten er alt mig ligegyldigt; imorgen er jeg her ikke mere.»

«Tror De?» sa frk. Suenson og så tvilende ud.

Et vildt skrig skar skingrende ind til dem.

«Så, nu har hun krampe igjen,» udbrød frk. Suenson og fôr ud på

gangen, hvorfra Else hørte hende bakse med nogen, mens skrigene blev voldsommere og lignede rallen.

Else kunde ikke holde ud at ligge stille. Hun gik frem af sengen og, kjæmpende mod en trang til selv at skrigе, ud på gangen, hvor hun så frk. Suenson trække afsted med en hylende kvinde, hvis stive legeme i den flængede chemise slæbte henad gulvet. Så forsvandt de i en af cellerne.

Else satte sig på kanten af en stol og pressede hænderne mod hjertet, der hamred, som vilde det ud af brystet. Det varte længe, så sagtnedes skrigene, og frk. Suenson kom atter tilsyne. Hun fôr lidt sammen, da hun fik øje på Else og sa uvilligt: «Men gud er det Dem, fru Kant! De må aldrig stå ud af sengen, aldrig. Hvis De gjør det, er jeg nødt til at klage over Dem, og så blir der tat forholdsregler.»

«Vær ikke sint,» bad Else og rakte hånden [60] ud. «Jeg vidste ikke, at det var forbudt, og jeg var så angst, at jeg *måtte*.»

«Tror De, her blir stille nu da?» spurgte Else, da hun atter lå i sengen.

«Jeg har jo sagt Dem, frue, at her aldrig er stille på denne afdeling.»

Hun havde neppe talt ud, før der nedenunder pånyt begyndte en rasen og larmen værre og vildere end før.

Else var ved at fortvile.

«Å bliv herinde, snille frk. Suenson! Bliv endelig herinde.»

«Nej, nu skal jeg ud og ha min middagsmad. Vi sover jo om dagen, når vi har nattevagt, så må vi spise om natten.»

«Hvad skal De ha inat?»

«Suppe og kød.»

«Å, giv mig lidt med.»

«Det tør jeg ikke.»

«Men jeg er så frygtelig sulten. Jeg kunde ikke smage smørrebrødet, de før satte ind til mig. Bare en bitte, liden smule. Der er jo ingen, som får vide det.»

Men det var forgjæves. Frk. Suenson forsikred bedrøvet, at hun ikke havde lov til det.

Og hun havde heller ikke lov til at være så meget derinde, tilføjed hun.

VI.

[61] Langsomt sneg natten sig frem. Hver halve time omtrent så frk. Suenson ind til Else, hvem hun altid fandt med vidtåbne øjne.

«Nu har her da været stille i næsten halvanden time,» sa frk. Suenson, som atter kom ind. «Og alligevel har De ikke sovet.»

«Hvad er klokken nu?»

«Lidt over 5.»

Der blev travelt på gangen. Døre og vinduer reves op med smæld og klirrende støj, borde og stole blev skubbet til side, og der blev vasket med klaskende våde klude. Else følte hver lyd som rykninger gennem hjertet, mens gasblusset over døren flimred i trækken værre end før, og sved i hendes forvågede øjne.

Frk. Suenson bragte Else håndklæde og vand i en bitte liden vaskeskål.

«Lad mig få mit tøj, så jeg kan stå op,» bad Else. «Jeg er så træt af at ligge.»

«Så fik jeg nok professoren på nakken,» sa frk. Suenson afvisende.

«Men min sæbe og kam og tandbørste?»

«Det har frk. Stenberg. De får hjælpe Dem uden idag,» frk. Suenson slog op cellevinduet [62] med en lang stang, og gav sig ilfærdigt til at sæbevaske vindusposten og vægpånelet og døren, mens Else for at nå vaskeskålen lå på knæ i sengen og frøs i trækken, så tænderne klapred.

Så skulde hun frem af sengen, mens frk. Suenson redte den, og så fik hun the og nogle stykker smørrebrød, hvorefter der kom en kone med en vandspand og vasked gulvet. Gasblussene blev slukket, og et gråt dagslys fyldte cellen. Tilsidst gik frk. Suenson og fejed gulvet med en kost på lang stang.

«Gjør De selv rent i alle cellerne?» spurgte Else.

«Ja,» sa frk. Suenson stakåndet, mens hun fejed og fejed. «Det eneste, vi slipper, er at vaske gulvene. Og så skal patienterne ha the, og de fleste af dem må vi vaske og rede og hjælpe med alt muligt.»

Frk. Stenberg gik morgenrunde i cellerne. «Håber, De har sovet godt,» sa hun til Else uden at høre på svaret.

«Så vil jeg sige Dem godmorgen, fru Kant,» frk. Suenson rakte hånden.

«Hvor De må være træt,» sa Else og betragted hendes unge fine ansigt, der var gråt, med indsig i kinderne.

«Ja, jeg er såmæn. Nu har jeg våget i 7 [63] nætter, så har jeg 7 tilbage. Det er 14 dage ad gangen.» –

Else blev overfaldet af en lammende mathed, og sank hen i en

dvale, hvoraf hun hvert øjeblik skræmtes op. Patienterne var roligere nu, men der var uafslædig lyde af døre, der gik, af vinduer, der klirred og slog, af trampende eller knirkende skridt, af nøglerassel og af menneskestemmer, og hver eneste lyd blev gennemtrængende og brutal i dette nøgne, raisonnanceopfyldte rum, og sendte rislende strømme af is og ild gennem Elses legeme.

Efter nogle timers forløb kom endelig Hieronimus fort og letbenet i hvid lang lærredskittel fulgt af 5–6 kandidater og studenter, der i deres hvide antræk mindede om bagersvende. Hieronimus tog plads på en stol ved sengen, mens det hvide følge stilled sig op i en halvcirkel et skridt borte. Bag dem stod frk. Stenberg og lille Thorgren med hænderne på maven, og så ud som højtidelig tilsagte vidner.

Hieronimus følte Elses puls og gjorde hende nogle almindelige sygespørgsmål, som hun besvarte med enstavelsesord, mens hun led under de hvide fyres nysgjerrige stirren.

«Hvorfor skal der stå så mange mennesker der?» spurgte hun uvilligt.

[64] «Det er læger,» sa Hieronimus. «Lider De af obstruktion?»

Istedetfor at svare gav Else sig til at jamre over nattens oplevelser, og sa, at hun ikke kunde holde ud at være der.

«Har hun ikke sovet?» vendte Hieronimus sig til frk. Stenberg.

«Sovet?» gentog Else indigneret.

«Nå ja, så kan De sove nu,» sa Hieronimus kort og rejste sig.

«Nej, det *kan* jeg ikke! De har også tat tøjet fra mig, og nægtet mig at stå op!»

Hieronimus gik mod Døren, og følget veg ærbødig tilside.

«Får jeg ikke lov til at tale med Dem?» råbte Else.

Hieronimus vendte sig halvt om. «Ikke lige straks,» sa han og slog ud med hånden. Så forlod han cellen fort og letbenet, som han var kommen, fulgt af sine hvide drabanter.

Else talte minutterne, mens hun time efter time ihærdig ventede på Hieronimus. Thorgren bragte hende the og bart smørrebrød, det samme, hun havde fåt om morgenen, og bøjede sine rødmussede, altid smilende, kinder ned over hende med hænderne stukket ind mellem sine knæ: «Det blir ikke så slemt, lille fru Kant. Bare ^[65] De er rolig. Vi skal nok bli gode venner, skal De se. Nu må De spise.»

«Jeg *kan* ikke.»

«Å jo lidt – ikke?» hun la hodet på skjæve og smilte endda mere.

Også frk. Stenberg kom og snakke venligt, og bad hende spise. Men Else rysted hodet og bare ventede på professoren.

Ude på gangen ved det gule bord, som stod lige foran Elses døråbning, sysled en af de hvide herrer med nogle høje, klare apothekerglas, som han fyldte med forskjellig farvet vand. Den unge pige med det tunge hode og de hvide uldsokker vandred som den foregående aften svinglende frem og tilbage, og gamle rene bedstemor kom nu og da tilsyne, pludrende og nikkende.

Tiden gik, men Hieronimus viste sig ikke. Og heller ikke Knut. Febrilsk lytted Else efter skridtene derude fra, om hun ikke skulde kunne kjende sin mands.

De syge havde forlængst tat fat med at larme igjen. Skingrende hyl, vilde hvin, sparken, trampen, skjælden og smælden brød hvert øjeblik ind til hende. Else begyndte at skælné det udtryk, hver enkelts særskildte jammer havde.

– Der blev bragt middagsmad, og Else fik vide, at klokken var 3. Fortvilet brast hun i [66] gråd. Så kom Knut altså ikke den dag. Besøgtiden var jo mellem 11 og 12.

Mens hun gråd, kom frk. Hansen med madonnaansigtet, og spurgte til hendes befindende. Thorgren havde fri den eftermiddag, og frk. Hansen var i hendes sted. Else brød ud i højrøstede klager. Frk. Hansen tog begge hendes hænder, trykked dem kjærligt, og hvisked: «Jeg har så ondt af Dem, fru Kant, og vil Dem så vel, og derfor bér jeg Dem indstændig om at være rolig. Jo tålmodigere og stillere De er, jo snarere får De det bedre. *Her* nytter det ikke at klage. Det blir bare værre da.»

«Men de kan da umulig ville la mig ligge her én nat til,» græd Else. «Det er jo at gjøre mig gal.»

Frk. Hansen så bedrøvet på hende med sine store, skjønne øjne, der minded om liden Karin i de svenske folkesange, og sa ingenting.

«Tror De ikke ganske sikkert, professoren siger, jeg skal flyttes, når jeg får talt rigtig med ham?»

Frk. Hansen rysted hodet. «De skal heller ikke vente Deres mand, fru Kant. På denne afdeling får ingen besøg. Tys» – frk. Hansen la pegefingern på munden og gik, idet frk. Stenberg kom ind.

[67] Frk. Stenberg vilde ha Else til at spise. Det gik ikke an, at hun lå der uden at ta næring til sig. Resolut tog hun Else under armene, og satte hende op i sengen, stilled så bakken på hendes skjød.

Det var vandgrød uden sukker, med melk til at dyppe i, og en bitte liden, smal rødspætte, der flød i smæltet smør.

Else sank nogle skefulde af grøden, men rødspætten lugted gammel, og da hun tog en bid i munden, måtte hun spytte den ud igjen. Den havde en ond smag, og var kogt uden salt.

Eftermiddagen slæbte sig hen. Else lå i dump fortvilelse, mens længslen efter mand og barn atter kom over hende. Aldrig havde hun vidst, at længsel kunde volde en så kraftig fysisk smerte. Det var, som om Knut og Tage begge to lå usynlig på hendes bryst og knuged hende sønder og sammen. Lille Tage! Hvordan mon han havde det nu? – Ak, om hun kunde fåt et glimt af ham at se, om det så skulde vært langt borte fra det fjerneste fjerne. – –

Vinduerne blev smækket op på gangen og i cellerne. Else krøb sammen under tæppet for at hytte sig mod trækken.

Efter en halv times forløb blev der atter lukket, og så kom der nogen trampende på gangen, [68] og satte med korte øjeblikks mellemrum noget fra sig, der hårdt smældte mod væggen. Samtidig blev skodderne slået for vinduerne, og et gult lys flød ind. Straks efter

fik hun forklaringen på de trampende skridt og de hårde smæld. Det var en mand med en stige, som tændte gasblussene over celledørene.

Så med ét vimsed professor Hieronimus ind. Har var i overfrakke og spaserestok, og Else blev straks ilde tilmode over det hastværk, han syntes at ha. Alligevel gik der som en stråle af håb igjennem hende.

«Gudskelov, at De kom,» sa hun.

«Jeg håber, De befinder Dem bedre nu,» begyndte Hieronimus med sin spinkle, blege stemme.

«Nej», sa Else, «hvordan skulde jeg dog kunne det? Her er så skrækkeligt.»

«Skrækkeligt! Her er tværtimod meget rart.» – Hieronimus' tone var belærende. «De skal bare *synes* her er rart, så er her også rart. De har været dårlig i det sidste – ikke?»

«Jo,» svarte Else. «Men her kan jeg ikke bli bedre.»

«Det har nok ikke vært så godt mellem Dem og Deres mand. Har De ikke noget at klage over, noget at bebrejde ham?»

[69] «Nej,» hvisked Else, og overvældedes af gråd.

«Er han en god ægtemand, en omhyggelig far? Har han ikke git Dem grund til skinsyge?»

«Nej. Det er en udmærket mand i alle retninger'» fik Else fremstammet. «Men han havde lovet at komme idag.»

«Han har også spurgt til Dem,» sa Hieronimus og talte endda fortere end ellers.

«Hvorfor kom han da ikke ind til mig?»

«Han måtte ikke for mig. De får jo noget at sove på, ikke?»
Hieronimus gik mod døren.

«Måtte ikke – men hvorfor? Kommer han imorgen da?» Hun sad oprejst i Sengen og råbte efter Hieronimus.

«Nej, ikke imorgen,» lød det fort og koldt fra Hieronimus.

«Når da?»

«Vi får at se.» Hieronimus var borte.

VII.

«Vi får at se, vi får at se,» blev det ved at suse for Elses øren, mens hun uafsladelig knyttede fingrene sammen og løste dem igen. Å hvor det gnavede derinde i brystet.

«Her er et dejligt sted at være på,» bedstemor ^[70] stod foran sengen med de rene, magre hænder foldet om det hvide, sammenlagte klæde, og rystede sit gamle natkappehode som i taknemmelig undren. «Så rent og godt; men vi får ikke kaffe – nej, vi gør ikke.»

«Vi få at se, vi få at se.» – Nej, men det måtte jo være hans spøg. – Ja naturligvis, naturligvis. Else blev ved med at slynge fingrene sammen så hårdt, at det knagede i ledene.

Men spøge på et sådant sted? – På denne afdeling, som de kaldte det. – Og Hieronimus – han så ikke videre spøgefuld ud. Og desuden så vidste han jo, at hun ikke kunne ha godt af at ligge der og – –. Nej spøg var det ikke.

Nej, men han vilde måske sætte hende på prøve – se, hvor tålmodig hun kunde være? – Å nej snak, det var jo dog ikke en opdragelsesanstalt hun var kommen ind på.

Men hvis nu Hieronimus tog sin opgave sådan? Hvis han gik omkring med en brændende trang til at hjælpe og reformere, skaffe

tilveje resultater, der skulde hensætte menneskene i beundring, og være for ham selv en spore og et bevis for, at han fortjente det navn, han havde? Hans måde og udseende var så påfaldende pædagogisk [71] – og teologisk? – Nej, men han var da ikke så ung, at han handled ud fra drømme og teorier. Livet måtte vel ha belært også *ham* om, at det eneste det gjælder om at vide, det er at man ingenting véd.

«Vi får at se, vi får at se.» – Nej, nu vidste hun det! Han vilde overraske hende imorgen med, at Knut pludselig skulde stå i cellen. Ja, sådan var det, sådan var det.

Men Du gode Gud, hvor uforsvarligt alligevel at handle således med hende. Hvis han havde sagt, at Knut kom imorgen, så kanske hun havde fåt sove inat, men nu. – Nei, Hieronimus var ikke så klog, som hun havde tænkt.

Og nu havde hun natten for sig. Natten – natten. – Endnu en nat på dette sted.

«Nå fru Kant, hvordan går det?» Else fik et gemytligt dask på armen af reservelægen. «Misfornøjet med tilværelsen, hvad?»

Hvor er de dog brutale disse folk, tænkte Else, men så opfanged hun et medlidende glimt i reservelægens flegmatiske øjne, og gjorde ham stiltiende afbigt.

«Nu skal vi nok få Dem til at sove inat,» sa reservelægen. «De skal få dobbel portion.»

«Det fik jeg også igårftes!»

«Nuvel, så får De tredobbel. Bild Dem [72] forresten bare ikke ind, at De ikke kan sove. Hvad skulde være i vejen? De ligger jo godt, og har det udmærket i alle henseender. Jeg kigger ind til Dem, når jeg går natstuegang.»

Frøken Hansen tog bort bakken med aftensmaden, the og bart smørrebrød, som Else ikke havde rørt.

«Hvor det dog er synd, at De ingenting spiser,» sa hun.

«Jeg kan ikke få det ned,» svarte Else.

Så blev der gjort istand til natten, og alt gik til nøjagtig som den foregående aften. De blåtøjsklædte skikkelser forsvandt fra gangen. Gasblussene skruedes ned, frøken Stenberg gik aftenrunde i cellerne, og frøken Suenson indfandt sig til nattjeneste.

«Hvordan har De haft det idag?» spurgte hun.

«Forfærdeligt,» sa Else og greb begge hendes hænder.

«De var så vis på, at De ikke skulde være her idag,» sa sygeplejersken og smilte sørgmodig. «Kan De se? Forresten havde jeg tænkt, at De var blet flyttet.»

«Hvordan tror De, natten blir, frk. Suenson?»

«Som sædvanlig, naturligvis. Her er Deres sovemikstur.»

[73] «Kan jeg ikke få slippe for at ta det? Jeg sover så ikke alligevel.»

Sygeplejersken holdt miksturen hen til Elses mund. «De må aldrig

sige nej til noget her. Det er det bedste for Dem selv.»

– – Så begyndte rædslerne fra den foregående nat. De samme hyl og hvin, de samme smæld og slag, den samme rasende, af umenneskelige brøl gjennemflængede skjælden og banden fra deliristerne nedenunder. Else sad hvert øjeblik oprejst i sengen og stred med sin angst. Hvergang frøken Suenson så ind til hende, følte hun som en lise, og bad hende altid om ikke at gå fra hende.

Klokken lidt over 11 kom reservelægen.

«Nå, De sover ikke?»

«Professoren sa, at min mand ikke kom imorgen heller,» sa Else.
«Tror De ikke, det var hans spøg?»

«Slå Dem nu bare til ro, fru Kant. Hvad vil De være så utilfreds for?»

«Utilfreds! Men forstår De da ikke, at jeg pines tildøde her?»

«De skal værsgod sove. Så pines De ikke.»

«Sove! Hør, hvor de hujer og hylér. Og er her et øjeblik stille, så ligger jeg og hoster.»

«Hvad er nu det for en indbildning? Lad ^[74] mig forresten undersøge Dem.» – Reservelægen tog frem et lytterør, magen til det, den undersætsige kandidat havde brugt på hende den foregående aften.

«De har fortrinlige lunger. Ingenting iverjen. Kom nu bort fra det

påfund med hosten.»

«Men så send bud hjem og spørg min mand! Eller spørg frøken Suenson. Tror De, jeg ligger og lyver for Dem?»

«Nå, nå, nå, godt ord igjen. Nu skal De få mere at sove på.»
Reservelægen fjerned sig.

«Nej, jeg *vil* ikke ha det!» råbte Else. «Skaf mig blot ro, så sover jeg. Miksturen gjør det bare være!»

«Hun er jo rent forstyrret,» mumled reservelægen og skyndte sig afsted.

En stentung fortvilelse sammensnørte Elses bryst. Hun så på det høje vindu, der med sine bittesmå ruder virked, som var det jerntilgitret, og hun tænkte på alle de låsede døre, som stængte for dette forfærdelige fængsel. Hun kunde ikke græde, hun orked ikke at tale til frk. Suenson, der atter var inde og hældte sovemikstur i hende, og mildt og venlig dækked hende til. Bare hun havde været troende og kunde ha bedt til sin barndoms og ungdoms gud. Det vilde ha bragt fred og fortrøstning. Hjærtet svulmed ^[75] ved erindringen om de mange gange hun før i Tiden havde fundet trøst og styrke i bønner. Tårerne kom strømmende varme, husvalende, og hun folded uvilkårlig hænderne: Å Jesus, hvorfor var han dog blet borte fra hende! Så husked hun på, hvad Jesus havde lidt, hvorledes han uden en klage var gåt i den forsmædeligste død, og på det ophøjede eksempel til tålmodighed i lidelse, hans liv og død var for alle mennesker, hvad enten de trode eller ikke trode.

Der faldt en dulmende ro over hende. Øjnene lukkedes, og hun var lige ved at slumre ind, da et hvinende skrig skræmte hende op. Lyden trængte som en bred og iskold kniv gennem hendes rygmarv. Hun sprang frem på gulvet og råbte på frøken Suenson, men så husked hun på, at det var forbudt at stå op og skyndte sig tilsengs igen.

Spektaklerne blev ved. Når den ene holdt op, tog den anden fat, og nedenunder var de som besatte. Else følte sig efterhånden liksom knust og søndermaset. Tilsidst var det, som om al larmen og alle skrigene foregik inde i hende. Det sled i hendes legeme, snurred og bobled i hodet, og undertiden ved et pludseligt eller særligt skingrende skrig var det, som om hun sank dybt, og så langsomt løftedes op igen. Men ét [76] gode var der: Sålænge hun hvirvledes rundt på disse bølger af angst, hosted hun ikke.

Ligesom den foregående nat blev patienterne noget roligere henad morgenen, og straks begyndte Else at hoste.

Og så tænkte hun på professoren. Hun kunde ikke forstå, at han, som var læge, og til hvem hun havde henvendt sig for at søge råd og hjælp, lod hende ligge her, udsat for disse sjælesønderrivende rystelser. Han vidste jo, hvor søvnløs hun havde vært, og hvor vigtigt det var, at hun fik ro til at sove. Hun blev bebehandlet fuldstændig paa samme måde som de gale, og for hende, der ikke *var* gal, blev det jo værre end at være på en straffeanstalt.

«Nej men fru Kant, nu trode jeg da, at De sov,» frøken Suenson havde listet sig ind og stod foran Else.

«Selv om her et øjeblik er stille, så har jeg jo denne hoste,» svarte

Else.

«Det har jeg såmæn ikke lagt mærke til. Her er jo sådan en spektakel.»

«Kommer professoren imorgentidlig?»

«Nej, det er reservelægen. Professoren kommer først til aften.»

Atter faldt fortvilelsen stentung over Else. En hel dag til skulde hun altså være her. Dødtræt, [77] fortunlet, uden mulighed for at få en, om end aldrig så kort blund på sine øjne, indesluttet af disse mure, gennem hvilke intet bud og intet skrig kunde nå til nogen udenfor. Ligge udstrakt paa dette hårde leje, hvor hun ingen hvile kunde finde for de mødige lemmer, stirre frem for sig gennem den åbne dør ud på cellegangen og de blåtøjsklædte skikkelser. Og Knut skulde ikke komme, ikke hele dagen. Hun havde også spurgt frøken Suenson, om det kunde være tænkeligt, at professoren havde spøgt eller vilde overraske hende, og sygeplejerskens svar havde tat bort al tvil. Å Knut, Knut! hvorfor lod han dem handle således med hende! – – Men kanske Hieronimus virkelig trode, at hun *var* gal. Han havde jo omtrent slet ikke talt med hende, så han kunde jo ikke vide det. Hvor underligt forresten, at han ikke gav sig bedre tid for at komme til klarhed over hendes tilstand – om det virkelig var nødvendigt at holde hende i celle. For uden tvingende nødvendighed blev man jo ikke anbragt her.

Eller kanske han trode, hun havde villet ta livet af sig med de opiumsdråber? De andre havde jo troet det, men nu vidste de besked. Hun havde omhyggelig forklaret sammenhængen både for

reservelægen og frøken Stenberg, og de [78] havde naturligtvis fortalt professoren det. Nej, Else vidste hverken ud eller ind.

Men når nu Hieronimus kom imorgen aften, skulde hun tale indtrængende med ham. Og roligt. Se til at få bortfjernet den misforståelse, der nødvendigvis måtte være tilstede. Så kunde hun da idetmindste være sikker på, at dette var den sidste nat i celle. Hun klynged sig krampagtig til denne tanke. Hun blev ved at gjenta og gjenta alt, hvad hun vilde sige, hun lærte det udenad. Hun tænkte sig, hvad Hieronimns vilde svare, og hun formed hans ord i omhyggelige sætninger. Hun fik tårer i øjnene af længsel efter ham, af godhed for ham, denne mand, der var så klog og så human, hvis liv og kræfter var viet de ulykkeligste blandt hans medmennesker, dem, han ikke vidste, hvad godt han vilde gjøre. Ja, imorgenaften, imorgenaften vilde forløsningen komme. Hun vilde få et roligt værelse på et andet sted, hvor hun intet kunde se og høre til al denne larm og jammer, hvor hun kunde leve fredeligt som rekonvalesent med en af disse gode sygeplejersker, og daglig få tale med Hieronimus. Tålmodighed, tålmodighed – denne dag gik vel også. Det gjaldt at samle alle sine kræfter og al sin energi på det at ville holde ud, til Hieronimus kom.

VIII.

[79] Nå, nu var det altså morgen. Dørene smælded, og vinduerne sloges op, og trækvinden suste gennem cellen. Konen med vandspanden og vaskekluden rumsterte på gangen, og frøken Suenson fór til og fra, i endeløst hast, bragte vaskevand og the, hjalp patienterne og gjorde rent i cellerne. Frk. Stenberg gik rundt og så til patienterne, og alt var som den foregående morgen.

Else lå stille på puden med lukkede øjne og hænderne foldet over brystet. Trætheden kjendtes som en lammelse i legemet, og det snurrede og isned i blodet. Ak, om hun kunde fåt en halv times slummer. Men det var umuligt. Enten skreg de syge op, eller der var skridt på gangen og nøglerassel og lyd af døre, som lukkedes op og sloges i. Men iaften, iaften når Hieronimus komⁿ² – – Nu var klokken vel otte, fra otte til tolv var fire, fra tolv til halv syv var elleve og en halv. Elleve og en halv time! – – Ja, herregud, det var vel ikke så farligt.

«Hvordan går det, fru Kant?» Det var frk. Hansen med madonnaansigtet, som spurgte.

«Spørg mig ikke, snak ikke til mig,» sa [80] Else mørkt. «Dere er jo allesammen lønnet for at pine mig.»

«Kjære, lille frue, vi vil alle så gjerne gjøre det bedst mulige for

Dem. Tro mig, det er sandt» – hun bøjede sig helt ned til Else og så kærligt på hende.

«Å, men jeg er så forfærdelig¹³ forpint,» sa Else med øjnene fulde af tårer. «At ligge her og vide, hvor hårrejsende forkjert det hele er. Og være magtesløs.»

«Ja, det kan jeg så godt forstå. Men lad Dem ikke mærke med det. Alting her blir udtydet som sindssygdøm. De skal bare være rolig, rolig og god.»

«Jeg er jo rolig. Jeg ligger jo her så stille som en mus.»

«Bare De kunde vinde professoren. Han er så udmærket mod dem, han kan lide.»

«Mod dem, han kan lide!» sa Else forbauset. «Men de er jo syge og gale, de, som er her.»

«Ja, ja, ja. Jeg råder Dem, fordi jeg holder af Dem. Vil De ha «Berlengeren»? Den tør jeg nok la Dem læse.»

«Nej tak. Jeg vil heller ha Dem. Sæt Dem ned og tal med mig.»

«Det tør jeg ikke. Jeg er på den rolige ^[81]gang og kom kun ind et øjeblik for at se til Dem. Nu må jeg gå.» –

– En stor dorsk flue surrede ustanselig henne over dørkarmen, og søgte forgjæves at trænge gennem ståltrådburet om det slukte gasblus, hvor en smal solstribe spilled i regnbuefarver. Else fulgte dens bevægelser med sine trætte øjne og tænkte på, hvor dum den var, som

ikke ganske rolig satte sig et sted og ventede, til vinduet blev lukket op. Så kunde den jo flyve ud og ha sin frihed. – Frihed – aldrig var det faldt inde, for en verden af lykke det ord rummed. I forgårs gik hun frank og fri omkring, uden at føle taknemmelighed for det. Så var det da evindeligt sandt, at alle goder først fik sin rette værdi, når de var tabte. Pludselig gjorde fluen højre om og fløj lige mod hendes seng, og i næste nu så hun den dale ned over sit ansigt. Med rædsel slog hun fra sig og traf fluen, der faldt på gulvet, hvor den krøb om og forsvandt.

Da stuegangen kom, bad Else om lov til at stå op.

«Hvad vil De op for?» spurgte reservelægen. «De har det jo meget bedre i sengen.»

«Men det er jo oprørende, når jeg ingenting fejler. Hvordan skal jeg dog få tiden til at gå! [82] Nu har jeg ligget her i 40 timer, og ikke et blund har jeg fåt på mine øjne.»

Reservelægen så spørgende på frøken Stenberg, der som sædvanlig var tilstede ved stuegangen.

«Nej, fru Kant vil ikke sove,» spøjte frk. Stenberg. «Hun har også hostet noget, hører jeg.»

«Jaja, det kommer vel. Kun tålmodighed. Godmorgen frue.» Så gik reservelægen ud på gangen til det gule bord, hvor han sysled med de høje apothekerglas.

«Nu hørte jeg Dem hoste, frue,» sa han med ét og kom ind igjen til Else. «De skal få noget hostesaft.» Så fik hun hostesaft og frokost, bart smørrebrød med the, som hun neppe rørte.

«Nu blir her vistnok ro en stund.» sa frk. Stenberg og tog bort frokostbakken. «Se nu til at få Dem en blund.»

Else vendte sig mod væggen og begyndte næsten straks at døse hen. Men et øjeblik efter fôr hun sammen ved en sagte raslende lyd ude fra gangen. Lyden kom igjen og igjen med korte mellemrum, og i den uvante stilhed blev den skarp og gjennemtrængende. Tilsidst letted Else sig op på albuen og keg ud på gangen. Der sad frk. Stenberg og læste avisen.

[83] «De er da også et vanskelig menneske», sa frøken Stenberg siden, da Else svarte nej på hendes spørgsmål, om hun heller ikke nu havde sovet.

Da timerne havde slæbt sig hen, fik Else middagsmad, vandgrød og kogt fisk, nøjagtig det samme som den foregående dag. Hun kunde kun synke et par mundfulde.

Ud på eftermiddagen hørte hun jamrende gråd og klynkende snak i cellen ved siden af.

«Hvem er det, som græder derinde?» spurgte hun frk. Stenberg, da denne så ind til hende.

«En, som skal til Sct. Jørgen.»

«Vil hun ikke?»

«Vil? Det vil de aldrig.»

«Stakkels arme menneske! Tænk at bli sendt til Sct. Jørgen». –

Else gjøs.

«Det er såmæn ingenting. På Sct. Jørgen har de det udmærket.»

«Skal så hendes celle stå tom?»

«Nej, vi venter en ny patient. Derfor må den anden flyttes. Til Sct. Jørgen rejser hun først imorgentidlig.»

En halv time senere kom den nye patient. Det lød for Else, som var der slagsmål derude. En skingrende kvindestemme skreg fortvilet, [84] skjændte og trued, mens de tumled om og slæbte en nedad gangen.

«Hvem vover at røre ved mig!» hørte Else. «Jeg skal slå alle dem, der kommer mig nær, sønder og sammen! Hvor er min mand, Carl, Carl! hjælp, hjælp, frels mig, hører Du. Carl! Å gud, å gud! Mor, mor! I har ikke lov til at ta tøjet af mig! La' mig være, la mig være!» Det holdt længe på. Omsider blev det stille. Så hørte Else den skingrende stemme kalde: «De dame derude!» og spørge efter professoren, og da frk. Stenberg havde svart, skreg stemmen: «Ja, I kan tro, jeg skal klage for professoren. Han er da vel en dannet mand, som véd, hvad man skylder en dame!»

Else frøs af skræk og medlidenhed. Ak, ja, professoren. – Bare han dog kom engang.

Endelig kom han, fulgt af frøken Stenberg. Som den første morgen gjorde han Else nogle almindelige sygespørgsmål, og vilde gå igjen, men Else bad om at måtte få tale alene med ham.

«Om et øjeblik», han vimsed ud så fort, at den lange, hvide kittel

flagred ham om benene. Nogle minutter senere kom han tilbage og satte sig ved Elses seng.

«Jeg vilde så gerne forklare Dem det med [85] opiumsdråberne forleden aften,» begyndte Else, og så fortalte hun det hele omstændeligt og endte med at sige: «Hvis professoren vil spørge min mand, så skal De høre, det er sandt, at jeg af og til har tat opiumsdråber for hosten. Der er intet andet, som har hjulpet.»

«Nå ja, men her får De ingen opiumsdråber,» sa Hieronimus hurtig med sin tørre, tynde stemme, der lød som kom den fra et sygt bryst.

«Nej, naturligvis,» sa Else ydmygt og forfjamsket.

«De må i det hele taget lære at subordinere Dem», fortsatte Hieronimus i tilrettevisende tone. «Begyndelsen lover ikke godt. Der bragte De med Dem bøger og tegninger og en hel del gjenstande, som De ikke har lov til at have. Det var stik imod aftalen. Jeg sagde udtrykkelig: noget linned og en smule toiletsager – intet videre.»

«Jeg forstod det ikke således», stammed Else, «ja, det vil sige, jeg fik ikke tid til at spørge. Og min mand vidste det heller ikke. Han gav mig selv bøgerne og lofte at bringe flere, når han kom.»

«Hum», sa Hieronimus med en spodsk Trækning om den tynde skjægløse Mund.

«Han tror, jeg lyver», tænkte Else forbauset.

[86] «Professoren kan jo spørge min mand», sa hun med en stemme,

der skjalv af tilbagetrængt krænkelser. «Forresten kan jeg aldeles ikke holde ud at være her – bare det, at jeg umuligt kan få sove.»

«Så-å, hvorfor ikke?»

«Tænk, at komme fra sit rolige, gode soveværelse»

Professoren afbrød tørt og skarpt: «Den ro, De har lavet på Deres *rolige* soveværelse både for Dem selv og for Deres mand, er det nok ikke værdt at tale for højt om – hvad?»

«Men så har jeg da sovet lidt om morgenen, ialfald –»

«Det forekommer mig, Deres mand sa, at De var bleven ved med at gjøre scener til klokken 7–8 om morgenen.»

Else følte sig fladslået over denne Hieronimus' måde, der satte hende på anklagebænken, og tog hende i forhør. «Så *efter* klokken 8 da», sa hun med dirrende læber. «Men her er aldrig stilhed hverkenⁿ⁴ nat eller dag.»

«De tager fejl,» sa Hieronimus kort. «Patienterne falder ofte til ro, timer ad gangen.»

«Timer! Nej, ikke timer», svarede Else, «og så er her jo altid anden slags støj.» Hun talte om de smældende døre og de klaprende vinduer [87] og om gasmanden, der trampede, og skridtene, der gik, og om det altsammen.

Hieronimus fôr op fra stolen og var i et nu borte i døråbningen.

«Frøken Stenberg!» kaldte han.

Frøken Stenberg kom øjeblikkelig tilstede.

«De véd, jeg så ofte har sagt, at her skal tages hensyn og være ro også på denne afdeling», sa Hieronimus strengt. «Patienterne klager ofte over døre, som smælder, og vinduer, som slår.»

«Det er pigerne, hr. professor.»

«Jeg har kun Dem at holde mig til. De må få pigerne til at lystre. Det er *Deres* sag.»

«Jeg *kan* skam ikke, hr. professor.»

«De *skal*. Og nu vinduerne – er der kroge, som mangler?»

«Ja, der mangler nok kroge et par steder.»

«Det er dog for galt. Sådan en uorden! Hvorfor siger De ikke til?»

«Jeg har skam sagt til, hr. professor.»

«De behager ikke alene at sige til, men også stå inde for, at det blir gjort. Forstår De?»

«Jo, hr. professor.»

«Så er det gasmanden. Går han med støvler?»

«Ia, jeg tror nok, han går med støvler, hr. professor.»

[88] «Han skal bruge tøfler. De har at påse, at han bruger tøfler og går stille.»

«Jeg skal nok sige det til ham, hr. professor.»

«De skal stå inde for alt dette. Det er Deres bestilling. – Hvordan var det så med fru Kant? Hun gjorde jo store spektakler, da hun kom?»

«Å, det var nu ikke så slemt, hr. professor.»

«Var det ikke slemt», bed Hieronimus af. «Vist var det slemt. Jeg véd det jo også fra reservelægen.»

«Men jeg har jo forklaret Dem», begyndte Else, der havde rejst sig op i sengen og så på professoren med store øjne.

«Nej, det *var* virkelig ikke så slemt», kom frøken Stenberg hende til hjælp –

«Hvorfor lod De hende da komme på den urolige gang?» sa Hieronimus skarpt og affejende.

«Hun havde så meget imod at dele værelse» –

Hieronimus lod hende ikke tale ud. «De behøver ikke at undskylde Dem. Det var rigtigt, hvad De gjorde. Nå, siden har der jo ikke været noget», han vendte sig for at gå.

«Skal jeg bli her en nat til!» råbte Else angst og bønfyldende. «Å nej, hr. professor, De *må* ikke la mig bli her en nat til!»

[89] «Jeg tænker, De lar mig om at bestemme, hvor længe De skal bli her», svarte Hieronimus med skjærende kulde.

«Får jeg ikke se min mand imorgen? Å jeg ber Dem, hr. professor!»

Hieronimus, der allerede var ved døren, vendte sig om og sa i mildere tone: «Såsnart De kan tåle det, frue. Tro mig, jeg ønsker ikke at pine nogen længere end nødvendigt. Desuden – det er da ikke værdt, at han ser Dem, mens De ligger her.»

Såsnart hun kunde tåle det! Hvad måtte hun ikke tåle og udholde på dette sted nat og Dag. Else sank tilintetgjort tilbage på puden og brød ud i en så voldsom hulken, at det var, som brystet skulde sprænges. Frøken Stenberg, der var gåt sin vej med en mut mine, kom tilbage og satte sig hos hende.

«Så, så, kjære frue. Ikke græde saa forfærdelig – så, så, bare jeg kunde gjøre noget for Dem.»

Else rejste sig op på knæ. Så kasted hun sig om halsen på frøken Stenberg, og såsnart hun for hulken kunde få magt over sin stemme, sa hun: «Om forladelse, frøken Stenberg, om forladelse, fordi jeg klaged over støjen og det» – det kom i afbrudte stød. «Jeg vidste ikke, [90] at det var Dem, som skulde ha skjænd, og jeg vidste heller ikke, at han var *sådan*. Aldrig skal jeg gjøre det mere.»

Frøken Stenberg klapped hendes hår og kyssed hendes kind og forsikred, at det skulde hun ikke bryde sig om. Bare lægge sig pent ned og være rolig og tålmodig.

IX.

[n5](#)

– Hvor var hun sød og snil, frøken Stenberg. Else, som havde tænkt, at hun gik omkring på dette pinens sted uden følelse for ofrenes elendighed, og nu havde hun netop, da Else havde voldt hende ubehageligheder, vist kjærlighed og deltagelse. Aldrig skulde Else glemme hende det!

Forresten de andre også. Den buttede Thorgren med de røde glade kinder. Hele dagen var hun af og til kommen hen til hende og havde talt muntert og venligt, og på alle måder søgt at vise sit gode sindelag, ikke at tale om Madonna-Hansen, hvis store øjne lyste af godhed og den inderligste medlidenhed. Og så frøken Suenson, nattevagten, som ved sin blotte tilsynekomst virkede lindrende paa Elses kvaler. Gudskelov ^[91] for sygeplejerskerne. Tænk, om de havde vært som Hieronimus! Hun havde forøvrigt fornemmelsen af, at de instinktmæssig ikke vilde røbe den gode forståelse, der var mellem dem og hende. Saasnart Hieronimus kom tilbage, blev de stive og strenge at se til. Det var idetheletat, som om atmosfæren frøs til is, straks han bare viste sig.

«De må endelig se til at vinde professoren», sa de allesammen til hende. «Om vi så bærer Dem på hænderne, nytter det til *intet*, hvis *han* er imod Dem.»

«Vinde professoren», grubled Else. Var hun da ikke et lidende menneske, der med tillid var bleven betroet i hans hænder? Om hun havde vært aldeles sindsforvirret, gal, desperat, umulig at styre – kunde han så derfor være «imod» hende?

Nej, hun forstod det ikke.

Og hvorledes skulde hun bære sig ad med at vinde professoren? Hun havde jo ingen opsætsighed vist, kun grædt og klaget sin nød. Og hendes klage havde vært som et skvulp på oceanet, sammenlignet med den lidelse, hun allerede havde gennemgået. Skulde hun anstille sig ydmyg og angerfuld, lægge sig på maven for denne mand, der syntes så tyrannisk, gebærde ^[92] sig som et kryb af en undersåt, der trygler majestæten om en uforskyldt nåde? Nej, og tusende ganger nej! Ikke om hun så skulde brændes på bålet!

– Men om hun nu alligevel søgte at «vinde» ham, som de sa? Appellere til hans hjærtelag og medfølelse. Han måtte jo dog være i besiddelse af begge dele. Ellers havde han vel ikke følt sig som den rette mand på dette sted, hvor opgaven fremfor alt var at være human og forsigtig, søge såvidt muligt at forstå og gennem forståelsen virke nyttigt og beroligende på de syge.

Hans væsen var jo vel kun en maske, som han af en eller anden grund fandt det hensigtsmæssigt at anlægge. Imorgentidlig, når han gik stuegang, fik hun prøve igjen.

Imorgentidlig. En hel nats forfærdelser skulde ligge mellem nu og imorgentidlig. Altså, endnu en nat på dette sted. Det blev den tredje.

Nu blev Tage bragt tilsengs der hjemme. Å gud, Tage, Knut, hjemmet – hvor det gjorde ondt i hjertet. – Hun vred sine hænder, og trykked ansigtet dybere ned i puden. Lille Tage, monstro han spurgte efter hende? Og Knut. Hvad [93] tænkte Knut? Syntes han da ikke, det var frygteligt, at han ikke fik se hende? Han havde jo lovt så vist at komme – en indeklemt stønnen undslap hende.

«Her er Deres sovemikstur, frue.»

Else letted sig op på puden, og tog miksturen, som frøken Suenson gav hende.

«De ser så rolig ud i aften. Har De det bedre?»

Else rysted hodet.

«Har De ikke sovet lidt idag?»

«Nej. Jeg har opgivet at sove. Jeg har opgivet alt», hun skjulte ansigtet ved frøken Suensons bryst, og gråd, så hun rysted.

«Iaften var jeg nu så vis på, at De var bleven flyttet», sa frøken Suenson. «De passer ikke på denne gang. Hvad siger professoren?»

«Professoren er et uhyre», gråd Else.

«Sådan må De ikke sige, frue! Professoren er en udmærket mand. Men De må endelig se til at vinde ham.»

«Ja, ikke sandt?» sa Thorgren, som var kommen ind og nu stod ved siden af frøken Suenson med hånden på Elses skulder, som hun kærlig rysted. «De skal bare se for et stjernesked, der falder, når De

har vundet professoren.»

[94] I cellen ved siden af havde den nye patient holdt på med at skribe og skjænde og fortvilet kalde på Carl. Nu gav hun sig til rasende at dundre løs, mens hun bandende forlangte, at der skulde åbnes.

«Er hun lukket inde?» spurgte Else.

«Ja, hun er så balstyrig. Hun render hvert øjeblik ud på gangen, og siger, hun vil hjem.»

«Ja, hun blir nok god», sa Thorgren og lo.

«Uh», sa Else gysende. «Hun må jo slå sine hænder tilblods».

Så holdt bankningen op, og de hørte lyden af et legeme, der tungt klaskedes mod gulvet, hvorefter der lød en hylende krampegråd.

«Vil De ikke gå lidt ind til hende?» spurgte Else.

«Det er bedst, hun raser ud. Hun har fåt så meget kloral, åt det varer vist ikke så længe.»

«Godnat, lille fru Kant», Thorgren rakte hånden og klappede Else på kinden. «Godnat Suenson.»

«Sovemidler hjælper jo ikke,» sa Else, da Thorgren var borte. «Se nu på mig, det er, som jeg tar vand».

«Ja, det er også mærkværdig med Dem, fru Kant.»

[95] «Plejer det ellers at nytte?»

«Ja, når det ikke er deliriumspatients. Men dem gir vi det heller ikke.»

«Sover de da aldrig, ⁿ⁶ deliriumspatientsene?»

«Jo, når de første 3–4–5 nætter er forbi.» –

– – Timerne var gåt. De syge havde larmet og skreget, som de plejed, og deliristerne havde om muligt teet sig endnu vanvittigere end de foregående nætter. Til patienten i cellen ved siden af havde Else den sidste times tid intet hørt.

Pludselig begyndte en at udstøde en langstrakt tuden, ustanselig, ustanselig. Det lød dumpt og hult, som kom det fra noget levende begravet.

«Frøken Suenson! Frøken Suenson!»

Frøken Suenson kom ind til hende med munden fuld af middagsmad.

«Hvem er dette?» spurgte Else med et ansigt, der var stivt af skræk.

«En ganske ung pige.»

«Hvorfor tuder hun sådan?»

«Ja, gud véd.»

«Hvor hun må lide!»

«Nej. Hun véd ikke af sig. Når reservelægen kommer, får hun sagtens en morfinindsprøjtning.»

[96] «Kommer reservelægen snart?»

«Ja. Klokken er straks halvtolv. Han må være her nu», frøken Suenson gik ud til sin middagsmad.

Else satte sig op i sengen og lytted efter reservelægens skridt. Hun var greben af en jagende uro, som den idelig fortsatte, dumpe tuden hidsed op til en sansesløs angst. Hvor kunde det menneske dog holde ud at tude sådan! Hvor havde hun kræfter og ånde til det. Å gud, gud, for en afgrund af elendighed at være her.

Så hørte hun reservelægen komme stille gående ude på gangen og veksle nogle hviskende replikker med frøken Suenson.

«Godaften frue. Stadig ligge årvågen?»

«Hvor kan De tænke, jeg kan sove?» sa Else ophidset. «Nej, kom nu ikke med dette snak om, at jeg *skal* sove og *bør* sove. De *kan* jo dog ikke mene det!»

«Hvad skal man svare Dem?» reservelægen trak på skuldrene.

«Hør på denne tuden og hør på deliristerne dernede, og om et øjeblik begynder hun derinde i cellen og alle de andre! Å gud, gud, jeg blir gal!»

«Ikke være så ilter, frue». Reservelægens halvt bebrejdende, halvt dæggende tone oprørte [97] Else, men hans stilfærdig-medlidende mine

virked forsonende.

«Jeg må ta mig sammen med al min kraft,» vedblev Else i våndefuld hast, «for ikke at gi mig til at hyle og tude omkap med de andre.»

«Ja, De er jo temmelig hysterisk.»

«Hvordan skal man kunne bli af at være her?» – fôr Else fort, mens hun vred sig i pine. «Det er uforsvarligt, uforsvarligt. Jeg, som skulde bort fra mit hjem for at få ro og hvile!»

«Alle den slags patienter kommer jo her,» sa reservelægen, og søgte at lægge som tyssende venlighed ind i sin stemme. «Det kan jo ikke være værre for Dem end for andre.»

«Alle den slags patienter!» råbte Else. «Gud hjælpe da den slags patienter! Men hvorfor får min mand ikke se mig? Hvad tror De, han vilde sige, hvis han var tilstede her?»

«Det er jo ham selv, som har lagt Dem ind her. Han har vel ansét det for nødvendigt.»

«Der er ingen, som har lagt mig ind her. Jeg er gåt af mig selv, fordi jeg selv har valgt det. Men havde jeg vidst, hvad jeg nu véd – Og det samme gjælder min mand. Jeg påstår, at han ikke har anet, hvordan jeg skulde få det. Og hvorfor skal han ikke få anledning til selv [98] at se og høre? Ligge her. – *Her!* Og under en mand som Hieronimus. Gud forbarme sig!»

«Han er den bedste, vi har,» sa reservelægen.

«Men hvorfor tillader han ikke min mand at se til mig?» Hvert træk i Elses ansigt dirred i ophidselse. «Kan De forstå det, og vil De forsvare det?»

«Professoren er bange for at udsætte Dem for sindsbevægelser. Det er da let nok at forstå.»

Else lo. «Sindsbevægelser! At få se min mand vilde da være en sindsbevægelse af glædelig art, mens det, jeg her udsættes for» – hun holdt inde og skjulte ansigtet i hænderne.

«Slå Dem tiltåls, frue,» sa reservelægen, og la sin hånd på Elses skulder. «De skal se, det går bedre, end De tror.»

Hans milde stemme og inderlige tonefald vakte Elses håb. «Vil De be for mig hos professoren?» spurgte hun og så fortvilet på ham.

Reservelægen nikked.

«Og sige, at De synes, han bør la min mand komme?»

«Ja, når der er gået nogle dage. Godnat, frue. Ta' det nu roligt.»

Ta det nu roligt – –. Hvad var dog det for slags mennesker? Læger kaldte de sig – bødler burde de hedte. Hvordan skulde det dog [99] gå hende? Hvorlænge vilde kræfterne holde ud? Else lå atter på puden og udgjød disse ætsende bitre tårer, hvoraf hun i de sidste dage havde fældet så utallig mange. Hun følte det, som lå hun dybt nede på bunden af en brønd, over hvilken der kunde lægges låg hvad øjeblik som helst. Å nej, men det måtte ikke ske – *måtte* ikke. Hun vilde arbejde sig opover, helt opover, så hun idetmindste fik hodet op over

kanten.

Når nu professoren kom imorgentidlig, vilde hun sige sådan og sådan. Så blev han rørt og forstod, hvad hun led, og talte venligt og sa, at hun straks skulde få et andet værelse. Ja naturligvis, dette var der jo ingen mening i. For han gik jo ikke ud på at gøre hende gal. Hvis hun nu havde vært det, de kaldte sindssyg eller bare mindre klar i hjærnen, så vilde hun kanske troet, at han gik ud på at gøre hende gal. Men gudskelov, så ilde var det dog ikke fat med hende.

X.

Hun gav sig til at tænke på alle de forskjelligartede pinsler og kvaler, så mangfoldige mennesker i tidernes løb havde måttet lide i [100] verden, dem, der havde vansmægtet i underjordiske fængsler, unge, uskyldige piger, der var bleven mishandlet og brændt som mistænkt for at være hekse eller hekses håndlangere, de mange russere og russerinder, der for sine politiske anskuelsers skyld var bleven dømt til døden og henrettet, religionsforfølgelsernes mange tusende ofre, og de skindøde, der var bleven levende begravet, og en uendelig medlidenhed med alle jordens ulykkelige fyldte hendes bryst. Hvad betød hendes lidelser mod disses?

Hendes indre blev mildt og stille. «Om en liden Stund skulle I se mig» – havde Jesus sagt til disciplene engang. Ja, en liden stund skulde hun være her, men så om en liden stund kom Knut og udfried hende. Sikkert. Andet var utænkeligt. Hieronimus bare lod, som han vilde være så hård. Hvorfor skulde han ville hende ondt? Hun havde jo aldrig i verden truffet ham før, og aldrig gjort ham nogetsomhelst. Og selv om hun virked frastødende og usympatetisk på ham, så var det jo ingen grund for en mand som Hieronimus. Tværtom, dobbelt varsom vilde han så være.

Ja reservelægen havde ret. Hun skulde ta det roligt. Nu var også denne dumpe tuden blet svagere. Senere på natten faldt kanske også

[101] deliristerne til ro, og så blev det morgen, og så kom professoren. Gudskelov, nu havde hun hodet oppe over brøndkanten.

«De sover ikke?» det var frøken Suenson, som kom listende ind.

«Fik hun så morfinindsprøjtning?»

«Ja. Nu falder hun snart i søvn. – Reservelægen er rar at tale med. – Ikke?»

«Jo. Han ser snil ud.»

«Men De må ikke la' ham mærke, at De er urolig eller ophidset, frue. Jeg forstod, at han syntes, De var dårligere i aften.»

«Dårligere,» – sa Else uvilligt, «hvorledes dårligere?»

«Ja sådan» – frøken Suenson førte pegefingern til panden.

Else vilde til at synke ned igjen på bunden af brønden, men så tog hun sig sammen, og jog tankerne bort. Frøken Suenson havde naturligvis misforstået. Det var umuligt, at reservelægen kunde tyde hendes så berettigede klager som et tegn på sindsforvirring.

«Fortæl mig lidt om Dem,» sa Else og la sig med hånden under kinden om på siden for bedre at kunne se frøken Suensons fine og lyse ansigt. «Er De glad ved at være sygeplejerske?»

«Ja så glad, så glad. Nu har jeg været det [102] i 5 år, og ikke en time har jeg fortrudt det. Det eneste, som gjør mig ondt, er tanken på min søde gamle far. «Du har et trist liv, min pige,» siger han altid, og så

sukker han så tungt og stryger mig over håret.»

«Jeg synes dog, det må være frygteligt at bakses med disse rasende mennesker. Er De ikke bange? Eller var De det ikke i begyndelsen?»

«Nej. Å jo, jeg var vel nok af og til lidt forskrækket i begyndelsen. Men man vænner sig til det. Så har man jo også undertiden glæde af det, som nu med bedstemor. Hun er så sød og taknemmelig. Og den gamle derinde, hun, som smider sengehestene i gulvet. Et par gange har det hændt, at hun har slået armene om min hals, når jeg har stået bøjet for at pusle hende, og da har hun hvisket: «Tak Alma, hvor Du er sød.» Hun ta'r mig altid for den Alma, som hun fantaserer om. Og det er dog meget af sådan en syg og udpint gammel stakkel,» frøken Suensen smilte rørt og lykkelig.

«Hvad heder hun, den gamle dame?»

«Fru Fog.» –

«Tror De, professoren er en snil mand?» spurgte Else.

«Snil?»

[103] «Ja, et godt menneske, mener jeg.»

«I gud ja! Det tror jeg rigtignok. De skulde bare vide, hvordan han kan være, når det er nogen, han kan lide.»

«Holder De f. eks. af ham, frøken Suenson?»

«Holder af ham,» frøken Suenson gjentog forskrækket spørgsmålet, som var den tanke, det indeholdt, altfor formastelig.

«Holder af ham? Jeg har sådan en umådelig respekt for ham, ja ærefrygt.»

«Men tror De ikke, han kunde være ond mod dem, han ikke kan li?»

«Ond mod dem, han ikke kan lide?» hun vendte og drejede på ordene. «Nej, men han er så stræng, å så stræng, så stræng. Jeg skjælver af angst, når han viser sig på gangen, ja, jeg skjælver en hel time i forvejen, for jeg er så bange for, at ikke alt er, som det skal være. Engang mens han gik stuegang, opdaged jeg, at der om sæbestykket derude i krogen på vaskeservanten havde viklet sig et hår. Ja sådan som jeg rysted fra øverst til nederst. Jeg turde ikke gå hen og ta' håret bort, ikke røre mig af pletten, og jeg er vis på, han så det. Han ser alt. Hvis jeg havde et hul på spidsen af strømpefoden, er jeg vis på, han kunde se det tværs gjennem skoen.»

[104] «For reservelægen er De ikke så bange. Er De vel?»

«Nej reservelægen,» frøken Suenson, hvis ansigt, mens hun talte om professoren, havde haft et ængsteligt udtryk, smilte lettet – «han er jo så elskværdig.»

«Bare det snart var morgen,» sukked Else.

«Ja klokken er straks 4.»

«Gudskelov.»

Idetsamme hørte de lyden af nøgne fødder, der sprang på gulvet i cellen ved siden af, og straks efter dundrende slag på døren, og

angstfulde skrig.

«Å gud nu begynder hun igjen!» råbte Else, og satte sig hastig op i sengen. «De må ikke lukke op, for så kommer hun kanske ind her.»

«Nej, vær De blot rolig.»

«Hvem er hun?» spurgte Else.

«En ung fru Syverts; meget køn.»

Straks efter fôr en skikkelse i chemisse og kort trøje med bøjede knæ, så hun næsten sad, og med unaturlig lange skridt og stærkt svajende arme forbi den åbne dør. Sygeplejersken løb øjeblikkelig ud.

Fru Syverts i cellen ved siden af blev ved med at dundre på døren, udstøde skrig, tigge og trygle om, at der skulde lukkes op, fortvilet [105] kalde på Carl og true med professoren. Else holdt hænderne stramt om sine tindinger. Inde bag panden var der noget, som trykked på, og det kjendtes, som om hodet skulde revne.

XI.

Så kom skurekonen, og vinduerne blev smækket op. Frøken Suenson bragte den sædvanlige smule vand i et bitte lidet fad af gulhvid fajance.

Mens Else lå på knæ i sengen og vasked sig, og frøken Suenson¹⁷ gjorde rent i cellen, smuttede en skikkelse i kort chemise, på nøgne, hvidt skinnende bén hastig indenfor celledøren, hvor hun stilled sig op og stirred på Else. Hendes ansigt var gjennemsigtig blegt, øjnene mørke og strålende. Det sorte brusende hår runded sig om en smukt formet, klar og åben pande og faldt i en lang fletning frem over den ene skulder.

Else blev betat af dette hvide ansigts skjønhed. Hun betragted hende spændt.

«Hvor hun er yndig, den kvinde der,» sa skikkelsen med udtryksfuld, underlig tilsløret stemme, og pegte på Else. «Hvor hun er yndig,» ^[106] gjentog hun drømmende, «og hvor hun ser ulykkelig ud.»

«Gå ind til Dem selv, fru Syverts,» sa frøken Suenson, der som sædvanlig i åndeløs hast sæbevasked cellepanelet.

«Til mig selv – ja, lad mig komme hjem til mig selv,» det lød så skjærende sørgmodigt. Pludselig stamped hun voldsomt med foden og

skreg rasende: «Jeg er en hæderlig kvinde, siger jeg Dem! Jeg *vil* være en hæderlig kvinde, og derfor blir jeg ikke her, ikke en time, ikke et minut længere! Tror I, jeg vil være mellem sligt forbryderpak?» hun stamped og stamped med sin nøgne fod, og bandte stygt. «Her er jo ikke et eneste ordentligt menneske?»

Frøken Suenson lod vaskekluden falde ned i det skummende sæbevand, og gik fort hen, og tog fru Syverts i armen.

«Ikke lukke mig inde!» råbte fru Syverts angstfuldt bedende. «Ikke lukke mig inde!»

«Men så må De heller ingen støj gjøre,» sygeplejersken trak af med hende.

«Carl, Carl, Carl! hjælp mig, frels mig!» lød det sønderrivende, og så blev det stille.

«Har De låset hende inde igjen?» spurgte Else, da sygeplejersken kom tilbage.

[107] «Nej. Jeg fik hende tilsengs, og lod døren stå på klem.»

En stund efter, da Else var færdig med sit toilette, og lå alene i cellen, kom fru Syverts flygende ind igjen. I et par spring var hun henne hos Else, løfted sengetæpperne, og vilde op til hende.

«De er en mand,» hvisked hun gjennem de hvide sammenbidte tænder. «Lad mig komme ned til Dem! Tror De ikke, jeg sér, De er en mand?»

Else rejste sig forfærdet overende, og søgte at støde hende bort.

«Jeg tar Dem med magt,» hvæsed den syge frue. Hun greb Else hårdt om armene, og tvang hende så let som om hun havde vært et spædbarn tilbage på puden. Så satte hun, uden at slippe jerntaget om Elses arme, den ene fod op i sengen.

Else udstødte et råb om hjælp, og frøken Suenson kom straks tilstede og rev hastigt fru Syverts bort.

«Hun blev bange, sikken en, hun blev bange!» råbte fru Syverts og lo, mens sygeplejersken gik med hende.

Else fik et anfald af krampegråd. Hun putted hodet helt under tæppet og bed i lagnet, [108] for at ingen skulde høre det. Heftige rykninger i nakken trak liksom baghodet i folder, det hamred i tindingerne, og inde bag panden trykked det på, og trykked på. Og så sled og rev det i brystet, og smerten fôr ustanselig som en krumbugtet orm lige op i halsen på hende.

Langt om længe kom frøken Stenberg og gav hende vand.

«Se til at fatte Dem, nu har vi snart stuegangen. Det nytter ikke, at De gir Dem over.»

Men Else blev ved at græde. «Jeg vil bort, bort, bort! hjem til Knut og Tage!» skreg det uafsladelig inde i hende, og tanken på disse kjære gjorde omsider gråden mildere og stillere.

«Fortæl mig nu, hvad De græder for?» Frøken Stenberg satte sig på sengekanten og tog Elses hånd.

«Jeg længes så forfærdelig hjem.»

«Det må De få bugt med. Giv Dem nu trygt over i troen på, at det er det bedste for Dem at være her.»

«Nej,» svarte Else heftig. «Det er en stor fejltagelse, at jeg er kommen her. Min mand vilde være fortvilet, hvis han vidste besked.»

Så fik Else atter høre, at det jo var hendes mand, som havde lagt hende ind her, og at hun [109] dog måtte ha fejlet noget, siden hun var kommen her.

Ja, sa Else, fejlet noget havde hun, men gal havde hun ikke vært. «Har De mærket nogen galskab hos mig kanske?»

Nej. Men det kunde man jo aldrig vide. Der var så mange arter galskab og sindssyge. De, som syntes mest kloge, var ofte de værst angrebne – og når man var kommen her, så –

Else så på frøken Stenberg med et jammerfuldt blik. «Jeg må jo fortvile,» mumled hun og vendte hodet bort. – – –

Hun lå i halv bevidstløs tilstand med uhyre høje, grønskede mure tæt omkring sig. Foroven hælded murene sammen, så der kun var en ganske liden firkantet åbning, og denne var dækket af et ståltrådbur, i hvilket der sad en gasflamme. Et blegt tusmørke flød ned langs de grønskede vægge, og hun hørte dæmpet sus som af et hav, der rulled ensformigt langt, langt borte. Ingen kunde se hende, og aldrig skulde ståltrådburet, som dækked for åbningen, tages bort, og aldrig skulde hun bli draget op fra dette dyb til livet og tiden, hvis larm hun svagt fornam. Hun skulde ligge her bestandig, bare ligge og ligge med stive

arme og strakte b en.

«Nu sover hun da?»

[110] Else slog øjnene op. Der stod reservelægen og en af kandidaterne og ved sengens fodende frøken Stenberg. Hun så sig forvildet om, strøg sig over panden og husked det hele.

«Hendes  jne er opsvulmede,» sa reservelægen.

«Ja, hun har grædt så meget. Hun længes hjem, siger hun.»

«Professoren skulde jo komme idag,» sa Else.

«Han blev forhindret. De f r ta tiltakke med min ringhed,» svarte reservelægen med sit godslige smil.

«Har professoren ikke sagt, at jeg skulde flyttes?»

Reservelægen s  på frøken Stenberg, som rysted på hodet.

«Nu *kan* jeg ikke mere, nej jeg *kan* ikke mere,» jamred Else.
«Træffer De professoren idag?»

«Vil De så ikke sige det til ham?» vedblev Else, da reservelægen havde nikked ja. « , g r det, reservelæge! Ikke sandt, frøken Stenberg – jeg holder ikke ud længer. Kan jeg vel?»

«Der er intet værelse ledigt,» frøken Stenberg s  liksom frittende på reservelægen. «Det er netop det gale ved det.»

«Hvordan er det med appetitten?»

[111] «Hun spiser næsten ingenting.»

«Det må De,» reservelægen trued med pegefingern. «De blir ikke flyttet, så længe De ikke spiser.»

«Hvor skal jeg kunne spise her! Desuden hvad er det for slags mad, jeg får? Bare vandgrød og kogt fisk hver eneste dag.»

«Det er feberkost.»

«Men jeg har jo ingen feber!»

«Har fru en ikke havt feber?» spurgte reservelægen med et hurtigt blik på frøken Stenberg.

«Nej, hun har ikke havt feber.»

«Nå ja, det gjør forresten ingenting. Nu kan vi jo sætte Dem på anden kost. Jeg skal skrive en spiseseddel. Godmorgen.»

«Sig endelig til professoren, at jeg *må* flyttes!» råbte Else efter ham.

– I uudholdelig spænding ventede Else hele formiddagen på, at en eller anden skulde komme med besked fra professoren om, at fru Kant skulde bringes over i et andet værelse. Den tanke at skulle være her endnu en nat kunde og turde hun ikke tænke. Hvergang Thorgren eller frøken Stenberg viste sig, lettede hun hodet fra puden og så åndeløs spørgende på dem. Engang hørte hun en mandsstemme på gangen og [112] syntes, det var Knuts. Det gav som et skrig af jubel inde i hende. Med en lynsnar bevægelse sad hun oprejst i sengen og rakte hænderne

frem. Stemmen blev tydeligere, og herreskridt nærmed sig. Det *var* Knut! Hun hørte det tydeligt. Å gud, gud, så var hun frelst, frelst, frelst! Den velsignede professor, som alligevel havde villet overraske hende – alle hendes ansigtsmuskler skjald i smil og fryd, øjnene fyldtes med gode tårer, og hjertet slog højt og varmt. Så gik en af kandidaterne forbi døråbningen, «De har ikke lov at sidde op i sengen,» sa han i farten til Else og forsvandt.

XII.

Men Else blev siddende og stirred stivt. Det var altså ham, hun havde hørt og ingen Knut.

Hun følte det, som om alt hendes blod sank ned i benene, og en våd kulde bredte sig fra hodet og nedover. Kort efter strømmed blodet tilbage til hjertet, og ildvarmt susende stormede det op i hodet. Alting dansede rundt, hun syntes sengen svingled som i søgang. Gribende efter støtte i sengebordet lag hun sig langsomt tilbage på puden. – –

[113] Men hvor kunde hun også ha bildt sig ind noget så urimeligt som, at Knut skulde få lov til at komme idag, tænkte hun senere. Det vilde vært en altfor vanvittig stor glæde. Hieronimus havde jo desuden sagt: «Det er da ikke værdt, han sér Dem, sålænge De er her.»

Hvad mente han egentlig med *det*? Hvorfor måtte Knut ikke se hende, sålænge hun var her? Skulde det da holdes skjult for Knut, hvorledes hun behandlede? Det var jo som en indrømmelse af Hieronimus om, at han ikke vilde være ved, hvorledes han bar sig ad med hende. Nej, men Hieronimus mente vel, at han bar sig rigtig ad, men at Knut ikke forstod sig på det, og at han så vilde gribe forstyrrende ind ved at forlange hende hjem igjen.

Der var intet værelse ledigt, havde frøken Stenberg sagt. Men det var dog altfor oprørende, at hun af den årsag skulde ligge her og

udsættes for at gå tilgrunde! Det var jo en frivillig sag, at hun var kommen her. Skulde det så ikke også være en frivillig sag, hvis hun og Knut sa: Vi gik ud fra gale forudsætninger, da vi indfandt os her, og derfor vil vi gøre det om.

Nej, atter igjen vidste Else hverken ud eller ind.

Hun grubled og sa tilsidst til sig selv: Når ^[114]jeg bare blir flyttet idag og slipper for en ny nats rædsler, så skal jeg alligevel være fornøjet. Kanske kandidaten, som hun havde troet var Knut, havde været oppe med besked til frøken Stenberg? Ja, naturligvis. Hvorfor skulde han ellers vært kommen på denne tid af døgnet? Nu gik de og gjorde værelset istand. Så kom den glade Thorgren og sa stort smilende over hele sit søde, buttede ansigt: Nu skal De op, fru Kant, og følge med mig ind på et dejligt stille sted. Hun vilde slet ikke spørge, men vente tålmodigt. De glæded sig til at overraske hende med det gode budskab. Ikke foregribe deres glæde.

Da middagsmaden, sød suppe og to lyse, som boghvedekager udseende, frikadeller bragtes hende, satte hun sig straks op i sengen og spiste så meget, hun var istand til at nedsvælge. Men sød suppe var det værste, hun vidste, og for frikadeller havde hun altid havt modbydelighed. Men hvad gjorde det? Madsorgerne kunde hun sagtens komme over.

Da Else var færdig med at spise, hørte hun det gå derude med dørene, som hårdt smældte til, og samtidig lød der græsselige hyl. Et øjeblik senere kom forbi hendes døråbning to portører med en bærebør, hvorpå en tynd, grågusten ^[115]kvinde sad oprejst med

fægtende arme. Hun hylte ustanseligt. Kort efter kom portørerne tilbage med den tomme bærebør, mens hylene blev vildere og vildere, og samtidig begyndte fru Syverts, som længe havde vært stille at rase og skribe i cellen ved siden af.

«Dette er helvede,» tænkte Else. «Den, som har lavet læren om helvedes pinsler, har uden tvil ved en fejtagelse vært på en eller anden sjette afdeling, med en eller anden Hieronimus til øverste.»

«Hvad siger De til denne komedie?» Fru Syverts i chemise med sine lange hvide, ved anklen for tykke ben var kommen ind i Elses celle, hvor hun hastig gik frem og tilbage med hænderne i siden. «Jeg blir gal af at være her. Ja ved gud blir jeg gal! Min mand ejer et lille sted nede ved kysten. Der skulde jeg ha været. Men så kom lægen og sa, at jeg først skulde tale med professor Hieronimus. Han er en modepræst, tror De ikke?» Hun stod stille midt i cellen og så hvast på Else. «Alle synes, de skal snakke med Hieronimus,» vedblev hun, «men vi *får* jo ikke snakke med ham. Bu, bæ, øh, døh, siger han, og så er han borte.»

«De skulde gå ind og lægge Dem, fru Syverts,» sa Else formanende.

[116] «Men det er så forfærdeligt at ligge sådan og glo hele dagen. Jeg er ikke vant til det.»

«Javist er det forfærdeligt. Nu har jeg ligget her på fjerde døgnet. De kom da først igår.»

«Og så tyller de mig med kloral, og det blir jeg så forstyrret af. De skulde vide, hvordan det suser i mit hode. Å Carl, Carl,» hun holdt

hånden for øjnene og brast i gråd.

«Er Carl Deres mand?»

«Ja, min mand, min ejegode, skikkelige mand. Vi har kun vært gift i otte måneder.»

«Gå nu pent ind og læg Dem, fru Syverts. Hvis sygeplejersken træffer Dem her, så siger hun bare, De er forfærdelig dårlig og urolig, og så må De ligge endnu meget længere.»

«Vær god og tålmodig,» vedblev Else, da fru Syverts ikke svarte, men blev ved at græde stille. »Det siger de alle til mig, og jeg lar det gå videre. Det nytter ikke at sætte sig op her. Gå nu, før nogen ser Dem.»

«Ja, jeg *skal*», sa fru Syverts, og nikked heftig. «Jeg skal gjøre det, fordi De be'r mig», hun gik hurtig ud af cellen.

Nogle minutter senere fløj forbi døråbningen en kvinde, der fra bæltstedet var indsvøbt i et foran blodigt lagen. Med hul gravrøst skreg hun af al magt: «Knu'ssen! Knu'ssen!» Straks ^[117] efter blev hun, næsten båret af Thorgren, slæbt tilbage, mens råbene på Knu'ssen blev ved.

«Det er en barselpatient», sa Thorgren, da hun senere kom ind til Else. «Hun har født for 2 Dage siden».

«Er det hende, som hyler fremdeles?»

«Ja. Men det skal De ikke bryde Dem om. Frisk mod Antonius», hun klapped leende Else på kinden. «Tænk, hvor godt patienterne har

det her, blir plejet og passet i alle retninger, rene lagen på sengen to gange om ugen. Jeg vilde synes, det var sjov at være patient her for en lille tid – Vi med vores professor! Det er ramme alvor, fru Kant».

Hvor kunde det dog være, at disse snille gode mennesker var så afstumpet i deres følelser for andres lidelser. Det var det samme urgamle op igjen. Auroritestroen som i alle århundreder havde bragt menneskene til at tro på og bøje sig for det ene menneske. Det ene menneske, som havde menneskeforagtlig frækhed nok til at optræde som den, der førte an og vidste besked. – «Vi med vores professor!»

Frøken Stenberg kom ind. Else syntes, hun kunde se på hendes mine, at hun havde noget godt at meddele. Men hun vilde ikke la sig mærke med det. Frøken Stenberg skulde [118] selv få sige det. Men da frøken Stenberg intet andet sa end de sædvanlige kærlige ord, kunde Else ikke dy sig, men spurgte, om hun ikke skulde flyttes.

Nej. Det havde frøken Stenberg ikke hørt noget om.

«Men tror De ikke, der endnu kan komme besked?»

«Nej, det kan der ikke. Klokken er 5. Jeg har jo også sagt Dem, at der intet værelse er ledigt».

«Intet værelse ledigt», gjentog Else, der frøs og skjalv ved tanken om natten, som stunded til. «Men sig mig en ting: Er det *umuligt*, at der kan skaffes noget andet rum tilveje end denne celle, jeg nu har?»

«Umuligt? – Nej *umuligt* er det ikke. Der kan gøres forandringer hist og her. Der er jo også nerveafdelingen, og en gang derovre i pavillonen, som vi undertiden gjør brug af».

«Kjære søde frøken Stenberg» Else greb hendes hånd og så hende ind i øjnene med et blik, der skreg efter hjælp, – «gjør for mig, hvad De kan. Sig, at jeg omkommer af at ligge her. Å, vær god, vær god, jeg skal huske det hele mit liv».

«Ja lille, lille fru Kant. Vi vil Dem alle så vel», hun klappede Else på hånden og gik.

[119] «Det er altså forbi», tænkte Else. «Jeg skal bli her inat igjen», og en forhærdet forbitrelse stivned hendes sind. De syge tumled og skreg og jamred, og hun syntes det var et brugbart akkompagnement til teksten i hendes indre.

Nu kom stuegangen snart. Men det var reservelægen og ikke professoren. Ja ja, det var akkurat det samme.

Straks efter var reservelægen der i sin hvide kittel, fulgt af en kandidat og frøken Stenberg. Han gjentog sit evindelige: om hun fremdeles var misfornøjet med tilværelsen?

Else rejste sig op i sengen og gav sin forbitrelse luft.

Reservelægen svarte intet. Bare så bedrøvet og mildt på hende. Men til frøken Stenberg henvendte han, da han gik: «Hun blir værre og værre.»

Et øjeblik efter hørte hun hurtige knirkende skridt på gangen, og Hieronimus i overfrakke, og med hatten i hånden stod i cellen.

«Jeg skal hilse fra Deres mand», sa han.

Else vilde sige tak, men struben var som sammensnøret. Hun fik ikke lyd.

«Han bad mig sige Dem, at han nu havde fåt en kokkepige til den 1ste, som han trode, var god. Det behøvede De altså ikke at tænke på.»

[120] «Skal jeg være her inat igjen?» spurgte Else med en stemme, der forekom hende selv hæs og ukjendelig.

«Tja-a», han sa det «tja-a» bredt og fedt, som var det ham en legemlig nydelse at sige det.

«Men jeg kan ikke holde det ud! Jeg lider altfor forfærdeligt.»

«Å-å-», svarte Hieronimus med en så snærende hån, at det virked som et slag i ansigtet på Else. «Hvordan var det hjemme?»

Da sprat Else op i sengen, og ude af sig selv, med fortrukket ansigt og et blik der sprudled ild og gnister, og bored sig ind i Hieronimus' kolde, blege øjne, sa hun: «Professoren véd lige så godt som jeg, at der ikke er spor af grund til at holde mig i celle! Det er kun fordi, De ikke har plads til mig, men så *skylder* De, at la min mand det vide. «Å-å», siger De», hun efterabed Hieronimus' hånlige snerrende tone, for såvidt muligt at gi ham slaget i ansigtet tilbage. «Men vil professoren ikke selv ligge her en nat, bare en eneste en, og la mig få Deres soveværelse?»

«Neej», sa han, og det lød som fjern hestevrinsken.

«De udsætter mig for umenneskelige pinsler dag og nat!» råbte Else. «Med hvilken ret gjør De det?»

[121] «Umenneskelige pinsler!» Hieronimus' farveløse ansigt var blet gråt som kalk. Han løfted sig på tæerne og satte hælene mod gulvet. «De trænger nok i høj grad til at lære Dem selvbeherskelse! Deres sygdom er den, at De ikke kan beherske Dem. Jeg havde tænkt på at flytte Dem» – han klasked sin ene hånds små spinkle, plebejisk formede fingre mod den andens invendige flade og næsten skreg: «Men nu skal De få blive her!» og vips var han ude af cellen.

«En yndig mand», tænkte Else med foragt og lo indvendig.

«Men gud, fru Kant», frøken Stenberg stod ved Elses seng. Hendes fine blege ansigt var blegere end sædvanlig, og minen forskrækket bebrejdende. «Hvor tør De tale sådan til professoren? Jeg hørte det hele.»

«Hvor tør han behandle mig, som han gør! Det eneste, jeg angrer på, er, at jeg ikke fik sagt meget mere.»

«Professoren tåler ikke kritik. Ikke af nogen, og allermindst af en patient».

«Det er virkelig skade for professoren», sa Else spodsk.

Siden kom Thorgren og korsed sig skrækslagen. «De må endelig gjøre professoren en undskyldning», bad hun.

[122] «Han skal få slå mig ihjel, før jeg gjør det», svarte Else.

Også Madonna-Hansen indfandt sig, og talte forfærdet om sagen. Inde på hendes gang var de aldeles bestyrtet. Aldrig var sligt hændt før. Havde hun ikke hele tiden bedt Else om at være god og tålmodig,

fordi hun holdt af hende og vilde hendes bedste? «Nu må De ydmyge Dem for professoren. Lov mig, at De vil det», endte hun.

«Aldrig!» råbte Else heftigt. Og så gik Madonna-Hansen med en bekymret hoderysten.

– Nattevagten var sat, og frøken Suenson gav Else Kloral. «De ser ud, som om De er vred på mig«, sa Else.

«Nej. Men bedrøvet. På den måde blir De aldrig flyttet».

XIII.

Timerne gik med rasen og buldren, skrig og spektakler oppe og nede. Barselpatienten fløj, ret som det var, forbi ude på gangen, mens hun med sin langstrakte gravrøst råbte: «Knu'ssen, Knu'ssen!» Tilsidst blev hun lukket inde, og råbet på Knu'ssen lød hulere og dumpere end før.

[123] Knuget af angst og pine, martret af længsel og af en fortærende legemlig uro kasted Else sig frem og tilbage på sit hårde leje. Imorgen var det søndag. Da gik Knut tur med Tage før frokost. Ak, om hun havde kunnet være med! Om hun idetheletat var blet derhjemme? Hun *kunde* jo være blet der, hvis hun havde villet. Men hun havde følt sig syg og vilde søge helbredelse ved ro og stilhed og hvile. Hvad var det, hun havde lidt og været hjemsøgt af *der* mod det, hun nu måtte døje?

Det brune hestetog? – Hvor var det henne? Ikke en eneste gang havde hun sét det her. Og sit arbejde havde hun ikke et sekund tænkt på. Hvis hun havde vært i rolige, blide omgivelser, og havde sét Knut, og for hver dag kunnet vise ham, at det blev bedre med hende? –

Så kom natstuegangen. Imod sædvane var det en af Kandidaterne. Else hørte ham borte i døråbningen spørge, om fru Kant sov.

«Nej», sa frøken Suenson. «Hvordan skal hun kunne sove her?»

«Her er jo roligt.»

«Ja i dette øjeblik», sa frøken Suenson indigneret. «Men vent bare lidt, skal De få høre. Det skulde være en af os, som blev budt det, der bydes fru Kant.»

[124] «*Mig* vilde det ikke genere», svarte Kandidaten overlegent, og gik videre. –

– «Må fru Kant ikke stå op lidt idag?» spurgte frøken Stenberg om morgenen, da reservelægen var der. «Hun er så træt af at ligge».

«Hun har jo holdt sig rolig siden den første aften», svarte reservelægen overvejende. «Jo, De må gjerne stå op en timestid, fru Kant. Efter Frokost. Godmorgen».

Et par minutter senere kom en af de unge Kandidater, en høj slank fyr med tynd moustache og et glat vakkert ansigt, og hilste: «Godmorgen».

«Hvad skal jeg sige til Deres mand, fru Kant, når jeg nu sér ham?» spurgte han med et hjælpsomt smil.

Else så forskende på kandidaten, og var uvis med sig selv, om hun skulde svare ham. Men så fôr den tanke gjennem hende, at han kanske havde ondt af hende, og hun sa indtrængende: «Sig ham, at han må optræde ganske anderledes energisk for at få komme ind til mig. Sig ham, at jeg har det så forfærdeligt, og at jeg blir gal, hvis han ikke kommer snart».

«Tror De, det vil frugte noget?» spurgte kandidaten og blev ved at

smile.

«Ja, naturligvis vil det frugte. Han tar ^[125] mig øjeblikkelig med sig, når han sér, hvordan her er. Han aner ingenting om det – det er det, som er så forfærdeligt.»

«De synes altså slet ikke om at være her?» kandidaten drejed sin moustache og smilte uafladelig.

«Sig ham, at han *må* komme, at han *skal* komme, og sig ham det sådan, at han forstår, *De* også synes det», bad Else indtrængende. «Jeg vil være Dem så taknemmelig. Lov mig, at De vil sige det.»

«Deres mand kan intet gjøre. Han retter sig naturligvis udelukkende efter professoren. Han véd også god besked med, hvordan De har det.»

«Nej», sa Else med svigtende stemme. «Han ved det *ikke*».

«Ja forresten, så sér jeg slet ikke Deres mand». Smilet på kandidatens ansigt flød ud over hele ansigtet.

Else sa ikke mere. Hun lå med hurtigt glippende øjenlåg og greb fast i lagenet.

Kandidaten stod lidt og strøg sin moustache. Så gik han med en sagte fnisen.

Else hverken græd eller rørte sig. Hun var som forstenet i håbløshed.

[126] Da hun var færdig med frokosten, bragte frøken Stenberg hendes undertøj og slåbrok. Else bad om forskellige småting, som sine strømpebånd, hårnåler og det lille toiletspejl. Det var efter professorens ordre altsammen bragt tilbage til hendes hjem, fik hun til svar. Istedetfor strømpebånd gav frøken Stenberg hende to stumper sejlgarn.

Da Else var påklædt, gik hun ud på gangen.

«Idag er det søndag», småsnakked bedstemor, som sad sammenkrøben, tæt trykket op til metallugen, som lukked for ovnen indenfor. «Rent tøj fra øverst til inderst. Se bare», hun holdt det sammenlagte hvide klæde op mod Else.

»Ja bedstemor er altid fornøjet«, bemærked Thorgren, som søndagsren og nystrøgen sad ved det gule bord og læste i en bog med slidt shirtingsbind.

Den unge pige med det tunge hode og de hvide uldsokker gik i korte vendinger svinglende frem og tilbage nederst på gangen.

«Jeg har ikke sét hende de sidste dage», sa Else til Thorgren og pegte på den unge pige.

«Nej, hun er ikke at formå til at gå forbi Deres dør. Det er ikke nogen dame, det er en vild, forfærdelig «fugl», siger hun, og så kryber det gennem hende af skræk.»

[127] «Er det mig, hun mener?» spurgte Else.

«Naturlig», lo Thorgren.

Else keged ind i cellerne. Fru Syverts sov med halvåben mund, så de hvide tænder vist mellem de unge fyldige læber.

Hun lå med hodet lidt på skjæve og hånden under kinden, og i de lange sorte øjenvipper hang en tåre.

Else listede sagte ud og gik ind til den gamle med det gule mumieansigt – fru Fog –, som hun havde set den første aften, og som om natterne plejede at kaste sengehestene i gulvet. Hun lå med halvåbne øjne, der lyste gråt og grumset som skidne glasskår. Ud af hospitalstrøjens ærmer, der var gledet op forbi albuerne stak to brungule arme, tynde som bambusrør. Hændernes hud var fuld af sprækker og skjælet som på store tørrede rødfiske. Da Else nærmede sig, løftede hun som den første aften liksom besværgende armene, og så noget, der visned hen på de indsvundne blodløse læber.

«Stakkels Dem», sa Else og strøg hende sagte over panden, der var bedækket af bittesmå svedperler.

«Søde Alma», lød det med en mat hvisken, og den ene hånd kom langsomt op og tog et kraftløst tag i Elses slåbrok foran på brystet.

[128] Da Else kom ud igjen på gangen, stødte hun på den unge pige med det tunge hode. Pigen fór skræmt sammen, skjulte ansigtet bag den løftede arm og råbte, mens hun svinglende flygtede: «Å fy, fy, den vilde fugl vil hakke mine øjne ud!»

I den nederste celle sad barselspatienten oprejst i sengen, og vandede sig stille. Da Else kom ind, så hun på hende med et flakkende, hjælpeløst blik, og smøg så pludselig lagenet over sit hode.

Else følte sig svimmel og skjælvende mat i knæerne. Bedst at gå tilbage til sin celle og krybe i sin seng igjen. Hun lod blikket vandre rundt på den lange nøgne gang med de forsvarlig lukked fløjdøre i begge ender, og de åbentstående celledøre, og hun tænkte med gru på den første aften, da hun forholdsvis frejdig var kommen herind, uden at ane, at hun på ubestemt tid gik ind i et fængsel, og skulde behandles som en misdæder, til hvem ikke hendes allernærmeste, end ikke hendes egen mand, fik adgang.

Langsamt klædte hun sig af og la sig.

«Græder hun nu igjen?» Thorgren kom med middagsmaden. «Nu har De jo havt den adspredelse at være oppe lidt, og nu er her jo så [129] godt og stille. Man kan ligesom mærke, at det er søndag.»

Ja, det kunde Else også, og det gjorde tilstanden dobbelt trøstesløs.

Hvad var det for mad idag? Hun satte sig op og tog imod bakken. Noget gult vand med små kremefarvede bolleklumper. Og så en skive tørstegt kjød med kogte poteter, som flød i tyk, lysebrun melsauce. Ingen salat, ingen agurk eller pikkels, eller nogen af disse småingredientser, som hun var vant til, og som hun satte pris på. Men hun *måtte* spise alligevel. Hun havde kjendt sig så kraftløs, rent ud segnefærdig, da hun var oppe, og det var jo intet under.

Ihærdig tog hun fat, men det var hende umuligt at spise mere end ganske lidt, for det smagte flout og vont.

Som sædvanlig, når patienterne en stund havde vært rolige, begyndte de også nu at larme og skrike igjen. Fru Fog kasted

sengehestene i gulvet, mens hun udstødte en dump jamren. Barselspatienten fløj forbi med skrig, som blev hun stukket af knive, og fru Syverts teede sig så voldsomt, at hun måtte lukkes inde. Hun gav sig da til at dundre på væggen, som stødte op til Elses celle og angstfuld kalde på Else og professoren.

[130] «Nu går jeg tilsengs, fru Kant!» råbte hun tilsidst, da Else havde formanet hende. «Nu går jeg tilsengs og er god. Hører De, fru Kant?»

«Ja, jeg hører!» råbte Else tilbage. «Det er pént af Dem, at De nu vil være snil og gå tilsengs.»

Klokken lidt over 6, en stund efter at gassen var tændt, kom Hieronimus. Hans godaften lød påfaldende venligt.

«Nu, hvordan synes De, at De befinder Dem?»

Else flytted sig på puden og svarte ingenting.

«Hvordan har det sig med appetitten?» vedblev han uforstyrret venlig.

«Jeg er sulten nok, men jeg liker ikke maden her,» sa Else mut.

«De er måske vant til andre slags retter?»

«Til en anden tillavning ialfald. Men det gjør ikke noget. Maden kan det være det samme med» – Else flytted sig atter på puden.

«Ja, så er det søvnen. De sover fremdeles ikke?»

Else vented lidt, så sa hun dirrende af vrede: «Kan man sove her, hvis man er nogenlunde normal og ikke helt gal?»

«Ja, nu får vi håbe på natten.» Han sa det ^[131] så pént og stilfærdigt, at Else måtte undre sig. Hun havde ventet, at han skulde flyve op, ubændig som den foregåendeⁿ⁸ aften.

«Håbe,» sa hun med en betoning fuld af foragt, og med sig selv tænkte hun: «Kast et nøgent spædbarn foran en sulten tiger, og håb så på, at rovdyret ikke æder det.»

«Ja, fru Kant – havde vi mennesker ikke håbet», Hieronimus talte pludselig langsomt og med præstelig salvelse, og hans blik havde det udtryk, som hun havde sét i venteværelset, og som minded om den unge teolog.

Else havde trukket øjenbrynene op, og noget, der ligned et smil havde kruset hendes mundviger, og et sekund efter at Hieronimus havde sagt det om håbet, sprat han op fra stolen og var lynsnart som en taskenspiller ude af cellen.

– Natten blev forfærdelig. Deliristerne nedenunder holdt uafbrudt på. Else fik krampelignende smerter under brystet. Hun vred sig som en orm og jamred ustanselig.

Da reservelægen gik natstuegang, gav han hende nogle dråber, hvorefter det blev bedre en stund, men så begyndte det igjen og varte ved hele natten.

«Frøken Suenson,» sa Else i en af pauserne mellem

brystsmerterne. «De ser, hvor jeg lider, [132] og hvor pinefuldt jeg har det i alle måder. Ikke sandt?»

«Jo stakkel. De har det ikke godt.»

«Vil De så ikke bringe min mand nogle ord fra mig?»

«Ikke for guld!» sa frøken Suenson forfærdet, og med en fasthed i stemmen, som Else ikke havde tiltroet hende.

«Sig ikke nej, kjære frøken Suenson. Jeg er så angst for, at jeg skal miste forstanden tilsidst. Giv mig en lap papir og en blyant, så kan jeg skrive det på sengen.»

«Ikke for al verdens herlighed», forsikred frøken Suenson med den forrige faste stemme. «Tror De, jeg vilde vove at gjøre sligt for professoren?»

«Jeg bér og bønfalder Dem! Professoren fik jo aldrig vide det. Jeg vil være Dem taknemmelig hele mit liv, altid synes, at jeg stod i gjæld til Dem. Og det vilde min mand også.»

«Nej, nej, nej – tænk ikke på sådant, fru Kant». Hun slog ud med hånden og smilte pludselig: «Hvis jeg gjorde det, kom jeg sikkert til at gå igjen her, efter at jeg var død.»

«Forresten», vedblev hun alvorlig, da hun så Elses stumme fortvilelse, «vilde det ikke nytte Dem det ringeste. Når man er på denne [133] gang, så er der ingen, som ænser, hvad man siger. Deres mand vilde ikke gjøre noget.»

XIV.

«Deres ansigt er gult som voks idag», sa frøken Stenberg, da hun om morgenen kom ind til Else. «Men nu må der snart ske forandring.» Reservelægen så jo, hvor syg De var inat.»

Dagen gik. Else lå stille hen. Til spørgsmålet, om hun vilde stå op lidt, havde hun rystet hodet. Hun gav sig over. Lod sig stille glide ned på bunden af brønden med de grønskede vægge. Det var unyttigt at kæmpe. Overmagten var for stor.

Så med ét stod Hieronimus i cellen. Else så ham som gennem et slør, men opfanged dog at hans mine var mild.

«Nu bliver der gjort et værelse istand til Dem,» sa han.

«Å lad mig bare ligge her», svarte Else forhærdet og trak på de sitrende øjenbryn. «Jo mere, jo bedre.»

«Jo mere, jo bedre?» – det kom stakåndet fort gennem Hieronimus' tynde, gråhvide tænder, og som aftenen iforvejen letted han sig på tærne, ^[134] og satte hælene fast tilbage. «Ja, det er også *min* mening, at De har godt af at blive her!» I næste nu var han forsvundet.

XV.

Knut sad for tredje gang siden Elses indlæggelse på hospitalet, spændt og urolig i professorens venteværelse.

Hvad han hidtil havde fåt ud af den ordknappe professor, havde lydt lidet trøstende og lidet oplysende: «Deres hustru var urolig¹⁹ ved indlæggelsen.» – «Ikke tale om besøg.» – «Nu til en begyndelse kun spørgsmål om at vinde patientens tillid» – «Ingen nytte til at forhøre sig før om nogle dage.» – «Foreløbig kun det at bemærke, at Deres hustru synes at være en meget vanskelig patient.»

Det var Knut, der under besøgene havde ført ordet. Professoren havde lyttet til – ikke så interesseret, som han gjerne skulde være, syntes Knut. Hvorfor var denne mand så forbeholden, i grunden kjølig? Sad han med sin opfattelse færdig, eller havde han ingen mening dannet sig endnu? Hvorfor var det ikke lægen, [135] der ledte samtalens gang? Den drejede sig jo udelukkende om patienten.

Nu nikkede Betjenten ved døren til Knut. Det var hans tur.

«Deres hustru er udtalt sindssyg.»

Det gav et sæt i Knut. Ordet greb med næsten legemlig voldsomhed ind i hele dette pinefulde, varsomt tvundne spind af bekymringer, der længe, stykke for stykke havde bredt sig om hans tanker og følelser.

«Sindssyg?» sa han.

«Ja.»

«Forvirret?»

«Formen for hendes sindssyge er den næsten fuldkomne mangel på evne til at beherske sit følelsesliv. Undertiden er hun en rén furie.»

Det varte lidt, før Knut svarte. Nu var her altså klarhed nok, og en sikkerhed i tonen, der ikke lod plads åben for den mindste tvil.

«Og professoren har tat hendes særegne impulsive kraft med i betragtning – den, der kommer frem i hendes produktion?»

Med så meget som halvdelen af et sekunds tøven svarte Hieronimus: «Ja.»

«Kjender professoren min hustrus malerier?»

«Min stærkt optagne tid har i de senere år ^[136] desværre hindret mig i at følge med kunstens udvikling herhjemme.»

«Må jeg sende professoren nogle gjengivelser af hendes malerier?»

«Tak. Selvfølgelig vil der i valget af emner kunne være en vejledning til bedømmelsen af Deres hustrus tilstand.»

«Og i behandlingsmåden? Det kunstneriske højdepunkt, der er nået?»

«Også deri.»

Professoren gjorde nogle skridt fra skrivebordet hen mod kakkelovnen.

«Mit råd er, at Deres hustru indlægges på Sct. Jørgens sindsygeasyl for en ikke altfor kort tid.»

Atter gav det et sæt i Knut, som fik han et stik.

«For hvor længe?» spurgte han.

«Et år.»

«Hvad skal der opnås derved?»

«Helbredelse», sa Hieronimus fast og med liksom antydning af mishag over spørgsmålet. Da Knut intet sa, tilføjede han: «De skal ikke ta Deres beslutning nu med det samme. Tal med dr. Tvede. Deres hustru blir foreløbig her. Det haster ikke.»

[137] «Det forekommer mig dog, at når der er tale om indlæggelse på et sindssygehus –»

«Deres hustru skal først af alt lære disciplin. Hun er misfornøjet med sit ophold hos os. Hun vil ikke ha godt af, netop nu at bli flyttet. Det tar også mindst 10 dage at få sagen ordnet. Giv mig Deres svar i løbet af ugen.»

«Og professoren er af den mening, at der ad denne vej virkelig vil opnås helbredelse?»

«Ubetinget. Vi har mange eksempler derpå. Det første halvår vil hengå under protester fra Deres hustrus side. Så vil hun falde til ro, og

endelig forlade hospitalet med taknemmelighed i hjertet og helbredet.»

«Ad denne rent mekaniske vej, ved afsondring og indespærring?»

«Ad denne rent mekaniske vej – ja,» sa Hieronimus med en mine, som om han netop fandt udtrykket slående.

Knut havde følelsen af, at han stod der og forslæbte sig på en tung byrde. Han kunde ikke gå, og han undlod med vilje at lægge mærke til, at audiensen hos den altid travle professor var forbi.

«Så vil De jo også få fred i Deres hjem,» sa Hieronimus fra sin stol med noget i stemmen, der klang som spot.

[138] Der gik påny et ryk gennem Knut. Var hans mange, omhyggelig overvejede ord da blevet tydet som klage over egen nød?

Den mand der i stolen var dog næppe så stor en sjælegransker, som han havde ord for.

*

«Der er kun ét at gjøre: Følg Hieronimus' råd», sa om aftenen dr. Tvede til Knut. Den næste dag sa to læger af Knuts bekjendtskab det samme til ham: Hieronimus var en mand, hvis dom i slige sager man ubetinget måtte stole på.

Det er altså *derpå* din kraft skal sættes ind, tænkte Knut. Han bandt så sin vilje med faste bånd om en beslutning, der smærted som en ond byld i brystet: Hieronimus' råd *skulde* følges.

XVI.

Else var bleven flyttet. Den store fløjdør i cellegangens nederste ende havde åbnet sig for hende, og umiddelbart udenfor denne lå hendes nye værelse. Foruden sengen indeholdt det [139] chaiselongue, et bord og en stol. Også her stod døren åben nat og dag ud til en med et gult bord og 2 stole møbleret gang, der liksom cellegangen var lukket af vel tillåede fløjdøre. Værelset stødte på den ene side klods op til cellerne, hvorfra det kun var skilt ved en almindelig væg, og havde på den anden side et rum med 6 senge, der for øjeblikket stod tomt. Endskjønt vinduet foroven var behængt med en rødbrun ulden gardinkappe, virked det dog, højt oppe som det sad, og med sine bittesmå ruder ligeså jærngitret som cellernes vinduer, og Elses indtryk af at være i fængsel var det samme som før.

Ved flytningen havde Else fåt en ny dagsygeplejerske, frøken Ræder, som var kommen op fra mandsafdelingen nedenunder, en kraftigbygget blond kvinde henved de 30. Hun bar lorgnet og havde et muntert og dannet væsen. Smånynnende og let vuggende i hofterne gik hun om ved sit arbejde, og hun talte til Else om allehånde ting, for at få hende til at glemme sine kvaler. Else var glad ved at ha hende om sig. Idetheletat virked sygeplejerskerne som blege solstråler på en mørk og isfrossen vinterdag.

«Nu», sa reservelægen, da han første gang [140] tilså Else på det nye

sted. «Nu er De da tilfreds?»

Else, der sad paa kanten af chaiselonguen, så forpint hen for sig. Når undtages, at hendes opholdssted ikke var en celle, og at de syge ikke hvert øjeblik kunde fare forbi hendes døråbning, eller komme ind til hende, var der ingen forskjel på før og nu. Larmen og skrigene hørte hun ligeså tydeligt. Uroen og forstyrrelserne af vinduer og døre og alle dagens lyde var de selvsamme. Klokkeren 5½ à 6 om morgenen begyndte rengjøringen med den isnende gjennemtræk, og om natten stod fløjdøren åben til cellegangen, hvor Thorgren, som havde afløst frøken Suenson, sad vagt, og skulde tilse både Else og cellepatienterne. Og så havde hun den sidste nat lidt af en voldsom tandpine.

«Jeg kan jo ikke sove her heller,» sa hun træt.

«Å snak.»

«Og så er det så skrækkeligt, at jeg aldrig får vaske mig.»

«Får De ikke vaske Dem?» Reservelægen gjorde store øjne.

«Kalder De *det* for at vaske sig? En halv pægl vand i en skål, som man akkurat kan dyppe næsen i. Hjemme tog jeg koldt bad hver morgen.»

[141] «De kan også godt få bade her. Sig til, at der er i orden», han vendte sig til frøken Stenberg.

«Rørene lækker, og ovnen fejler også noget,» sa frøken Stenberg.

«Så må det repareres. De skal nok få bade, fru Kant.»

«Tror De, det endnu varer længe, før jeg får se min mand?»

«Slå nu det af tankerne. Ja, det kan godt være, at det varer længe», tilføjede reservelægen som svar på Elses fortvilede blik.

«Har De da ikke bedt professoren for mig?»

Reservelægen nikkede.

«Å gud, hvor det er forfærdeligt!» udbrød Else. «Hvad skal, hvad skal jeg dog gøre? Jeg længes så usigeligt efter at få høre hjemmefra.»

«Professoren véd bedst, hvad der er gavnligt for Dem.»

«Gavnligt,» råbte Else og rejste sig. «Ja, jeg kan den lektie nu!» Hun gik nogle skridt og satte sig igjen. «Hvad gavn skal jeg ha af at sidde her under lås og lukke og lide og sørge, så jeg er nærved at omkomme? Hvad skal der bli af mig tilsidst, jeg, som aldrig sover! De véd, at det er sandt, at jeg aldrig sover. Selv ^[142] om De tænkte, jeg tog fejl, så har De sygeplejerskernes udsagn at holde Dem til. Og jeg kan ikke komme til at sove her. Jeg har sagt det fra den første aften, og jeg blir ved med at sige det. Tror De også *det* er mig gavnligt?»

«Hvor De er ilter,» sa reservelægen på sin sædvanlige godslig-lavmælte måde. «Det er formelig interessant at se på.»

«Hvad er han dog for en mand, den Hieronimus!» vedblev Else. «At han er en pave i småt format, arrogant og selvsikker som en lægprædikant, forklarer ikke tilstrækkelig hans adfærd imod mig. «Til mit eget bedste!» Tror han da, jeg vilde bli vanvittig af at se min mand – det vilde han forresten vist ikke sørge over –, eller er han bange for,

at hospitalet skal ramle sammen, når han viser sig?»

Reservelægen forsøgte som sædvanlig at slå det hen i spøg, og Else hørte på det uden at bli irriteret. Hun var ham trods alt taknemmelig, fordi han lige fra den første aften havde vært medmenneskelig og venlig imod hende. Så var der også dette glimt af medlidenhed, der kunde komme og gå i hans klare flegmatiske øjne, og som især ved nattetide, når hun var allermest oprevet og fortviled for et øjeblik trøstet og dulmed hende. – –

[143] «De er jo overbevist om, at jeg ikke er sindssyg, frøken Ræder,» sa Else en eftermiddag, da gassen var tændt, og stuegangen ventedes. Hun havde vært oppe nogle timer, men var gått tilsengs igjen, udmattet af tandpinen, som nu hadde martret hende på 3dje døgn.

Frøken Ræder, der sad med et stort uldent hækletøj i chaiselonguen ligeoverfor, tog hurtig lorgnetten af og svarte frejdig: «Ja, jeg for min del har ikke kunnet opdage det ringeste tegn».

«Vil De så ikke besørge et brev til min mand for mig? De gjør en god gjerning mod mig.»

«Umuligt, fru Kant! Bed mig endelig ikke om det.»

Else taug. Hun hørte på tonefaldet, at det vilde være ligeså frugtesløst at bede frøken Ræder, som det hadde været ligeoverfor frøken Suenson.

«De forstår jo nok, at vi sygeplejersker ikke kan gjøre sådant. Det vilde være det samme som når en mand brød sin embedsed.»

Ja, Else forstod det kun altfor godt. Ingen redning, intet håb. Hun var som levende begravet.

«Deres mand vilde heller intetsomhelst foretage sig.»

[144] «Å, hvor kan De tænke!» afbrød Else. «De kjender ikke min mand.»

«Når man er under professoren, så skér *kun* det med en, som han vil. De skulde heller sætte alt ind på at være venlig, allerhelst ydmyg mod professoren. Han er vant til at have det sådan. Men *De* – De skulde bare *vide*, hvordan De ser ud, når han taler til Dem,» frøken Ræder lo. «Det er ikke klogt af Dem.»

«Ja, han er bleven mig så led, den karl», sa Else med afsky.

Lidt efter kom stuegangen. Det var Hieronimus.

«Her har De det som blommen i et æg,» sa han, mens han vimsed hen til sengen.

Else svarte ikke. Hvergang hun hørte professorens skridt, fik hun hjærtebanken og skjalv af modvilje. Og når han talte venlig, som nu, var hans stemme så selvtilfreds skrattende, at den påvirked Else endnu ubehageligere, end når den var hånlig og opfarende.

«Og her får De da ro til at sove. Ikke?»

«Spørg sygeplejerskerne om, hvad ro her er, og om, hvormeget jeg sover,» trykked Else ud af sig. «Professoren skulde siddet herinde i nat og hørt på.»

«Nå ja, det kommer vel,» han vendte sig for [145] at gå, men drejede sig hastig på hælen, og sa: «De har jo havt tandpine?»

«Ja.»

«Er det over nu?»

«Nej.»

«Vil De ha tanden ud?»

«Nej. Jeg vil heller ha en tandlæge.»

«Nå!» – Vims var han borte.

Om natten blev tandpinen aldeles uudholdelig. Også hosten, der i de sidste par dage syntes at ha vært i aftagende, var igjen blet slem. Intet under, slig gjennemtræk som der var morgen og aften under udluftningen. Time efter time sad Else overende i sengen og jamred sig højlydt omkap med de rasende delirister der nedenunder. Thorgren gav hende hede omslag. Hun sprang hele tiden til og fra. Så snart hun blev et par minutter hos Else, kaldte skrig og spektakler hende tilbage til cellegangen. Hvergang Else fik omslaget på, lindred det lidt, men så tog hosten fat. Hun græd over sig selv, så tårerne strømmed, og gjentog atter og atter: «Jeg kan ikke holde det ud.»

«Hvorfor vil De ikke ha tanden ud?» spurgte reservelægen.

«Det er der ingen grund til», svarte Else. «Tanden har nylig vært plomberet, og kan vare [146] i mange år endnu. Lad mig bare få ta til en tandlæge. Han kan jo la mig kjøre i lukket vogn og gi mig et par

fangevogtere med til følgeskab».

«Lægge Dem i Lænker», foreslog reservelægen. –

«Nu skal jeg gå ned og bede professoren om lov at kjøre til en tandlæge», sa frøken Stenberg et par timer senere. «Det blev så mig, der kom til at følge Dem».

«Tak», sa Else, der hele tiden var bleven ved med at jamre sig.

Det varte ikke længe, så kom frøken Stenberg tilbage. Hun så skuffet ud.

«Nu?» spurgte Else.

«Han svarte ingenting, bare betyded mig, at jeg kunde gå.»

«Sligt et uhyre!»

«Jeg har nogle brune dråber, som har hjulpet mig engang», sa frøken Stenberg. «Dem skal vi prøve at gnide tandkjødet med».

Om eftermiddagen, da Else kom ud på cellegangen, hvor hun daglig havde lov til at spasere frem og tilbage, opdaged hun, at der i den nederste celle var kommen en ny patient, en dame, der trods hospitalstrøjen og cellesengens hvide uldtæpper og grove pudevaar, gjorde et [147] levende indtryk af finhed og værdighed. Hun lå ganske stille og så frem for sig med et forstenet blik, mens tårerne langsomt og ustanseligt løb ned over det ubevægelige, af gråd opsvulmede ansigt. Den unge pige med det tunge hode var svinglet ind i cellen, hvor hun nysgjærrig stirred på den nye patient, og bedstemor stod

småpludrende bøjet over hende. Men den grædende dame ænsed dem ikke. Først da barselpatienten pludselig fløj ind til hende, udstødende sit sædvanlige hule jammerråb på Knu'ssen, fôr hun angst sammen, og så sig om som efter hjælp.

«Hvem er det?» spurgte Else sygeplejersken, som havde vært inde efter barselpatienten.

«En komtesse.»

«Er hun meget forstyrret?»

«Det er hun vist. Hun blev taget på et hotel, hvor hun gik om med en ladt revolver, og nu tror hun, at hun er falden i hænderne på anarkisterne.»

«Hvem skulde tro, at det er en gal, som ligger der, og sér så fornuftig-fortvivlet ud», tænkte Else, som hvergang hun på sin marsch kom forbi komtessens døraabning ugenert keg ind til hende. Stakkels menneske –. «Hun har ^[148] da vel ikke revolveren hos sig?» spurgte hun pludselig ivrig, og stansed foran Thorgren.

«Jo, hun har to!» svarte Thorgren leende, og tilføjed: «Der fik jeg Dem dog til at smile, fru Kant. Jeg helmer ikke, før jeg også får Dem til at le». –

«Nej,» sa Else omsider til sig selv. «Jeg vil ikke mere gå her og kige på denne ulykkelige komtesse. Hun sér hvergang så smerteligt bebrejdende på mig. Man skal ogsaa være fintfølende ligeoverfor de gale».

Else gik ind til fru Syverts, der fremdeles lå tilsengs, nydelig og proper med velbørstet, flettet hår og i snehvid broderet natkjole.

«Hvor det er pænt af Dem, at De kommer ind til mig, fru Kant», fru Syverts greb Elses hånd med begge sine. Det bæved om hendes mundviger, og de brune fløjelsøjne fyldtes med tårer. «Her ligger jeg endnu, hvad synes De? Jeg tigger og bér hver dag om at få komme op, men de svarer mig ikke engang».

«Det er fordi De ikke er rolig nok.»

«Det nytter ikke, om jeg ogsaa er rolig», fru Syverts béd i sin underlæbe, og store klare tårer trilled ned over de hvide kinder. «Jeg har forsøgt det også».

[149] «Men om nætterne. De larmer og skriger om nætterne».

«Det er fordi jeg er så angst. Jeg føler mig som i et underjordisk fængsel, og når de andre begynder, så *må* jeg også. Så er det også så underligt med disse læger, som kommer ind til en om nætterne. De kan da ikke være anstændige?» fru Syverts smilte pludselig, og blinkede skjælmsk til Else.

«De har jo også villet springe ud af vinduet», sa Else.

«Det gjorde jeg for at drille dem», hun lo så småt, mens tårerne blev ved at trille. «Det morer mig at drille dette fangevogterpak. Den gang jeg skræmte Dem, var det også bare for at drille. Jeg vilde slet ikke gjøre Dem noget. Forresten er det ikke underligt, om man blir forstyrret i hodet af at ligge her. Al den Kloral tár forstanden fra mig. Men sig mig, véd De ikke, hvorfor min mand er bleven vred på mig?»

«Det er han sikkert ikke».

«Jo, for han lovede at komme og se til mig hver dag. Å Carl, Carl, hvor kan Du nænne at være sådan» – hun brød pludselig ud i høj hulken.

Else søgte at trøste hende.

[150] «Kom snart ind igjen til mig, fru Kant!» råbte fru Syverts, da Else gik.

XVII.

Else havde fåt de tanker, at der måtte være noget galt fat hjemme, siden Knut aldrig kom. Han havde jo lovt så sikkert at besøge hende, og han vidste, at hun aldrig var gåt derned under den modsatte forudsætning. Hver morgen havde hun havt et hemmeligt angstfuldt håb om, at han alligevel den dag pludselig vilde stå i værelset, og under besøgtiden om formiddagen havde hun neppe kunnet trække vejret for spænding. Men aldrig var han kommen. Hvorledes kunde han dog stadig finde sig i at bli afvist? Det skulde vært hende!

Da frygten for tilstanden hjemme først havde meldt sig, slap den hende ikke mere, men gik over til de frygteligste forestillinger. Tage lå kanske for døden, eller *var* allerede død, og så turde Knut ikke komme, fordi han var bange for, at han ved sit sorgfulde ydre straks skulde røbe det hele. Eller Knut havde fåt difteritis ligesom forrige år – nej, Tage *havde* difteritis, og så kunde Knut ikke komme ind på hospitalet ^[151] for smittens skyld. Eller der havde vært ildebrand, og Knut havde ræddet Tage ud af det brændende barnekammer, og var siden død af sine brandsår. Efterhånden som hun grubled over dette, hidsed hun sig op til en vanvittig angst, der martred hende uafladelig og lå over og under alle de andre angester, hun led dernede.

Ofte havde hun villet nævne det til reservelægen, men hvergang hun ⁿ¹⁰ skulde til det, bandt frygten for svaret hendes tunge. Tilsidst

var hun dog kommen frem med det, og reservelægen havde forsikret hende, at det var absolut hjærnespind.

Om han da vidste det, og ikke bare trode det?

Nej, men hun forstod jo nok, at hvis der var skét noget sådant, vilde rygten derom være nået ned på hospitalet. Desuden var jo hendes mand stadig dernede og spurgte til hende. Det var ikke længer end igår, siden reservelægen havde sét ham. Men nu skulde han forhøre sig om, hvordan barnet havde det, og han lofte på æresord at gi hende rigtig besked.

Også frøken Stenberg og frøken Ræder søgte at overbevise Else om, at hun kunde være ganske rolig.

Else følte sig også lettet for en stund, men tvilen og angsten vendte snart tilbage. Det var ^[152] og blev hende aldeles ufatteligt, at Knut lod hende ligge der uden en eneste gang at se til hende. Nu havde hun vært der i 12 Dage.

«Hvad vil De, Deres mand skal gjøre?» sa frøken Stenberg. «Når nu professoren nægter ham adgang?»

«Men kan han ikke få mig ud igjen, hvis han vil?»

«Hvis Deres mand forlanger det, kan De være ude på 10 minutter.»

Et håb, der brændte som ild af gløder, steg op i Elses sjæl. Et håb om, at Knut tilsidst skulde tabe tålmodigheden og fordre hende udleveret. Det var, som hun fortæredes af iver på sin mands vegne. Bare han dog ikke vilde vente forlænge! Hvert minut af dagen og hvert

sekund af natten var hende en nagende, sønderslidende pine.

«Hvorfor be'r De dog ikke professoren om lov til at se Deres mand?» spurgte frøken Ræder bebrejdende en aften.

«Reservelægen be'r jo for mig.»

«Men måske professoren vil, at De selv skal?»

«Jeg *har* jo bedt. Da jeg lå derinde i cellen, bad jeg bestandig. Nu kan jeg ikke mere be' den mand om noget.» –

[153] – Jo, hvis det bare kunde nytte, så skulde hun naturligvis med glæde bede ham. Men når Hieronimus så ihærdigt holdt Knut borte, så måtte det vel være, fordi han gik ud fra den, hende ubegribelige opfattelse, at det var rigtigt. Det sa jo også altid reservelægen. Dette snak om, at professoren vilde indrette sin handlemåde efter den megen eller liden ydmyghed, hun viste, *måtte* jo dog være en fejltagelse. Han var jo *læge*!

«Både barnet og Deres mand har det udmærket», havde reservelægen sagt om morgenen. «På æresord», han havde set Else lige i øjnene, og hun havde troet ham.

Men alligevel, tvilen havde atter indfundet sig. Hvis det nu var hans opgave at skulle bringe hende til ro ved at lyve? «Gud, gud, tag denne kalk fra mig», stønned hun uvilkårlig.

«Nå, dette ser jo sørgeligt ud», sa Hieronimus, da han kom om aftenen. Else, der sad ved vinduet med ansigtet indhyllet i vat og omslag for tandpinen, rejste sig, som hun plejed, når stuegangen kom.

«De vil fremdeles ikke ha tanden ud?»

«Nej.»

Hieronimus tog plads på chaiselonguen, og Else satte sig igjen.

[154] «Jeg kan hilse fra Deres mand», sa Hieronimus velvilligt. «Han bad mig sige Dem, at den lille trives fortræffeligt, spiser og sover og har det kun godt i alle måder.»

Else var stum. Hun kunde ikke få frem det tak, som hun syntes, hun burde sige. Gråden sad hende kvælende i halsen, og så stod frøken Ræder bag Hieronimus og gjorde miner til hende.

Hieronimus sad lidt og betragtede Else, mens et medlidende smil kruste hans blodfattige læber. Så rejste han sig og gik med et koldt godaften.

«At De nu ikke bad professoren!» udbrød frøken Ræder. «I aften var han så mild og rar. Han sad formelig og ventede på, at De skulde sige noget».

«Jeg kunde ikke», sa Else.

«I er to store i én sæk», lo frøken Ræder. «Men det er dumt af Dem, fru Kant. Professorens mine var helt forandret, da han gik».

*

Det var nat. Gassen var nedskruet, og Thorgren kom med et varmt omslag til Elses kind. «Bare De kunde få sove lidt, fru Kant. Inat er de rolige».

[155] Ja, bare hun kunde få sove lidt. Hvis hun ikke fik sove, måtte hun miste forstanden tilsidst. Derom var der ingen tvil. Kunde hun blot dæmpe denne nagende uro i sit indre, få sit hjerte til at slå roligt og ikke med disse uregelmæssige, oprørsk dumpe slag, knægte sig selv til fuldkommen underkastelse, bli stille i lidelsen, stille, som når den troende for guds ansigt hengivent bøjer sig for hans vilje. Lidelse virked lutrende. Lidelse var bedre end tomhed og forfængelighed. Sorgen kunde virke løftende, den gav indhold og stemte til ærbødighed.

Ja, hun vilde lide tålmodigt, lide med andagt, og i ånd og sandhed. Noget, der ligned ekstatisk glæde gjennembæved hende. Ikke alle mennesker havde evne til at lide således, at lidelsen blev til en vellyst. Det havde hun. –

Lille Tage, din mamma har det godt i aften. Og Du har det også godt. Du spiser og sover og trives udmærket. Du har ikke difteritis, og der har ikke vært ildebrand, og Du er ikke død. Og ikke pappa heller.

«Nej ikke pappa heller. Han *er* ikke», lød det pludselig tydeligt med Tages klare, søde stemme. Else løfted uvilkårlig hodet og så sig om. Hvor kunde det dog være? Ellers når hun i erindringen gjenkaldte sig Tages stemme, hørte [156] hun den inde i sig. Men nu havde den lydt udefra, tæt ved hendes øre. Var det ikke et varsel om, at han kanskje netop var død?

Nej, nej, ikke slippe håbet og troen. Reservelægen havde ikke løjet. Hans blik havde vært så fast og sandfærdigt.

Natstuegangen var der. «Er tanden slem?» spurgte Reservelægen,

og gav hånden.

«Nej», svarte Else. «Ikke for øjeblikket».

«De skal forresten slet ikke være kjed over, at De har fått tandpine. Det afleder tankerne fra det, de idelig kredser om».

Else smilte svagt.

«Det er mit ramme alvor», nikked reservelægen.

«Hvor længe tror De, jeg skal bli her?»

«Qui lo sa!»

«Hvorlænge plejer patienter at være her? I det længste, mener jeg?»

«Det er er forskjelligt – 4, 5, 6 måneder.»

«Å nej, det mener De da ikke», sa Else med et angstfuldt smil.

«Jeg véd det virkelig ikke, kjære frue. Godnat», han trykket hendes hånd og gik. «Vær nu flink og sov».

«Fire, fem, seks måneder», gjentog Else. Hun tog omslaget af kinden og la det på sengebordet. ^[157] Hvað betød det, at hun hadde tandpine? «De skal ikke være kjed af, at De har tandpine.» – Nej, vist ikke nej! Jo værre, jo bedre.

Hvor var brønden henne? Brønden med de grønskede vægge og det fjerne sus og det blege tusmørkelys, og stråltrådburet, som dækket, og

for stedse strøg hende bort fra de levendes tal? Hvorfor lå hun ikke på bunden af brønden? Hvem havde trukket hende op? Og hvem var det, som stødte dette stingende, glohede vridbor gennem tanden op i hendes hjærne?

Der hang en barneseng løst i luften foran hende, en barneseng med storblomstret tæppe og blondelagen. Dette tæppe – og puden? De blonder på betrækket havde hun selv hæklet i et lysthus på varme sommerdage. Ja, det var jo Tages seng, men hvor var gutten henne?

«Tage;» råbte hun og rejste sig.

«Kaldte De?» spurgte Thorgren, som stille kom listende.

«Hør, kjære gode Thorgren», sa Else. «Hvis jeg skulde dø her, vil De så sige min mand, at jeg døde af sorg over at være her, og over, at jeg ikke fik se ham, og ikke fik høre om barnet. Lover De mig det?»

«Ja, lille fru Kant», Thorgren gav Else et fast håndslag. «Men De dør ikke».

[158] Else la sig til igjen.

– Så, nu var hun paa bunden af brønden. Hun så de grønskede vægge, kjendte den mugne kjælderlugt og fornam det fjerne suss-uss-uss.

Pludselig hørte hun et brøl, som intet menneskeligt havde ved sig, og derefter en larm, som om tunge ting af jern og bly med magt blev kastet i gulvet. Straks derpå lød der flere brøl fra mange forskjellige røster ledsaget af dundrende slag, af skjærende skrig af

øresønderrivende skjælden og smælden. Det var som gjøen af rasende hunde, som brøl af okser, som hanegal, som uglers tuden, og samtidig blev det ved at buldre og hugge, som om vægge splintredes af økseslag.

Else vilde rejse sig, men orked det ikke. Der lå tunge lænker om arme og ben, og på brystet en kjæmpesten. Og larmen og brølene fôr med isnende smerte som skarpe zigzagilinger gennem hendes hode og legeme.

Hun var i et vådt og dybt gårdsrum med en vældig jernport, der stod på klem midt imod. Gjennem portens nøglehul og ved hængslerne så hun slikkende dansende ildflammer. Foran porten sad på en huggeblok af jern en sort kone med skrumpent ansigt og øjne, der lyste som fosfor [159] i mørke. Hun havde gråhvidt gummiforklæde og en stor nøglehank hængende ved bæltet.

«Det er helvedes forgård, og hun skal lukke mig ind,» mumled Else. «Men jeg vil vente, til hun tar mig med magt».

Pludselig sad Tage i natskjorte og med de gule lokker lysende i halvmørket på skjødets af den sorte kone. Han vinked med hånden og råbte glad: «Mamma!»

Else rysted lænkerne og kjæmpestenen af sig og var i ét sæt fremme på gulvet.

Så følte hun sig omslynget af kraftige arme, og Thorgrens gemytlige stemme sa: «Så lille fru Kant, ikke stå ud af sengen. Det véd De jo nok.»

Else klynged sig til Thorgren. «Jeg dør af angst», sa hun. «Hør!»

«Ja, det er slemt», svarte Thorgren. «Der er ti delirister dernede, og de er allesammen på spil inat. Forresten lå De så stille før, da jeg kigged ind til Dem. Jeg trode min sandten, De sov, så utrolig det syntes.»

«Hør, hør, nu er de under sengen min», udbrød Else hæst hviskende. Hun kroged sig sammen på gulvet foran Thorgren, omslynged hendes knæ, og skjulte ansigtet i hendes kjole.

«Nej lille, søde De, vær nu fornuftig. Husk, [160] at de, som raser dernede, umulig kan komme op her.

«Å, men vær herinde! Jeg tør ikke ligge i sengen. Gå ikke fra mig!» Else retted sig op uden at slippe Thorgren og trak hende ned med sig på chaiselonguen, hvor hun gjemte ansigtet i hendes skjød med begge arme slynget fast om hendes liv.

Og brølene og bulderet dernede fra blev ustanselig ved.

Så med ét lød der hvin og lyden af noget, som væltedes, ude fra cellegangen. Thorgren gjorde sig hastig fri og rejste sig.

«Lad mig følge med – å lad mig, lad mig,» bad Else ude af sig selv.

«Umuligt, fru Kant. Det er forbudt, jeg tør ikke! Straks jeg kan, kommer jeg ind igjen til Dem!»

Thorgren løb ud, og Else hopped op i chaiselonguen, hvor hun krøb sammen liggende på knæ og med ansigtet trykket fast mod betrækket.

«Det er *ikke* helvedes hunde, og *ikke* løver, som brøler, og *ikke*

tigere, som vil æde mig», sa hun sagte. «Det er bare deliristerne dernedenunder. Det er bare deliristerne dernedenunder.»

Å, gud nej, men nu var de jo allesammen ^[161] kommen ind i hendes hode. Hvordan kunde det dog være muligt? Alle ti!

«Ikke så ustyrlig, ikke knus og spræng mit hode. Jeg skal være stille og snil. Aldrig fuske i regning på skolen, aldrig mere.»

Der kom Tage susende og vilde også ind i hendes hode. Men nu var der ikke plads til ham. Å gud, der var ikke plads! Søde dejlige Tage min, sus ikke bort igjen – sus ikke bort igjen –

«Hvor er pappa henne? Ligger han i den gule kiste med halvtaget og glasruden. Har de brølet og ædt ham ihjel? Knut, Knut! Kom og ræd mig! Kom og ræd mig! Hvis Du ikke er død. Er Du død, Knut? Å, så vis Dig for mig!»

«Så, nu har jeg fåt dem til ro derinde», Thorgren tog om Else, der lå på chaiselonguen i samme stilling. «Skal vi så ikke pent iseng igjen?»

Else løfted hodet, slynged armene om Thorgren og trak hende ned til sig: «Nej, nej, sid her med mig! Jeg tør ikke gå i seng!»

«Ja. Et lille øjeblik.»

De sad som før, Else med armene om hendes liv og hodet i hendes skjød. Thorgren strøg ^[162] Else sagte op og ned ad ryggen. Nedenunder var tilstanden uforandret.

Lidt efter lidt strøg Thorgren svagere og svagere, og så holdt det op. Straks efter gled hånden tungt ned fra Elses ryg.

Else gløtted forsigtig op. Thorgren sov med hodet skjævt tilbagebøjet mod kanten af chaiselonguen.

Den gode snille Thorgren. Så uanfægtet og rolig, hun var. Ja naturligvis. Ellers havde hun ikke duet til at være her. Else la ansigtet tilbage, og krøb tættere ind til Thorgren.

«Knu'ssen!» skreg det tæt ved, hæst og hult.

Else fôr op med et råb. I døråbningen stod barselspatienten med et sammelagt lagen som en bandage om maven.

Thorgren rysted øjeblikkelig søvnen af sig og løb ud med den syge.

Så krøb Else i seng igen.

– Se så, nu var de igjen derinde i hendes hode, disse løver og tigre og hylende hunde. Nej, det var jo deliristerne. Ti stykker. Tænk, at de alle havde fåt plads derinde. Bare ikke sprænge hendes hode. Stykkerne vilde fare rundt til alle kanter, og det vilde være vanskeligt at finde dem, når hodet skulde sættes sammen igjen.

[163] Et ligtog gik forbi. Mørke langfrakkeklædte skikkelser, som bar en tom sort kiste. «Lad mig ligge i den! Bær mig bort, langt, langt bort!» Else rejste sig heftig i sengen og strakte armene ud efter kisten. – – Men der var jo ingen kiste – – Og ingen frakkeklædte skikkelser –. Nej naturligvis, hun lå jo her på hospitalet – eller var det deroppe mellem fjældene? Nej, det *var* på hospitalet.

«Du blir altså vanvittig,» sa Else til sig selv, og la sig varsomt tilbake på puden. «Såsnart Thorgren ikke er her, *er* Du vanvittig«.

Men så var det dog bedre at gjøre ende på det. Skulde Knut og Tage ha den forsmædelse? Aldrig.

Og tilstanden var jo håbløs. Fire, fem, seks måneder. – Længe forinden vilde hun være bleven vanvittig. Og hendes pine var jo tusen gange værre end døden.

Hun kunde rive sit lommetørklæde i strimler, knytte dem sammen og kvæle sig i det.

Åj! åj! der gøl en hane inde i hendes hode. Nej snak, det var jo deliristerne.

Om hun nu kunde dø –. Unddrage sig Hieronimus' herredømme. Tanken var husvalende.

Men selv om hun døde, vilde jo anstalten ^[164] leve. Mange mennesker i samme tilstand som hun, vilde kanskje komme herind og få med Hieronimus at gjøre. Hvis hun slap levende herfra, så kunde hun fortælle og advare og kanskje rædde om det blot var et eneste medmenneske fra det, hun her havde oplevet.

Nej, hun *måtte* leve.

Men se, nu kom de jo igjen, de gjøende helvedes hunde, de brølende løver, de fræsende tigre, de tudende ulve, og vilde ind i hendes hode.

«Du har ikke andet. Du *må* dø.» Hun rev med feberagtig kraft sit lommetørklæde istykker, bandt enderne sammen og la det om sin hals.

Så var Thorgren der. «Nu er det snart morgen,» sa hun og klappede Else på håret.

«Morgen.» Der var som en gammel mindelse om håb i dette ord. Og Thorgrens gode tillidsfulde hånd.

Else var ræddet.

XVIII.

Om morgenen kom reservelægen. Else lå stille. Hodet gløded, men ellers kjendtes det som hele legemet var dødt, undtagen hvergang [165] det trak krampagtig i det øverste af brystet, og bragte hende til at fare sammen med små pludselige ryk.

«Idag kan jeg se, De ikke har det godt, fru Kant,» sa reservelægen stille.

Else åbned hurtig øjnene og stirred forskræmt på reservelægen. «Uf nej, nej! Jeg kjender Dem ikke! Hvad skal De her?» råbte hun og la ilsomt hænderne over øjnene.

«Jovist kjender De mig. Det er jo reservelægen, som De altid så gjerne vil tale med.»

«Ja. Men jeg er så angst. Jeg kan ikke sanse for angst,» hun udstødte et kvalt skrig og skjulte atter øjnene med sine hænder.

«Hvad er der foregået?» spurgte reservelægen. «Hun har ikke været sådan før.»

«De har været slemme dernede i nat,» svarte frk. Stenberg, til hvem spørgsmålet var henvendt. «Og så er det jo det, at hun aldrig sover.»

«Idag er det nok rent galt fat med fru Kant.» – Else sled øjnene halvt op og så den unge kandidat med det glatte ansigt stå henne i døren og tale med frøken Ræder. Han drejede sin tynde moustache, og det fade smil, som Else kjendte fra før, bredte sig helt op til øjnene. «Nu skal jeg hen og tale med hende», sa han.

Else vendte hele sit legeme om mod væggen [166] så hårdt, at det rasled i jernsengen, og kandidaten gik med uforrettet sag.

«Nu er målet fuldt», sa Else til sig selv. I dag må det være slut. Hverken vrede guder eller bekymrede mennesker eller krænkede engle eller ondskabsfulde djævla kan forlange mere. Ja selv hr. Hieronimus må *nu* synes, det er nok.

Herre min gud i himmeriges rige, *hvad* har jeg da forbrudt? Og hvad har de foresnakket Knut, at han ikke trænger ind til mig om det så skulde være med våben i hånd!

Men idag skulde det være slut. Man *vilde* jo ikke i vore dage et menneskes undergang, ialfald ikke på denne brutale måde, og under godheds og gavnligheds maske. Og desuden, Hieronimus var jo ingen fiende. Han bare mored sig med at se musens dødsangst, når katten bed og klemte den.

Else fik mod og håb. At hun lykkelig havde overstået den sidste nats krise gav hende nye kræfter.

«Uden mad og vin er helten ingenting,» sa frøken Ræder, da hun kom med frokostbakken. «Vi skal leve, vi skal ha det gemytligt og flot, her er varm kotelette, og dejligt smørrebrød med pålæg.»

«Ja spis nu,» sa frøken Stenberg. «Nu gjør ^[167] jeg som dengang i cellen», hun tog smilende Else under armene og satte hende op.

«Ja, jeg skal nok,» sa Else og tog imod bakken. «Men hør nu, frøken Stenberg, De, som har vært for mig mere, end De selv véd, vil De ikke nu straks gå ned til professoren og sige ham, at jeg *vil* ikke være her længere. At jeg *fordrer* og *forlanger* at bli sendt hjem eller ialtfald at få tale med min mand. Inat har jeg kjæmpet for ikke at bli gal – Å De véd ikke, hvad jeg har gjennomgået.»

«Nej,» sa frøken Stenberg. «De burde måske slet ikke vært kommen her. Men det forstår jeg mig ikke på,» tilføjed hun forskrækket.

«Nej, men gå nu ned og sig det. Sig, at jeg *fordrer* og *forlanger* at bli sendt hjem.»

«Ja», sa frøken Stenberg. «Nu går jeg.»

Else vented tillidsfuld, næsten glad. Hendes viden om og egen bedømmelse af tingenes tilstand gjorde hende tryg.

Som forrige gang, da frøken Stenberg havde vært nede for at spørge om lov til at ta til tandlæge, vendte hun bedrøvet og slukøret tilbage.

Professoren havde ikke svaret et ord.

«Tænk ikke på det, fru Kant. Det nytter ikke.»

^[168] Else følte en kogende vrede. Hvem var han, denne sølle Hieronimus? Hvad tænkte og mente og vilde han? Men så var der vel

andre måder. Reservelægen. – Han var da et menneske ialfald.

«Kan De ikke be reservelægen komme op til mig?» spurgte Else frøken Ræder et par timer senere.

Jo. Reservelægen var netop på den rolige gang. Hun skulde sige det til ham.

Straks efter stod reservelægen foran Elses seng, rolig og mild og tillidvækkende som altid.

«Jeg var forstyrret imorges, da De var her,» sa Else. «Jeg kunde ingenting huske, og jeg kjendte Dem ikke – ikke Dem engang. Men nu bér jeg Dem som et menneske, der er i *yderste* nød om at søge min mand, den eneste, jeg har at fortrøste mig til, og fortælle ham, hvordan det er fat med mig. Vil De det?»

Reservelægen nikked.

«Fortæl ham,» sa Else, som sad oprejst i sengen og havde grebet reservelægens hånd, «fortæl ham, at jeg har været i celle mellem de gale, og at jeg lever i et helvede, der må gjøre det sundeste menneske vanvittig. Vil De det?»

«Ja, frue. Jeg skal sige det, såsnart jeg sér ham.»

[169] «Nej, De må gå hjem til ham! Hører De, De må! Det kan jo vare længe, før De ser ham tilfældig.»

«Ja. Jeg skal gjøre, hvad jeg kan for Dem.» Reservelægen trykked Elses hånd og gik.

Gudskelov. Gudskelov. Reservelægen gjorde, hvad han kunde. Sikkert! Han forstod det hele. Og selv om han officielt ikke havde lov til at blande sig i Hieronimus' affairer, så sa han dog til sig selv, at nød bryder alle love. Gudskelov! Gudskelov!

Nu vilde hun stå op og gå ud på gangen og se til de syge. Når nøden er størst, er hjælpen nærmest. Idag går reservelægen til Knut, og øjeblikkelig kommer Knut og udfrier Dig.

«Nå, lille fru Kant, De sér så oplivet ud idag,» Madonna-Hansen kom ind i travelt løb, mens Else sad på sengekanten og trak strømperne på. «Jeg savner Dem om dagene, må De tænke, De er ligesom kommen længere fra mig. Men hvad er dog det?» Tonen blev fuld af ynk – «Bruger De seilgarn til strømpebånd?»

«Ja, for de har jo sendt alting hjem. Alting. Også min store skindkrave. Jeg går derude og fryser på gangen i min slobrok. Herregud, skindkraven kunde jeg dog ikke ha hængt mig i.»

«Nådda!» Madonna-Hansen trued med fingeren, [170] mens de store øjne smilte. Så tog hun hurtig af sig en ulden hæklet modest. «Lån denne», sa hun, «den er god og varm.»

«Tak. Men så fryser De jo selv.»

«Nej, jeg gjør ikke. Jeg har andet at gå med. Men nu må jeg afsted. Farvel, lille fru Kant», hun løb ud nikkende til Else, der gav hende et taknemmeligt blik.

XIX.

Else gik op og ned i sit værelse. Gjennem den åbne dør havde hun sét komtessen, høj og statelig i sin sorte finuldne, med sorte kniplinger besatte kjole, stå med korslagte arme i fløjdøren ud til cellegangen. Else havde flere gange talt med hende og havde følt trøst ved hendes blide stilfærdige væsen. Men idag var hun i en så bævende spænding, at hun helst vilde være alene. Reservelægen havde jo lovet at tale med Knut.

Stakkels komtessen! Else kunde ikke begribe, at der skulde mangle hende noget på forstanden. Jo, først havde hun troet det. Den historie, komtessen havde fortalt, lød så umulig. Med list og vold var hun bleven lokket ind på hospitalet ^[171] af Hieronimus og en slægting, og så havde hun pludselig fåt besked om, at hun var anholdt som sindssyg og skulde i seng. Og hun vidste ingen anden grund end den, at hendes familie ikke kunde like hende, fordi hun praktiserte kristendom, og havde antat to små fiskerbørn som sine egne, og i sit testamente indsat dem som berettiget til at nyde godt af en del af hendes formue. Og så var det pistolen, som Thorgren havde talt om. Den pistol havde komtessen uantastet ejet i 22 år. Og et hvidt pulver i en æske, der ansås for at være gift, men som ikke var andet end almindeligt pudder. Ligeledes havde hun en tid af sit liv sovet om natten med tændt lys, og var beskyldt for at have anarkistskræk.

Ja, historien lød mærkelig. Og Else havde delvis antat den for hjernesvind. Men ved at tale med sygeplejerskerne havde hun ikke kunnet erfare, at der fandtes andre grunde end dem, komtessen nævnte, til den mistanke for galskab, hvorpå hun var bleven indespærret.

«Kom ind og sid lidt hos mig. Ja?»

Else, der var på vej til vinduet, vendte sig hastig om. I døren stod komtessen med det lidende ansigt og de dybblå milde øjne. Det brune hår krused sig som små bløde bølger om ^[172] den hvide pande og dækked ganske tindingerne, helt ned til ørene.

De fulgtes ad ind i det rummelige værelse ved siden af Elses. Det var blevet gjort istand til komtessen og indeholdt 2 senger, og imellem de høje, smårudede, som jerngitter virkende vinduer, stod der en sofa med slidt sort damaskes betræk. Så var der et bord og en gammel lænestol.

«Hvad tænker De egentlig om professoren?» spurgte komtessen, da de havde tat plads.

«Ingenting,» sa Else trist. «Jeg forstår ham ikke».

«Men han må da lade sig overbevise. Ikke sandt? Han må jo dog kunne mærke, at det er lutter opspind med min sindssygdom.»

«Ja, man skulde jo tro det. Men gud véd.»

«Han *må* lade sig overbevise! Guds ords kraft skal overbevise ham!»

«Kan De virkelig tale med ham? *Jeg* formår det ikke.»

«Ak ja dog,» udbrød komtessen. «Jeg tror på den mand. Han er ikke nogen levende kristen, men et ærligt menneske. Det tror jeg, det *må* jeg tro,» komtessen knuged hænderne ^[173] sammen og vendte øjnene opad. «Ak, bare jeg dog havde min bibel.»

«Kan De ikke be om at få en bibel, da?»

«Det kan De vel forstå, var det første jeg bad om, men jeg har ikke fåt nogen. Vilde De ikke også gjerne ha en bibel, ja?»

«Å, jeg véd ikke,» svarte Else, mens et knugende suk pressed sig frem fra hendes bryst.

«De tror jo dog på gud?»

Else nikked.

«Og på Jesus Kristus?»

Else nikked atter. Hun syntes ikke, det var tid eller sted til at forklare, hvor vantro hun var. Og så vilde hun så nødig såre dette ejegode menneske.

«Så skal vi bede tilsammen. Hvor to eller tre ere forsamlede i mit navn, der er jeg selv midt iblandt eder. Nu skal vi bede om, at De må bli fri for Deres tandpine. Vi skal bede i samme stund begge to. Ak, jeg hørte Dem inat, hvor De jamred Dem. Og deliristerne! – – Men tænk jeg sov alligevel, ikke hele natten, nej, men dog noget.»

«De er lykkelig, som kan sove,» sa Else.

«Det er guds kraft og nåde. Jeg lægger mig hver aften hen i Jesu arme, og så er jeg frelst fra alt ondt. Det skulde De også gjøre.»

[174] «Ja,» sukked Else.

«Har De endnu ikke fåt løfte om at se Deres mand?»

«Nej, men idag har reservelægen lovet at tale med ham. Såsnart min mand får ordentlig besked, kommer han øjeblikkelig.» Else følte håbet risle varmt igjennem sig.

«Ja, det er mærkeligt, at De skal være her,» sa komtessen grundende. «Det er jo et sted for gale og forbrydere. Jeg begriber forøvrigt ikke, at De kan gå derude på cellegangen. Idag stod jeg kun lidt i døren, og jeg led frygtelig ved at se på dem.»

«Det er jo som et slags adspredelse,» svarte Else. «Nu kjender de mig allesammen, og nogle af dem smiler, når de sér mig.»

«Nej, jeg forstår det ikke!» udbrød med ét komtessen og slog hænderne sammen. «Jeg, som aldrig i mit liv har været det ringeste nervøs engang! Og min læge –. Jeg har bedt om at få et besøg af min læge, men det er blevet mig nægtet. Kan De forstå det? Ja, havde jeg ikke gud, så blev jeg gal af at gruble på det. Men gud er min styrke.»

*

[175] Om eftermiddagen var Else på cellegangen. Bedstemor sad sammenkrøben på sin sædvanlige plads ved kakkellovnslugen, og den unge pige med det tunge hode stod gjemt bag en dør og keg sky på Else, der langsomt gik op og ned med hænderne på ryggen. De andre

patienter lå i sine senge.

Nu var klokken halvfem, havde Suenson sagt. Men derfor kunde Knut endnu godt komme og hente hende. Den aften, hun kom her, var klokken 6. Kunde man komme ind her klokken 6, så måtte man vel også kunne komme ud herfra på samme tid.

Med ét hørte Else hurtige mandsskridt bag sig. Hastig vendte hun sig om. Forventningen jog som kuldegys igjennem hende.

Reservelægen kom imod hende.

«Jeg skal hilse fra Deres mand,» sa han, og stemmen var ikke så lavmælt og langsom som vanligt, der var liksom kommen fart i den.

Else kunde ikke tale. Hun følte sine øjne brænde og spørge.

«Jeg var så heldig at træffe ham lige nu hernede i gården.»

«Hvad sa han?» kom det åndeløst.

«Jo. De havde det udmærket, både han og den lille.»

[176] «Vil han ikke ta mig ud?»

«Nej,» sa reservelægen, og der kom noget uvillig-forundret i hans blik.

«Sa De ham da ikke, hvordan det var fat med mig?»

«Jeg sa, at De var temmelig angreben.»

«Og han vilde ikke se mig? Vilde ingenting gjøre?»

Atter svarte reservelægen nej med det samme uvillig-forundrede blik.

«Så har De ikke sagt besked!» råbte Else, og stemmen udtykte hendes anklagende og harmfulde fortvilelse.

«Jeg forstår slet ikke, hvad De mener,» sa reservelægen i irriteret og bebrejdende tone. «Hvad venter De, at Deres mand skal gøre? Han *kunde* jo ikke ha Dem hjemme. Det er da ved gud det sidste en mand griber til: at lægge sin kone ind på 6te afdeling. Nu har han overgivet sagen i professorens kyndige hænder, og så har han kun at forholde sig passiv.»

Else stod og stirred hen for sig. Det var, som hun sank og sank, og mens hun sank blev hendes indre til sten, og hendes legeme til sten.

«Jeg begriber ikke, hvad De er så utilfreds med», vedblev reservelægen ærgerlig. «Se på de andre,» hans blik strejfed den altid glade og ^[177]pludrende bedstemor. «De har det jo godt, som De har det. Hvad andet kan De forlange? Jeg har hele tiden ventet, at De skulde falde til ro hernede – vi vil Dem jo alle så vel – men det lader ikke til, at det sker», han vendte hende ryggen og forlod hurtig cellegangen.

Da først gik det *tilfulde* op for Else, hvordan tilstanden var.

XX.

Hun sank ned på stolen ved det gule bord. Hænderne lå løst i hendes skjød, og hun følte den kolde sved springe frem på næse og pande. Det var, som havde hun om sig et uendeligt øde, et øde, hvis forfærdelige tomhed suste ind i hendes hjerne, ned gennem hendes legeme – suste og suste og vilde gøre hende selv til tomhed, til en dél af dette grufulde ødes nøgne intet.

«Så må Du alligevel dø,» sa det stille inde i hende. Inat altså. Det sønderrevne lommelærklæde havde hun puttet indenfor sit pudebetræk. Gudskelov, at hun ikke havde kastet det ned i klosettet, som hun havde tænkt på.

«De skulde ta noget om hodet, fru Kant,» ^[178] frøken Stenberg gik forbi. «Nu, mens vi lufter ud. Husk på tandpinen.»

Else vendte tilbage til sit værelse. Der sad hun i den store stol ved vinduet, stille og stirrende, til frøken Ræder klokken 7 bragte hendes aftensmad.

Imorgen på denne tid vilde hendes værelse stå tomt. Liget skulde føres bort senest 6 timer efter døden. Hvor mon de vilde bringe hende hen – hjem? Nej, de havde jo et lighus her på hospitalet, hvor de døde blev lagt. Hun så sig selv ligge på en lang træbriks side om side med andre lig. Havde de mon fælles lighus for mænd og kvinder? Ja, hvad

gjorde det –. I døden var alle lige.

Og så kom Knut med kiste og hentede hende.

Så skulde det da koste hende livet at komme herfra. Ja, ja, det var ikke for dyrt betalt. *Ingen* betaling var for dyr for udløsningen fra dette sted.

Knut, som hun aldrig mere skulde se. Det var altså sidste gang, da han sa farvel, og kyssede hende derude på trappegangen. Å Knut, Knut – Du *har* vært god imod mig!

Tage, lille Tage, det stak i hjertet og trak ^[179] sig smerteligt sammen inde i brystet. Aldrig mere. Aldrig mere se dit lyse, lokkede hode.

Men gudskelov, han var for liden til at kunne sørge. Han vilde snakke lidt om hende i ny og næ, og så glemme hende for bestandig.

Den, som kunde tro på et evigt liv, hvor man mødtes med sine kjære efter døden. Tålmodigt vilde hun ha kunnet vente gjennom evigheder, hvis hun var vis på engang igjen at skulle få holde barnet i sine arme.

Ja, det vilde ha vært en husvalse i denne stund at kunne ha troet som komtessen. Da vilde hun sikkert ha kunnet græde. Å, hvor det vilde gjort godt at have havt tårer nu.

Men skulde det ikke kunne gå at bilde sig ind, at hun var troende, klynge sig til Kristi dejlige ord: I min faders hus er der mange værelser, jeg går hen at berede eder sted?

Hun foldede hænderne og forsøgte at bede, men uden virkning.

Med ét rejste hun sig, og gik ind til komtessen, der netop var færdig med sit aftensmåltid.

«Fik De et godt svar hos reservelægen, ja?» spurgte komtessen og kom Else venlig imøde.

«Svar – reservelægen» – Else studsede.

[180] «Han havde jo lovet at tale med Deres mand.»

Nu huskede Else det. «Nej,» sa hun og rystede stille hodet.

«Tab ikke modet», komtessen lagde begge hænder på Elses skuldre og så hende kærligt ind i øjnene. «Husk på, at Jesus elsker Dem, og er Dem nær.»

«De må ikke fortvile,» vedblev komtessen da Else ikke svarede. «Jeg skal bede for Dem. En kristen fortviler aldrig. Lov mig, at De ikke vil fortvile, ja?» Hun kyssede Else på begge kinder.

Der lød tummel ude på cellegangen, skridt, der trådte fast og støt som af folk, der bar noget tungt, og andre lettere og hurtigere skridt.

«Det er måske en ny patient?» sa komtessen.

Else nikkede sløvt.

Straks efter trængte en stærk karbolstank ind til dem.

«At man dog ikke kan lukke sine døre», udbrød komtessen og

holdt lommenørklædet op for næsen.

Da Else forlod komtessen, så hun gennem den åbne fløjdør ud til cellegangen en sygeplejerske og en af kandidaterne komme løbende nedover. Rent mekanisk gik Else derud.

[181] I den nederste celle, den samme som komtessen havde haft, lå i sengen med højt hodegjærde en dumpt rallende kvinde, hvis bryst gik op og ned. Under tæppet, der nåde op til hagen og løst og glat hang ned ved sengens sider, vistes omridset af et stivt udstrakt legeme. Det brede firkantede ansigt var blyfarvet med sortgustne flammer under øjnene, og det mørke kortklippede hår klæbede fugtigt om pande og øren. En sygeplejerske og en kandidat stod bøjet over den rallende skikkelse.

Kandidaten trak op hendes ene øjenlåg og stak pegefingern ind på pupillen. «Hun er færdig», sa han og tog frem en liden sprøjte. Sygeplejerskenⁿ¹¹ slog tæppet tilside oppe ved skulderen, og kandidaten gav kvinden en indsprøjtning.

«Put hende en ispille i munden hver halve time,» sa han og gik.

«Hvad fejler hun?» spurgte Else forfærdet.

«Hun har drukket karbolsyre,» svarte sygeplejersken. «Det er en arbejdsmands kone. Tænk, hun er gået fra 6 små børn. De har levet så ulykkelig, og manden har mishandlet hende. Så idag lavede hun middagsmaden istand, og da så manden kom hjem og gjorde spektakler som sædvanligt, gik hun ud i køkkenet med de ord: «Nu ser Du mig aldrig mere.»»

[182] «Den arme kone,» sa Else gysende.

«Manden bare lo og svarte, at det havde hun sagt så tidt. Men straks efter hørte han hende falde om derude med frygtelige hvin. De arme børn! De havde kastet sig skrigende over moren og vilde ikke slippe hende, da hun skulde føres bort.»

«Tror De, hun dør?»

Sygeplejersken trak på skuldrene og så forbeholden ud.

Else gik ind i cellen og stod og betragtede selvmordersken, der lå som før, ustanseligt rallende, mens et blåhvidt skum sivede udover hendes brede mundviger. Brystet steg og sank, og af og til gik der en heftig rykning igjennem det.

Else var gennemrystet af rædsel og syg af karbolstanken, men hun kunde ikke løsrive sig fra det hidsende syn. Hun glemte al sin egen nød og sansede kun det ene, at hun stod foran livets uigjenkaldeligste: døden. Døden for egen hånd. Og ikke om verden brast, eller om tusende mennesker vilde gi sit liv for at købe hende tilbage, kunde dette menneske bli gjengit de levendes tal. Uigjenkaldeligt – evigt forbi. Døden, døden for egen hånd. Sådan så den ud.

Med ét overraskedes hun af at mærke, at hun ikke alene følte medlidenhed, men også [183] afsky. Mest afsky. Denne kvinde, der fejgt var flygtet fra sine lidelser og sine pligter. Ladt sine børn så grusomt og troløst i stikken. De arme små, der havde klynget sig til moren og ikke havde villet slippe hende.

Dette billede skar Else i sjælen, og pludselig kom tårerne styrtende. Å, hvor det lindred. Forstenelsen i hendes indre opløstes og flød bort med disse tårer. Og her, foran denne rallende selvmorderske med det blyfarvede ansigt og det blåhvide mundskum lofte Else sig selv, at hun *ikke* vilde ta livet af sig. Ikke om hun så blev holdt indespærret her resten af sit liv. –

«Stå ikke her længere. Det har De ikke godt af,» frøken Stenberg tog Else om skulderen og førte hende ud.

XXI.

«Jeg kommer ind for at ta afsked med Dem,» sa Thorgren, da Else siden var gåt tilsengs. «Vi har fåt besked om, at døren til cellegangen skal være lukket om natten. De og komtessen får nu en sygeplejerske for Dem selv til nattebrug også. Der er hun! Det er frøken Bøhn.»

[184] «Godaften, fru Kant,» en høj tynd dame med et brunet elskværdig-strengt lærerindeansigt gav Else hånden.

«Sikken en let og behagelig plads, De får.» Thorgren satte sig på chaiselonguen foroverbøjet med armene foldet i skjødets. «Lad mig nu se, at De er god mod fru Kant,» hun nikked leende. «Andet vil jeg ikke høre. Det er *min* frue, må De vide.»

«Vi skal nok komme ud af det med hinanden,» sa frøken Bøhn med et fint smil og trykked hjerteligt Elses hånd. «Nu kommer jeg med Deres kloral.»

«Uf ja, den kloralen. Bare jeg dog kunde slippe for den!»

«Her er vi artige børn,» sa Thorgren og lo igjen.

«Hvordan går det med hende derinde?» spurgte Else og pegte på væggen, langs hvilken hendes seng stod, og som stødte op til selvmorderskens celle.

«Det er snart forbi,» svarte Thorgren og så stadig smilende på ⁿ¹²Else.

«Skal hun så ligge der inat?»

«Ja, til imorgen. Hun skal jo vaskes og laves istand. Det blir mit og Suensons arbejde.»

«Gruer De Dem?» spurgte Else med et gys.

[185] «Nej. Vi er jo så vant til det. Det vil sige, når det er et altfor beskidt lig, så blir det jo lidt uappetitligt. De kan være slemme på fødderne og benene. Men nu godnat, lille fru Kant,» Thorgren rejste sig. «Vær nu en god og artig pige.»

«Jeg kan høre hende ralle derinde», sa Else til frøken Bøhn, da hun kom med kloralen.

Frøken Bøhn lytted et øjeblik. «Nej,» sa hun og rysted hodet.

«Jo. Når jeg ligger alene.»

«De tar vist fejl, frue.»

«Her er mørkere iaften end ellers,» bemerked Else.

«Ja. Jeg har med vilje skruet gassen mere ned. For jeg tænkte, om De så måske lettere vilde få sove. Men vil De, jeg skal skrue op igjen?»

«Nej tak. Lad mig nu prøve. Godnat.»

– Uh, denne karbollugt, som Else ikke kunde få bort fra sin næse.

Karbollugt og selvmord – selvmord og karbollugt – det smelted sammen til ét i Elses forestilling.

Det gik underligt til i verden.

Nu lå hun her side om side med en fremmed selvmorderske. Hvem skulde ha tænkt det for 14 dage siden? Men hvis der nu iaften [186] var kommet en anden patient i cellen derinde, så vilde det vært Else, som havde vært selvmordersken, og den anden derinde vilde ha ligget side om side med hende og måske følt den samme rædsel og afsky som nu hun. Disse livets tilfældigheder, som styred og ordned det hele. En selvmorderske havde reddet hende fra at bli selvmorderske. En grublandet taknemmelighedsfølelse gjennembæved hende, og så stak hun hånden ind under pudebetrækket for at forvise sig om, at det sønderrevne lommetørklæde lå der. Jo. Gudskelov, at frøken Ræder ikke havde fundet det, da hun imorges redte hendes seng. Nu måtte hun skaffe det afvejen imorgen, for iovermorgen skulde der byttes på sengen.

Hvor langt mon dødkampen nu var skreden frem? Hun letted hodet, la øret til væggen og lytted. Nej, ingenting at høre.

Idetsamme hun vilde lægge hodet tilbage, lød noget, som ligned hiving i et rustent pumpeværk. Kom det derindefra? Else syntes, det havde lydt bag hende lige udfor nakken. Hun vilde kalde på frøken Bøhn, men fik ikke stemmen op. Angsten pressed blodet som hurtige nålestik mod hendes trommehinder.

Hun holdt hodet i samme stilling, lettet op [187] fra puden. Det var, som havde hun et stativ i nakken.

Så hørte hun som en langstrakt gurglen. Med magt gjorde hun nakken fri fra stativet, drejede hoved og kegle ud på gangen. Stolen var tom. Så lagde Else forsigtigt hovedet ned igen på pudsen.

Hvor var her stille i aften. Ingen lyd fra cellegangen og intet at høre fra deliristerne nedenunder. Det var liksom de allesammen vidste, at døden var på besøg.

Hun lukkede øjnene og foldede hænderne over brystet. Hendes sind fyldtes med en knugende andagt, og hun trak vejret lydløst.

Så med ét lå selvmordersken ved siden af hende ovenpå teppet. Hun hørte den skurrende rallen, fornå nærheden af det blyfarvede ansigt med det blåhvide mundskum, og karbollugten fyldte hendes næsebor.

Hurtig sad hun overende og stirrede forvildet på teppet ved sin side. Der var ingenting. Hun trykkede hænderne for øjnene og søgte at komme til samling. Så kaldte hun dæmpet på frøken Bøhn, der straks kom stille ind.

«Hvordan er det med hende derinde?» spurgte Else hviskende.

«Hun er død.»

[188] «Når døde hun?»

«For at kvarterstid siden.»

«Hvorledes kan De vide det?»

«Jeg var ude og så til hende.»

«Hør, det snakker derinde!» Else greb frøken Bøhns hånd med en så hastig bevægelse, at denne fôr sammen.

«Det er Suenson og Thorgren, som skal pusle liget, frøken Bøhn la den hånd, hun havde fri, om Elses nakke og læned hendes hode til sit bryst: «De er da ikke bange, fru Kant?»»

«Jo,» hviskede Else og knugede krampagtig hendes hånd.

«Men for hvad dog?»

«Jeg véd ikke. Bliv hos mig. Træk stolen hen til sengen og sid her.»

«Det er forbudt, fru Kant. Jeg må sidde ude på gangen. Husk, at jeg også skal tilse komtessen.»

«Hun sover.»

«Nej, hun gjør ikke. Jeg var netop derinde, og da sad hun oprejst i sengen.»

«De *må* ikke gå! Gå ikke!» Else slog armene om hendes liv og klyngede sig til hende.

«Gud gi, jeg kunde la være. Jeg vilde så gjerne, for jeg mærker, hvor ængstelig De er. ^[189] Men vær nu kun rolig. De er jo sådan en fornuftig dame, siger de andre».

«Ja-ja», sa Else med et krampagtigt suk. Hun slap frk. Bøhn, og la sig tilbage i sengen.

«Nårsomhelst De kalder på mig, kommer jeg straks. Jeg hører det

øjeblikkelig,» frk. Bøhn la tepperne tilrette over Else. «Det er bedst, jeg skruer gassen lidt op igjen.»

– Else gav sig til at lytte efter Thorgrens og Suensons stemmer derindefra cellen. Et par ganger lo Thorgren, dæmpet, syntes Else. Så hørte hun rissel af vand, og derpå en lyd, som om de brugte børster.

Da reservelægen gik natstuegang, talte han spøgende og endda mere venligt end ellers til Else. Men hun svarte kun det allernødvendigste. Hun havde troet, at reservelægens venlighed bunded i forståelse, og i *forståelsens* medlidenhed. Siden i eftermiddag vidste hun bedre besked. Fuldstændig overladt til sig selv var hun. Udelukkende måtte hun stole på egne kræfter i kampen for ikke at gå tilgrunde her.

«Det glæder mig at finde dem så rolig», sa reservelægen tilsidst. Han blev stående et øjeblik og så på hende med et forskende blik, hvori der også var et gran af forundring. Så sa han godnat, og gik.

[190] Nu var der ganske stille i cellen derinde. Altså var de færdige. Så havde de vel tat uldteppet bort, og dækket hende med et lagen. Vel ogsaa slukket gassen, så hun nu lå i sort mørke. Og lukket celledøren. Nej, låset den. For ellers kunde en af de syge pludselig rive døren op, og springe derind. – Gad vidst, om de nu ogsaa virkelig havde slukket gassen? Plejed der ikke altid at være lys hos de døde?

– De arme grædende børn, som ikke havde villet slippe moren. Nu havde de ingen mor mere. Men det vidste de ikke. Nu lå hun død her i en af cellerne for gale og forbrydere og selvmordere. *Der* havde Else ogsaa ligget. Og nu lå hun tæt ved.

Men hun var ikke død, og hun *vilde* heller ikke dø. Lille Tages mor var endnu ilive. «Lille Tage» – gråden brød et øjeblik i hende uden at bli til tårer. Ja, hun vilde leve for Tages Skyld.

Øjnene faldt trætte i, men søvnen var langt borte.

Så var selvmordersken igjen ved siden af hende. Men nu ralled hun ikke. Stille og ganske nøgen under et lagen lå hun ovenpå teppet. Else kjendte tydeligt det kolde gufs fra [191] hendes døde legeme, og karbolstanken var blandet med liglugt.

Else vilde råbe, og slide øjnene op, men det lykkedes ikke. Liget var gledet hen på hendes bryst, og lå nu kvælende over hende. Hun stred og kjæmped for at få luft, og for at komme til at røre sig. Men ikke en finger kunde hun løfte. Nu døde hun. – Nu døde hun. Å gud, nu døde hun alligevel, kvalt ihjel af denne fremmede selvmorderske. Hun *var* allerede død. Blot inde i hodet, øverst oppe var der en liden plet, som leved. Der var den sidste rest af legemets liv krøbet op, og der sad dødsangsten og grôv som med et glødende søm.

Så gav det inde i hodet et smæld, som hun tydelig hørte. Else gjorde en sidste uhyre anstrengelse, og med en lyd i halsen, som når proppen drages af en flaske trak hun vejret og slog øjnene op.

Liget var borte. Hun vilde rejse sig og råbe på frk. Bøhn, men ingen af delene formåede hun. Legemet var som lamslået. Hun prøved, om hun kunde løfte armene lidt. Jo, det gik.

Hvad kunde det også nytte, om frk. Bøhn kom ind? Hun turde jo alligevel ikke fortælle hende denne hallucination med selvmordersken.

«Alting her, blir udtydet som sindssyge», havde ^[192]Madonna-Hansen sagt en af de første aftener. Og det havde gjort hende forsigtig.

Atter sank øjenene trætte i, men hun skyndte sig at åbne dem. Hun turde ikke ha dem lukket af frygt for, at hallucinationen skulde komme igjen. Men tilsidst kunde hun ikke mere. Lågene var så svidende tunge. Tiltrods for hendes anstrengelser lukkedes de atter.

Og straks var selvmordersken ved hendes side, iskold, tung og lugtende af karbol og lig.

«Det er vanviddet, som kommer,» sa Else til sig selv. Så rejste hun sig møjsomt overende, og råbte på frk. Bøhn.

«Vær så snil at gi mig et glas vand,» bad hun.

Sygeplejersken bragte det forlangte, og Else drak lidt. Hun begyndte at spørge frk. Bøhn om dit og dat, for at hun skulde bli lidt hos hende. Frk. Bøhn svarte venligt, men kort. «De véd, De skal sove,» sa hun, idet hun vendte sig og omhyggelig glatted Elses hodepude. «Inat er her jo stille.»

Else dypped snippen af sit lommeværkløse i vandglasset, som sygeplejersken havde ladet bli stående på sengebordet, og baded sine øjne. Så kanske hun bedre kunde holde dem oppe.

Men hun turde ikke lægge sig ned igjen. ^[193]Hallucinationen kom vist lettere da. Hun læned skulderen og hodet mod væggen, og satte al sin kraft ind på at holde øjnene åbne.

Alligevel gled de til efter en stunds forløb, og et par øjeblikke efter

lå selvmordersken ved siden af hende.

Hun retted sig hastig op, knuged hænderne sammen og vred sig i angst og pine.

«Skal Du da virkelig bli vanvittig? Er kræfterne udtømt nu? Har hjernen fåt et knæk etsteds, eller er den begyndt at bli til grød?»

Hvis hun havde fåt lov til at stå op og gå lidt på gulvet, eller frk. Bøhn havde villet sidde hos hende? –

Skulde hun kalde hende ind, og betro sig til hende? Fristelsen var et øjeblik stor, men hun overvandt den. Frøken Bøhn vilde føle det som sin skyldighed at fortælle det til professoren. – De var jo så pligtopfyldende disse sygeplejersker.

Nej, nej, nej! Hun vilde kæmpe, kæmpe til det yderste. Endnu havde hun jo sin fulde forstand. Det var kun, når øjnene faldt til, og denne svagt surrende syden begyndte i baghodet, det var kun *da*, at hun tabte styret over sine forestillinger.

Ja, hun vilde kæmpe, lægge sig på knæ ^[194] i sengen, folde hænderne og skribe med sjælen efter hjælp. Samle al sin angst og gru og kvide i et brændende råb til sig selv, til sin fornuft, til sin vilje, til sin legemskraft, der altid havde vært stor. Og til sine kjære, som var døde. Kanske de kunde høre hende, og slå vagt om hende. Hvem vidste? Spiritisterne sa jo, at de var i luften omkring os, og kunde fås i tale. Men så skulde der være et medium. Og det havde hun ikke. De måtte gjøre en undtagelse, la nåde gå for ret – hun lå på knæ midt i sengen med sammenlagte oprakte hænder, og nu var øjnene vidtåbne,

lågenes tyngsel og træthed borte.

Da lød brøl som af vilde dyr, og et bulder, som når stormen bryder løs på havet.

Else stivned et øjeblik i skræk, men så vidste hun, det var deliristerne nedenunder, og noget som en lettelse strøg igjennem hende. Stille la hun sig tilbage på puden. Gudskelov for deliristerne! Sålænge de holdt på, vilde øjnene ikke lukke sig, og selvmordersken ikke komme.

«Ja», sa frk. Bøhn, hun stod foran sengen, og så bekymret på Else. «Vi er jo vant til det, men for Dem må det være frygteligt».

«Jeg begynder snart at bli vant til det, jeg [195] også nu», sa Else med et underligt smil, og greb frk. Bøhns hånd, som hun holdt fast i sin.

«Jeg kommer straks ind til dem, og sidder lidt», sa frk. Bøhn, og løsned sin hånd. «Dette forstår jeg, må skræmme Dem. Men først må jeg se til komtessen, som også er vågen».

*

«Godmorgen og til lykke!» Det var frk. Bøhns stemme.

«Til lykke?» gjentog Else og så forbauset på hende.

«Ja, De har *sovet*. Sovet roligt i en og trekvart time. Deliristerne faldt til ro klokken 4. Et kvartér efter, sov De. Nu er den 6. Det er jo første gang, siden De kom her. Det sér ud til, at jeg har held med mig.»

«Til lykke», sa frk. Stenberg, da hun gik morgenrunde, og så

klapped hun Else på kinden.

«Til lykke», kom Thorgren leende med sine friske kinder, som ingen nattevagter syntes at kunne blege, og så rakte hun Else begge sine hjærtelige hænder. «De måtte dog til det tilsidst!»

«Til lykke», hilste Suenson med sit lyse smil, og gav stiltfærdigt hånden.

[196] Frøken Ræder var der også, og Madonna-Hansen, og alle var de glade, fordi Else havde sovet.

«Til lykke», tænkte Else. Men ingen af dem vidste, hvad de to ord betød for hende. Taler og handler vi da alle i blinde her i verden?

Ja. I blinde. –

Men Elses indre undergik nu en forandring. En sløv ro drog ind i hendes sind, en tungsindig given sig hen i skjæbnen. Var hun ikke bleven vanvittig disse to sidste nætter, så måtte hun vel også kunne rædde sig videre fremover. Og tanken på selvmord var tusende mile borte. Nu kunde hun bære alt, hvad der så kom. Hun følte sig brudt og knækket, men samtidig styrket.

Som sædvanlig stod hun op for at vaske og stelle sig, hvorefter hun plejed at gå tilsengs igjen og bli liggende et par timer. Hun kjendte sig så udmattet, at hun på de vaklende bén knapt kunde nå hen til den lille servante i krogen. Det svimled og sortned for hendes øjne, så hun måtte søge støtte langs væggen, og hodet var, trods søvnen, tungt som en blyklump.

Før hun gik tilsengs igjen, slæbte hun sig ud på cellegangen, og keg gennem glasluggen i den lukkede dør ind til selvmordersken. Hun lå i sengen på en bar sækkelærredsmadrats, indhyllet ^[197] i et lagen, der sluttet tæt om legemet, så det ligned en lang uformelig byldt. Maven var så højt opsvulmet, at Else kun kunde se omridset af hodets øverste del under det dækkende lagen.

Og der var intet andet i cellen. En bleg solstråle faldt ind gennem vinduet og lyste grågult på den opsvulmede mave.

XXII.

Dagene gik, og nætterne gik. Else bevarede sin sløve ro, men over brystet lå der som en vægt, der tyngede hendes åndedræt. Og så havde hun fået en hodepine, der aldrig forlod hende. Smerten sad i tindingerne, og hamrede så voldsomt, at det forekom Else, at tindingerne måtte løsne sig og falde af hende tilslut. Hun, som aldrig i sit liv havde vidst, hvad hodepine var.

Engang, da hun på Hieronimus' spørgsmål, om hun led af andre smerter end tandpinen, der stadig holdt ved, og for hvis årsags skyld hun nu fik morfinindsprøjtninger 2 gange i døgnet, havde hun klaget over denne hodepine, og tilføjet, at det var noget, hun aldrig før havde haft.

[198] «Hum», havde Hieronimus svaret med sit tynde, vantro smil, og Else havde sendt ham et blik, der tindrede af foragt. Det var ikke første gang, han med sit hånlige: «hum», havde stemplet hende som løgner.

«Uh ja, denne Hieronimus!»

Heldigvis gik han ikke stuegang så regelmæssig som reservelægen. Hver onsdag aften udeblev han på grund af sine forelæsninger, og engang havde han været bortrejst. Else var taknemmelig, når hun slap for at se ham.

Reservelægen var venlig og spøgefuldst som altid, men Else indlod sig ikke mere på at tale med ham, som før. Hun syntes, det var spildte kræfter, og hun havde så få at gi bort.

«Sikken en stoisk ro», sa reservelægen af og til ved stuegangen til frk. Stenberg.

Det hændte dog, at reservelægen på ny fik se et glimt af Elses «ilterhed». Som engang, han fortalte, at han havde lovet at vise komtessen, der aldrig havde sét Elses malerier, en reproduktion af et af dem. «Å-nej, lad være!» udbrød Else i afværgende tone. Hun vidste jo, at hendes produktion ikke kunde være noget for komtessens forudsætninger. «Å, véd De hvad – De behøver da ikke egentlig at skamme Dem over Deres arbejder» var det så kommet trøstende [199] fra reservelægen. «Nej virkelig!» havde Else da svaret med en så spodsk betoning, at den havde lydt snerrende i hendes egne øren.

Men som oftest var der nu kun nej og ja i hendes mund både til reservelægen og Hieronimus. Hendes eneste trøst var sygeplejerskernes uforandrede, ja stedse stigende venlighed og omsorg.

Gjennem frk. Stenberg havde Else fåt tilladelse til at skrive en liste på de småting, som hun oprindeligt havde havt med sig, og som der nu intet var til hinder for, at hun kunde få tilbage. Frk. Stenberg havde vært nede med listen hos professoren, som havde lovet straks at sende den til Elses hjem. Siden havde Else ventet med utålmodighed og med et lønligt håb om, at Knut skulde smugle en seddel til hende ind i pakken. Det var nu tredje dagen efter.

Om eftermiddagen gik Else i seng ved femtiden. Hodet smerted, og tanden smerted, og hun var så forpint og udmattet, at hun ikke kunde sidde oprejst. Siden den en og trekvart times lange søvn, der forleden morgen havde vakt glæde hos sygeplejerskerne, havde Else atter vært søvnløs. Morfinen virked vel dulmende både på hodet og tanden, og holdt smerterne [200] liksom på afstand. Men søvn bragte den ikke. Og det uagtet hun fremdeles blev ved at få kloral.

Else lå nu på side i sengen med hånden under kinden, og hørte på frøken Ræder, der sad i chaiselonguen med sit hækletøj, og fortalte om sin barndom i Jylland. Ordene, der bares af en letløbende, lidt monoton, blød og behagelig stemme, nåede Elses øren, som kom de langvejs fra, og de forestillinger, de vakte, stod i dis og tåge. Så sad også frk. Stenberg på chaiselonguen ved siden af frk. Ræder. De talte sammen, men Else fulgte ikke med.

Pludselig sa frk. Ræder: «Nå Karen, hende, som løb bort?»

«Hvor løb hun bort fra?» spurgte Else.

«Såmæn her fra hospitalet. Lige for næsen af os».

«Jeg trode ikke, det var muligt for nogen at slippe ud her?»

«Å jo. Det har dog hændt», frk. Stenberg lo. «Denne Karen var nu så snedig. Hun havde vidst at insinuere sig, så jeg gav hende lov at hjælpe til med rengjøringen om morgenen. Derved fik hun også adgang til køkkenet. Og så nyttet hun på et øjeblik, hun er alene, og stjæler nøglen til køkkentrappen – den hang på et søm derude, og væk var hun».

[201] «Men da hun kom ned fra køkkenet, hvad så?» spurgte Else interesseret.

«Så var det bare at gå over gårdspladsen og gennem den lille låge ud på gaden.»

«Stod lågen åben da?»

«Ja. Den står altid åben.»

«Og nøglen hang i køkkenet?»

«Ja. Men det gør den ikke mere. At De véd det, fru Kant, hvis De skulde tænke på at undvige», frk. Stenbergⁿ¹³ lo igjen og trued til Else.

Det havde Else netop tænkt på. Som en iling af angst og håb var tanken faret igennem hende.

«Der har vi stuegangen», frk. Stenberg rejste sig brat, og gik hen til sengens hodegjærde. Frøken Ræder la sit hækletøj tilside, og rejste sig ligeledes.

Hieronimus trådte ind, og tog plads på stolen ved sengebordet.

«Professoren har jo sendt min liste hjem?» spurgte Else, da de sædvanlige par spørgsmål var overstået.

«Hja – Det er flere dage siden.»

«Det fatter jeg ikke», svarte Else. «Frk. Stenberg siger, der ingenting er kommet».

«Nej», bekræftede frk. Stenberg. «Jeg har ikke modtaget noget».

[202] «Det er aldeles ubegribeligt», vedblev Else. «Sedlen *kan* ikke være kommen min mand i hænde, ellers vilde han øjeblikkelig ha sendt, hvad jeg bad om.»

«Men *jeg* har sagt, at det haster ikke», lød det med langsomt velbehag fra Hieronimus.

«Nå, så det har professoren!» udbrød Else vredt. «Nej, det haster ikke mere end, at jeg hver dag vilde gå og fryse af mangel på tøj, hvis ikke en af sygeplejerskerne havde lånt mig et uldent tørklæde».

«Nåⁿ¹⁴ ja, så fryser De jo ikke», sa Hieronimus med den samme velbehagelige stemme.

«Men hvorfor skal jeg låne, når jeg selv har tøj? Hvorfor skal jeg være berøvet de nødvendige klædningsstykker?» det kom opbragt og dirrende.

«Man har ingen skade af at vænne sig til at undvære», svarte Hieronimus fromt.

Else trak på øjenbrynene og sa ikke mere.

«En tarvelig herre, den Hieronimus.»

Hieronimus blev siddende lidt, tilbagelænet på stolen. Det var, som faldt han i tanker.

«Bare han dog vilde gå!»

Pludselig rejste han sig og fôr ud med et kort godnat.

XXIII.

[203] Næste formiddag kom frøken Stenberg med Elses sager, som hun bar i sit forklæde. Pakken havde hun løst op og omhyggelig undersøgt indholdet, før hun overgav det i Elses hænder.

Altså ingen seddel fra Knut. Nej naturligvis.

Men gudskelov, nu havde hun da sine strømpebånd og blev fri for dette sejl garn, som havde strammet så ondt under knæerne. Uhret og uhrnøglen var der også. Og neglesaksen og det lille spejl og porcelainsdåsen med læbepomade og parfumeflakonen. Desforuden et hækletøj og hendes store skindkrave. Det var en hel rigdom.

«Nej, se der har vi jo vores rare frue», sa bedstemor, da Else viste sig på cellegangen. Hun sad på sin sædvanlige plads, ren og smilende, og snakke om, hvormeget hendes svigersøn holdt af kålsuppe.

«Å tak, tak», udbrød hun livlig, da Else rakte hende en kop med halvdelen af sin kaffe. Hun greb med begge sine kolde hænder om den varme kop. Så så hun sig forsigtig om og [204] luded sig over mod Else, som for at hun skulde skjule hende og slubred i en fart kaffen i sig.

«Tak», sa hun atter, da hun rakte koppen fra sig, og så kyssed hun Else på hånden. «Det linder så godt».

«De skal hver dag få kaffe hos mig, bedstemor.»

«Hys–s, – Nej alle så spør de, hvor gammel jeg er, og min svigersøn» – bedstemorsⁿ¹⁵ ansigt havde fåt et næsten snedigt udtryk, som vilde hun ikke, at sygeplejersken, der netop gik forbi, skulde høre, at de talte om kaffe. Øjensynlig trode hun, at kaffe var verdens forbudneste frugt.

– «Vi leved så lykkelig sammen, min mand og jeg fra begyndelsen af», Else sad på sengekanten hos fru Syverts, hvis hvide fingre ivrig la folder på lommelørklædet, som hun holdt op foran ansigtet, og hun talte med den sørgmodigudtryksfulde stemme, som Else kjendte fra første morgen. «Men man kan da ikke gjøre for, at man ser godt ud, og at herrerne synes om en. Og når vi var ude en sjælden gang, så flokked herrerne sig om mig. Og det syntes min mand. – Ja, han har vel ikke kunnet lide det. Jeg havde også altfor meget at ta vare på. Men det er såmæn ikke *mig*, der ikke har kunnet la ^[205] herrerne være i fred – det er snarere dem, som –. Hør», hendes ansigt lyste pludselig op i et uhyggeligt smil, og stemmen blev lav og lysten, «jeg kjendte engang en nordmand, *ham* var jeg rigtignok kjæreste med! Jo, De kan tro», hun nikked og lo så småt, en underlig rusten men dog sympatetisk latter.

«Ak ja, nu er det altsammen forbi», det var igjen den sørgmodige stemme fra før, og hun sukked dybt. «At tænke sig, at jeg nu ligger her». Med ét brast hun i gråd og putted lommelørklædet i munden, mens skuldre og bryst bevægedes under hendes hulken.

«Bed frøken Stenberg om, at jeg skal få lov til at stå op, fru Kant. Nu har jeg ligget stille i mange dage.»

Else nikked.

«De har også tat min giftering fra mig,» vedblev fru Syverts og tørred øjnene. «Jeg véd ikke mere, om jeg er gift eller ikke. Bare jeg dog kunde få min giftering! Så vilde jeg da ha den til at more mig med.»

Da Else gik fra hende, spurgte hun frøken Stenberg, om ikke fru Syverts kunde få sin ring.

Frøken Stenberg trak på det.

«Men hvorfor? Hun savner den så.»

[206] «Der er dem, som sluger sine ringe for at komme af med livet, fru Kant.»

Der gik en gysen gennem Else. Hun mindedes sit iturevne lommelærklæde.

«Men stå op da ialfald?» bad Else.

«Jeg har såmæn spurgt reservelægen, men han mente, det var for tidligt».

Idet Else vendte sig om fra frøken Stenberg, så hun den unge pige med det tunge hode forskrækket flygte om bag en dør.

«De skal ikke være bange for mig», sa Else, som fulgte efter.

«Nej, fru Kant kan hun netop så godt lide», bemærked sygeplejersken. «Ikke sandt, Mariane?»

Mariane skjulte det dødtrætte ansigt bag den løftede arm og smilte surmulende og modstræbende. «Det er altsammen ondt og fælt», sutred hun, «og det blir aldrig bedre.»

«Jo», sa Else. »Nu blir De snart helt rask.»

«Jeg blir aldrig rask. Nu har jeg vært i helvede igjen i to døgn.»

«Hun har vært indestængt i cellen, fordi Mariane var styg pige og vilde gjøre skade på sig», forklarte sygeplejersken. «Hun havde fåt fat på en saks og havde klippet hul på sit håndled [207] tæt ved pulsåren. Lad fru Kant se såret, Mariane.»

Mariane, der fremdeles stod med armen for ansigtet og vred og drejed overkroppen, stak rask den ene hånd bag ryggen.

«Det er helt lægt», sa sygeplejersken, der tog hånden frem igjen, og viste Else håndledet, hvor et mørkt toppet sår var synligt.

«Gjør ikke sådan, gjør ikke sådan», klynked Mariane.

«Nu skal Mariane være god pige», sygeplejersken klapped hendes tykke struttende hår. «Om et par dager skal hun forresten til «Sct. Jørgen».»

«Det blir naturligvis ikke til noget», sa Mariane med en misfornøjet grimase.

«Vil hun gjerne?» spurgte Else.

«Ja stakkel. Hun glæder sig vel til at få en forandring. Her har hun vært sålænge.»

– «Nu skal jeg made fru Fog», sygeplejersken tog en skål fra en stor dampende madbakke, som en pige kom med, og gik ind i cellen til fru Fog. Else fulgte med og holdt skålen, mens sygeplejersken gjorde hodegjærdet højere under den gamle mumiedame, der med sit halvbrustne blik så hjælpeløst spørgende fra den ene til den anden.

[208] «Spis nu pént», sa sygeplejersken og hældte en skefuld bouillon med æg i munden på den syge. «Sådan ja».

«Åh, åh, åh», stønned fru Fog, mens hun med et udtryk af træt uvilje og en hul strubelyd nedsvælgte suppen.

«De véd jo, De må spise», sa Else og klapped hendes gustne pande.

«Ja, men jeg kan inte li det», kom det hviskende gennem de tandløse gummer, mens hun så på Else med et blik, der syntes lamt af lidelse.

«Så, så, lille fru Fog. Det var flinkt», snakked sygeplejersken, mens hun varsomt blev ved med at made den syge, der havde mere og mere vanskeligt for at nedsvælge. Tilsidst gylped hun det op igjen, så bouillonnen flød ned langs hendes indsvundne mundviger.

«Jaja, så skal hun få slippe», sygeplejersken tørred fru Fog om munden og pusled hende. Den syge løfted sin altid krummede, sprukne og skjælbedækte hånd og greb om Elses fingre. Så sank øjnene træt i.

«Tror De ikke, hun dør snart?» spurgte Else, da hun og sygeplejersken forlod cellen.

«Man skulde jo tro det, men sådanne mennesker er så mærkværdig sejglivet.»

[209] Else gik ind i cellen til barselspatienten, der sad oprejst i sengen med armene sammenslynget bag nakken og udstødte en langelig stønnen.

«Gjør det ondt nogen steder?» spurgte Else.

Barselspatienten blev stille og så på Else med et blik, der var mistroisk og frittende, og samtidig bad om hjælp. Så løsned hun armene fra nakken, greb fast om Elses håndled og la hodet op til hendes skulder.

«Hvad er det, De er bange for?»

«Ja, bange», sa barselspatienten. Hun fjerned hodet fra Elses skulder og så igjen på hende med det forrige frittende blik. «Jeg skal sige Dem», hun holdt inde og syntes at famle og kjæmpe for at finde ord, mens hun krampagtig strøg og trykket Elses arm, – «det er barnet – ved De, hvor barnet er?»

«Ja, barnet har det udmærket», svarte Else, som vidste det fra sygeplejerskerne. «Det er på et andet hospital».

«Er barnet ikke dødt?»

«Nej, det er ikke.»

Barselspatienten stirred ind i Elses ansigt. Hendes blik var nu *kun* hjælpeløst. Så sneg der sig en tåre ud af hendes ene øje, en seig [210] og

langsom tåre, som hun bortvisked med pegefingren.

*

I gangen udenfor sit værelse mødte Else komtessen, som græd og vred sine hænder.

«Jeg er nærved at fortvile», sa hun på sin sædvanlige stille måde. «Tænk, mine børn, mine arme ulykkelige børn er bleven sat i pleje hos nogle afskyelige mennesker, som hader mig og mine drenge.»

«Hvorledes har De fåt vide det?» spurgte Else.

«Gjennem professoren. Ak, mine børn, hvad tænker I om Eders moder! Den ene af dem var med mig i vognen, da jeg kørte herved, og så blev han revet fra mig ved døren. Dette var dog det tungeste slag. Ak, mine stakkels, stakkels drenge» – hun græd heftigt, men lydløst.

«Ja, det må være forfærdeligt for Dem», sa Else.

«Og ikke et brev får jeg lov til at skrive. Ikke et bud får jeg sende. Og ingen får besøge mig. Hvad skal der dog bli af mig?»

«Vær ikke så ude af det, kjære komtesse», [211] sa Else. «De, som altid er så rolig. Dette *kan* jo ikke vare længe ved. Professoren *må* jo dog snart se, at De ikke er sindssyg».

«Ja, det havde jeg også troet», komtessen tvang gråden tilbage. «Men mit håb blir svagere dag for dag. Han går ud fra, at jeg *er* gal. Alle hans spørgsmål er beregnet på at lokke mig i en fælde».

«De må være tålmodig, komtesse», sa frøken Ræder, der var

kommen til. «Finde Dem i at være her en 3 ugers tid eller så. Da må der jo komme en afgjørelse.»

«Være her en 3 ugers tid», udbød komtessen med et af gråd fortrukket ansigt. «Men Du gode gud! Skal man finde sig i pludselig at bli spærret inde på et sådant sted, når man ingenting fejler, og intet har forbrudt?» Hun overvældedes atter af gråd. Så gik hun stille ind i sit værelse, knælte ned foran lænestolen og hensank i bøn.

XXIV.

Som den foregående dag lå Else i sengen, da stuegangen kom.

«Jeg har tat med lidt læsning til Dem, [212] sa reservelægen og la 2 små gule hefter på sengebordet.

«Tak, det var pént af Dem», Else tog hefterne. Det var en subskriptionsudgave af Bertha von Sutners skrifter og havde til titel: «Livserindringer». «En moder til sin datter», eller noget lignende.

«Sig så, at vi ikke er gode ved Dem», smilte reservelægen, da han gik.

Lidt efter kom Hieronimus i overfrakke og med hatten i hånden. Han satte sig ved sengen, og Else syntes, der var noget, næsten forlegent over ham i aften. Han luded sig forover mod bordet, og hans blik hvilte på de gule hefter.

«Nu har De jo fåt de ønskede sager», begyndte han efter et øjeblikks taushed og uden at se på Else.

«Ja, tak.»

Atter en kort taushed. Hans ene hånd var kommen op på bordet, og han rørte først ved dåsen med læbepomade og så ved parfumeflakonen.

«Hvad er det for noget?» spurgte han venligt, fremdeles uden at se på Else.

Else sa, hvad det var, mut og kort, som hun plejed.

[213] «Nå, og dette?» Han tog et af de gule hefter.

«Det har reservelægen lånt mig.»

«Nå. Så har De jo underholdning.»

Han la heftet fra sig og blev siddende lidt. Der var noget tvilrådigt over ham.

Pludselig retted han sig og greb i sin frakkelomme. «Jeg har forresten en overraskelse til Dem i aften», sa han fort og rejste sig, og idet samme lå der et brev på sengebordet.

«Tak», sa Else, som øjeblikkelig havde gjenkjendt Knuts håndskrift, og var bleven varm af glæde og sindsbevægelse. Hun greb brevet, men kasted det i næste nu fra sig og råbte: «Det er jo åbnet!»

Hieronimus var alt borte.

«De fik brev, syntes jeg?» frk. Ræder kom ind sammen med frk. Stenberg.

«Ja, men jeg vil ikke ha det!» råbte Else og knipsed med fingrene brevet henad bordet. «Tror Dere, jeg vil læse et brev fra min mand, som professoren har åbnet? *Han!* Revet det op med sine tynde små jordemoderfingre! Se, hvor det er flænset!»

«*Nu er De ikke god*», sa frk. Stenberg og greb med sammenlagte hænder Else fast om [214] nakken. «Professoren åbner alle patienternes breve.»

«Ikke vær så sint på mig, frk. Stenberg! De *må* ikke», Else gråd heftigt og la hodet til frk. Stenbergs bryst.

Frk. Stenberg lod hende græde. «Læs så brevet», sa hun mildt. «De har jo dog længtes så forfærdelig efter at få høre noget hjemmefra.»

«Nej, jeg *kan* ikke, og jeg *vil* ikke! Hvad kan der stå i det, når det bare er så'nt, som professoren har skullet læse. Tag det bort, frk. Ræder. Å tag det bort, jeg tåler ikke at se det!»

Frk. Ræder tog nølende brevet.

«De er en stivnakke,» skjændte frk. Stenberg.

«Nej, jeg *er* ikke. Se nu på Dem, De kunde få mig til, hvad det skulde være. Undtagen til at læse et brev, som *han* har åbnet,» skyndte hun sig at tilføje.

Frk. Stenberg la Elses hode ned på puden. Så kyssed hun hende på kinden til godnat.

«De skulde dog læse brevet,» bad frk. Ræder, da frk. Stenberg var gåt. «Ja, for jeg tror, De piner Dem selv ved at la være,» hendes muntre stemme lød alvorlig i aften.

«At tænke sig så'nt et menneske!» udbrød Else og satte sig op igjen i sengen. «Han har [215] naturligvis tat det løfte af min mand, at han

ikke skulde skrive om noget, som bragte mig i affekt – I affekt! – hejsa, sa! Jeg, som er på dette paradisiske sted! – Og alligevel! – Tror han da, at alle mennesker lyver og bedrager? Havde han endda åbnet det forsigtig og klæbet det sammen igjen. Men han har revet det op, bare for at ærgre mig.»

«Hm, hm, hm», det var Thorgren. «Jeg går stadig og venter på, at stjerneskedet skal falde mellem fru Kant og professoren, men det har nok lange udsigter». Så gav hun rystende på hodet hånden til godnat og gik.

Frk. Ræder søgte fremdeles at overtale. Tilsidst gik Else ind på, at frk. Ræder skulde læse brevet og meddele Else indholdet.

«Ja, der står forresten ikke noget videre i det». sa frk. Ræder efter endt læsning.

«Nej, naturligvis, Det kunde der jo ikke.»

«Deres mand skriver, at den lille har det udmærket og at jo tålmodigere De er, jo før ses De igjen.»

«Tålmodigere,» sa Else og smilte bittert.

«Vil De ikke ha Deres brev?»

«Ikke røre det med en finger! Gjør med det, hvad De vil, bare jeg slipper for at se det.»

«Må jeg komme ind, ja?»

[216] «Nu er jeg roligere», sa komtessen og stilled sig op ved Elses

seng. «Professoren var inde og sa, at det forholdt sig ikke sådan med børnene. De var ikke kommen i pleje hos de onde mennesker.»

«Hvorfor havde han da før sagt det modsatte?» spurgte Else.

«Ja, det var vel for at prøve mig. Ser De, at gud hørte min bøn? Han er en trofast fader for sine børn. Nu skal jeg bede så inderlig for Dem, at De snart skal få Deres mand at se. Iaften kan jeg gjøre det med så stærk en tro».

«Tak», sa Else. «De er god.»

«Og tænk, jeg har også fåt min bibel. Jeg er næsten lykkelig i aften. Nu læser jeg et kapitel, og så går jeg i seng. Professoren var så god at tale med i aften. Godnat.»

«Professoren god at tale med.» – At hun virkelig vilde spille ord på den mand.

Lidt efter kom en af kandidaterne og gav Else morfinindsprøjtning for tandpinen.

Og så var frk. Bøhn der med kloralen.

XXV.

Natten havde vært opfyldt af larm, og Else havde igjen havt en hård dyst at bestå med sin ^[217]angst og fortvivlelse. Nu var det morgen, og stuegangen ventedes.

Else lå stille i sengen. Hodet gløded, og trætheden kjendtes, som var hun slået sønder og sammen i hvert et ledemod.

Disse skrald, som hun syntes bragte sengen til at ryste, og som tvang hendes legeme til at fare sammen i ulidelig pine. Det var, som der blev skudt med kanoner.

«Hvorfra kommer dog disse frygtelige skrald?» spurgte hun mat frk. Stenberg.

«Det er gadedøren dernede.»

«Nej. Dens smæld kjender jeg. Men dette? – Hør!» skuddet var der igjen.

«Jo, det *er* gadedøren. Det kommer af stormen idag.»

Da reservelægen var der, lod Else som hun blunded. Hun orked ikke at åbne munden.

«Hun har havt en dårlig nat», hørte Else frk. Stenberg sige. «Det er

også kjedeligt, at her er så lydt.»

«Ja er her egentlig det?» var reservelægens svar.

«Om her er? Det har jeg da også hørt professoren klage over engang han viste nogen om her. Det var en fejl ved bygningsmåden, sa han.»

[218] Tiltrods for skuddene, der stadig blev ved, faldt Else hen i en døs, og da hun kl. 11 havde spist frokost på sengen, følte hun sig noget bedre tilmode. Hun tog et af de gule hæfter og forsøgte at læse.

Så bragte lyden af lette, knirkende støvleskridt hende til at se op, og i det samme kom Hieronimus, flunkende ny fra top til tå med elegant overfrakke, skinnende støvler og blanke, brune skindhandsker. Han stilled hatten på bordet, trak stolen tilrette og satte sig.

«Ja nu har De jo fåt Deres strømpebånd,» begyndte han i lav, fredsommelig tone. «Det er kontrabande her, véd De vel.»

«Vil De ha dem igjen?» spurgte Else hvast.

«Ne-nej», svarte Hieronimus med en let afværgende håndbevægelse, og efter et lidet ophold: «Men De må gi mig et bestemt løfte om, at De ikke vil misbruge dem.»

«Det er i god tid, han kommer på *det*,» tænkte Else og mindedes atter sit iturevne lommelørklæde, og så sa hun med et tirrende smil: «Det sejl garn, jeg fik til strømpebånd, kunde vel også ha ladt sig misbruge, hvis jeg endelig havde villet.»

Hieronimus sad en smule fremoverbøjet ^[219] mod sengen og så ned. Hans skindhanskehænder hvilte på knæerne, og han spriged lidt med fingrene.

«Der må gøres noget ved den dør!» råbte han pludselig med et nervøst sæt, og drejed hodet ud mod gangen. Skuddet havde lydt to ganger, siden han var kommen.

Frk. Stenberg viste sig på tærskelen, og vilde sige noget, men Hieronimus gjorde en afværgende håndbevægelse. Så indtog han den forrige stilling og ytred i den samme lave, fredsommelige tone og med små bevægelser af overkroppen, som var det ham magtpåliggende at fremføre ordene så varsomt som muligt: «De erindrer, hvad der passérte med Dem den første aften.»

«Kommer De med *det* nu igjen,» brast det vredt ud af Else. «De tror altså, det var løgn, den forklaring, jeg gav Dem?»

«Nå, siden er De jo falden mere til ro,» vedblev Hieronimus. «Den gang talte De om umenneskelig mishandling.»

«Umenneskelige *pinsler*,» retted Else ham. «Og det står jeg ved! Men jeg skulde jo lære at subordinere mig. – Det var jo derfor, De fik mig ned her – ikke sandt?» Hun sa det iskoldt spottende.

^[220] Der gik en rykning gennem Hieronimus, som vilde han fare op, men så tog han sig sammen og fortsatte efter et lidet ophold uforstyrret fredsommelig: «De har jo også før havt den slags tanker. Sådant kan komme, når man er ude af sindsligevægt og føler sig forpint og ulykkelig», atter rørte han sig på stolen og ventede et øjeblik

– «men det har dog måske ikke vært Deres fulde alvor. – De vil» –

Else flytted sig hastig på puden – «Jeg ønsker *nu* ikke at tale med Dem om det», sa hun kort og afvisende og dirrende af harme. «Jeg synes, det kunde være nok nu med denne komedie, der vilde være komisk, hvis den ikke var så tragisk. Min mand har sandelig ikke råd til at betale 4 Kroner dagen for at få mig martret hernede!»

«Komedie – tragisk –» Hieronimus havde rettet sig, og stemmen var den sædvanlige forte og skarpe. «Jeg synes, det er komisk». Med ét sprat han op fra stolen, fôr hen i døråbningen og råbte så det skingred: «Er fru Kant altid sådan en vanskelig patient? Spiser hun ikke sin mad? Får hun ikke sin pleje?!»

«Mod os er hun altid elskværdig», svarte frk. Stenberg, som Else ikke kunde se. «Hun ^[221] blev lidt eksalteret i gåraftes, fordi brevet var åbnet, men siden – »

«Bilder hun sig måske ind, det er for *vor* skyld, vi har hende liggende her?» skingred Hieronimus videre, idet han halvt vendte sig mod sengen. «Vi vil helst være fri! Vi kan lukke butikken, og ta i skoven! Men det siger jeg Dem,» han tog et hastig skridt hen mod Else og dasked fingrene mod håndfladen – «Deres mand må ta Dem ud nårsomhelst – Værsgod! Men besøg af ham får De ikke!» Så snapped han hatten fra bordet, og væk var han i samme nu.

«Men gud dog, fru Kant», ⁿ¹⁶ frk. Stenberg kom ind og slog hænderne sammen.

Og frk. Ræder: «Hvad kan De dog ha sagt, som har sat ham i et

sligt raseri?»

«Jeg er aldeles bestyrtet, fru kant,»ⁿ¹⁷ Thorgrens kinder var næsten blege. «Jeg hørte ham helt ud på cellegangen.»

Så var komtessen der også: «Har De sagt professoren sandheden?» Og alle stod de opstillet foran sengen med forfærdede ansigter.

Else så betuttet fra den ene til den anden. Så gav hun sig til at le.

«Ja gud må vide, hvordan dette skal ende», sa frk. Stenberg bekymret, idet hun gik.

[222] «Nu er De ikke *min* frue mere», Thorgren rysted alvorligt hodet.

«De vilde jo ha mig til at le, Thorgren! Nu lær jeg!» –

XXVI.

«Men hvordan *er* da egentlig hendes tilstand?» Det var Knut, der spurgte. Han sad nu, som så ofte før, i professorens modtagelsesværelse på hospitalet.

«Jeg kjender kun bølgebevægelse i min hustrus befindende. Der kom tidligere *altid* fred efter uroen, når der da ikke, som i den sidste tid, var en idelig anledning til overanspændelse af nerverne – og selv da.»

Han holdt inde.

Hvorfor tar den mand ikke ordet? tænkte Knut. Hvorfor kan han ikke én gang for alle vise mig, at han har en opfattelse af patienten, som gjør min snak overflødig?

«Og her på hospitalet,» vedblev Knut, «her på dette fredelige sted, hvor alt er lagt tilrette for at skåne de syges nerver?»

«Deres hustru er flyvende gal,» svarte Hieronimus og rejste sig fra stolen.

[223] Udtrykket skar sig som et sløvt våben borende ind i Knuts bevidsthed. Og det liksom splitted hans indre sansning i to billeder: Hieronimus, afført sin tilknappede værdighed, i skjorteærmer på kandidatgangen, og hans hustru som den, der var «flyvende gal».

Hieronimus gjorde nogle hurtige skridt på gulvet.

«Hendes forbitrelse mod Dem er stor. Forleden smed hun Deres brev hen ad bordet. Hun vilde ikke læse det.»

Knut så forundret på professoren. Mere og mere pinlig gådefuld blev Elses tilstand for ham. Brevet havde han ganske vist git professoren åbent og havde derfor ikke kunnet og heller ikke villet skrive andet end almindelige ord. Nu havde professoren imidlertid naturligvis klæbet brevet sammen, forinden han gav Else det. Så var det egentlig bedre, at Else ikke havde læst det, hun, som altså gik ud fra den forudsætning, at han havde kunnet sende det uden en kontrollerende tredjemand. Men denne forbitrede stemning imod *ham*. Hvad havde fremkaldt den?

«Så er det vel fremdeles professorens mening, at et besøg af mig hos min hustru er utilrådeligt?»

«Ubetinget.»

[224] «Og et besøg af dr. Tvede?»

«Ikke foreløbig.»

Audiensen var forbi.

Mon, mon de her på hospitalet for alvor begreb det tilfældes natur, de havde under behandling?

Alle sa de jo, at Hieronimus var en omhyggelig og human læge, og som sindssygelæge den klogeste vi havde.

Underligt, hvor skjult sligt kunde være for de uindviede.

XXVII.

Før middag var Else i bad, fulgt af frk. Ræder. Badeværelset lå nedenunder tæt op til mandsafdelingen, og var et stort skummelt rum med stengulv og et uappetitligt badekar af zink. Det hele ligned en kjælder. Bagefter måtte Else gå tilsengs for ikke at forkjøle sig, héd det, og hun spiste sin middagsmad på sengen.

Om eftermiddagen da gassen var tændt, sad Else og hækled på cellegangen sammen med bedstemor og Mariane, der gik omkring på sin sædvanlige svinglende måde, udstødende støn og dybe sukke. Hun var endnu nervøsere end ^[225]ellers, for imorgen skulde hun afsted til «Sct. Jørgen».

Frøken Stenberg kom ind fra den rolige gang. «Bella Holm er ventende», sa hun til Thorgren, som havde vært inde og puslet fru Fog.

«Nå, er det nu galt fat igjen!»

Else vilde spørge, hvem Bella Holm var, men i det samme rasled det i låsen derhenne, fløjdørene skjødes ind og to portører kom med en bære, hvorpå et kvindeligt væsen sad oprejst, foroverbøjet, søgende og gramsende på teppet.

«Der er hun allerede», sa frk. Stenberg. «Ih gud forbarme sig, sikken hun sér ud! Den har nok vært høj denne gang».

«Jeg spørger, hvor jeg er – jeg spørger blot», skikkelsen på båren løfted hodet og greb en af portørerne om armen. «Jeg begriber ikke det hele, og det sa jeg også til fru Lund, da de vilde flytte min komode».

Else, som havde nærmet sig båren, veg tilbage med et ryk. Hun havde sét et kuglerundt ansigt, der var opsvulmet, så at øjnene næsten blev borte. Den ene kind var blåsortflammet med en gabende rift, som blødte. Dette ansigt til denne bløde, dannede stemme!

«Sid De blot stille, og pas Deres smådyr,» sa den portør, som Bella Holm havde grebet om [226] armen. Så blev båren sat ned udenfor den nederste celle, som havde stået tom efter selvmordersken, og portørerne tog Bella Holm med tepper og det hele, og bar hende ind.

«Har hun tat gift?» spurgte Else frøken Stenberg.

«Sådan kan man jo gjerne kalde det. Hun har delirium.»

«Dør hun, tror De?»

«Nej såmæn gjør hun ej. Om 3, 4 dager er hun lige god igjen.»

Da portørerne var borte, gik Else hen i celledøren og så ind. Bella Holm sad oprejst som før på båren og undersøgte ivrig teppet, mens hun talte ustanselig med sin bløde, behagelige stemme.

«Har De ikke en tår øl, De der?» sa hun pludselig og så op.

«Hun be'r om øl, frøken Thorgren!»

«Jo, jeg skal gi hende øl, kan hun tro!» Thorgren stod foran Bella

Holms seng. «Læg sig så, hun finder så intet alligevel.» Thorgren tog hende om skuldrene, og tvang hende ned på puden.

«Jamen hvidtøl?»

«Vil De ha melk, skal De få. Intet andet.»

[227] «Hvad er det, hun søger efter?» spurgte Else.

«Fluer og alskens kryb. Det gør altid deliriumspatienter.» –

«Ja, stakkel» – sluttede senere frk. Stenberg sine svar på Elses ivrige spørgsmål om Bella Holm. «Hun er såmæn af pén familje. Hendes far var adjunkt, tror jeg. Han var uheldelig spiller, og da han havde bortspillet alt lige indtil sengklærene, skjød han sig en kugle for panden. Og moren var der også noget galt med».

«Men hvor kunde De da ta så koldt imod hende?» spurgte Else rystet. «De viste hende ikke spor af déltagelse».

«Sådan én kan man jo dog ikke andet end foragte. I begyndelsen når hun var her, talte jeg godt for hende. Men nu gjør jeg det ikke mere.»

Else gik ind og sa godnat til bedstemor, der altid kom iseng klokken 6. Søde, gamle bedstemor, den eneste glade, fredopfyldte sjæl i dette helvede.

Som sædvanlig, når Else var derinde, efter at bedstemor var kommet i seng, trak også nu bedstemor Else tæt ned til sig, slog armen om hendes hals, og betroed hende det lille, altid det [228] samme

tilbagekommende, som hendes forestillinger rummed.

«Ja», sa Else, «men nu må jeg gå. Godnat bedstemor».

«Godnat», bedstemor kyssed som hun plejed Else på begge hænder. «Imorgen får jeg kaffe igjen. Det linder så godt».

«Fru Kant!» råbte fru Syverts, da Else kom forbi hendes dør.

«Nu har jeg fåt min ring, se», fru Syverts gned med lommenørklædet på ringen og fremviste sin højre hånd. «Det var ikke Carl, som havde tat den tilbage, frk. Stenberg havde den. De har også sagt, at jeg må skrive til min mand, såsnart jeg kommer op. Men inat var lægerne også inde hos mig – Jeg véd ikke, hvad De synes», det sidste kom hviskende, og så lo fru Syverts, rustent og dæmpet, men så hjærteligt, at hun rysted.

XXVIII.

Om natten var frk. Bøhn ofte inde hos Else. Bella Holm i cellen ved siden af havde krampe. Hun skreg og hylte, og undertiden var der tunge fald og en lyd, som ligned hikke.

[229] «Forstyrrer hun Dem?» hørtes Thorgrens stemme borte ved døråbningen.

«Ja, hun er slem», svarte frk. Bøhn, som stod ved Elses seng.

«Hun springer hvert øjeblik i vandet», sa Thorgren og kom nærmere. «Hysh, siger hun», Thorgren la håndfladerne mod hinanden og holdt dem opover hodet, mens hun bøjed legemet skråt forover, «og så kiler hun pladsk i gulvet og får hikke. Forresten kom jeg ind for at forsone mig med fru Kant og be hende endnu engang om, at hun skal ydmyge sig for professoren».

«Ja, jeg har også talt om det samme», sa frk. Bøhn. «Fru Kant har fåt fat på professoren fra den forkerte led».

«Jeg har jo sagt, at det er mig *umuligt* at tale med den mand», stønned Else.

«Ja, så skriv da. Kunde De bedre det?»

Else rysted hodet.

«Os kunde det jo være det samme,» fortsatte Thorgren. «Men for Deres egen skyld. Stjerneskuddet, véd De. Ja-ja, i ethvert fald er vi da gode venner igjen. Ikke?»

Else gav hånden og smilte.

«Når De skriver, så er det Dem selv, der fører ordet», blev frk. Bøhn ved, da Thorgren [230] var borte. «Og så behøved De jo ikke at bli heftig. De skulde vide, hvor elskværdig professoren kan være». –

Skulde hun prøve det? Else lå grundende på puden, mens hun lytted til Bella Holm, der blev ved at springe i søen. Søge at forklare ham, hvor forfærdelig hun léd ved at være her, og be ham lade hende slippe herfra. Siden dengang i cellen havde hun ikke klaget sin nød for ham. Kanske han trode, at hun nu var forholdsvis fornøjet.

Om morgenen sa også frk. Stenberg og frk. Ræder, at hun endelig måtte skrive til professoren.

Efter frokosten bad Else om skrivesager, og liggende på side i sengen – hun følte sig for udmattet til at kunne stå op – støttet på den venstre albu og med brystet mod sengebordet skrev hun et brev, som begyndte således:

Højstærede hr. professor!

«I den tilstand af forpinthed og udmattelse, hvori jeg befinder mig, er det mig næsten umuligt mundtlig at få frem, hvad der ligger mig på hjertet» – Hun gik dernæst over til at skildre tilstanden, ikke som den virkelig var, men som hun håbed, at professoren kunde tåle at høre den skildret uden at geråde i raseri. Hun nævnte sin fortvarende

[231] søvnløshed, og umuligheden af at kunne sove på et sådant sted, larmen af de syge, de mange lyde o. s. v. Tilsidst bad hun om, at hendes mand måtte bli underrettet om hendes indtrængende ønske om at komme derfra snarest muligt.

Da brevet var færdigt, tog frk. Stenberg det, og gik straks til professoren med det.

Bagefter klædte Else sig på og gik ud på cellegangen, hvor en stram lugt slog hende imøde.

Lugten kom fra den nederste celle, hvor frk. Suenson og Madonna-Hansen under spøg og latter var ifærd med at vaske Bella Holms hode. De skrubbed løs, som var det en grydebund, der skulde blankskures.

Else trådte nærmere. I en vandspand på gulvet lå en mængde lange hår.

«Har Dere klippet hende?» spurgte Else.

«Det var vi nok nødt til, sådan som det vrimled. Men nu skal det utøj få sin bekomst. Lugten af det der», Suenson hældte noget af en flaske i vandfadet på sengebordet – «kunde slå okser ihjel». Suenson nøs.

Bella Holm, som Madonna-Hansen holdt fast om nakke og skuldre, sad urolig og slog med armen, og lod den krummede hånd glide [232] gennem luften med bevægelser af fingrene, som gjaldt det at fange noget.

«I må da ved gud la mig få lov til at ta min kanariefugl,» sa hun

med et tonefald, som når veninder for spøg bebrejder hinanden noget. «Se så! der fløj den».

Else blev stående og så til. Bella Holm fægted og fanged, og snakte om fugle og hvide høns.

«Så», sa frk. Suenson og gik med vandfadet og vaske-spanden. «Jeg vil ind og skifte tøj fra øverst til nederst. Det skal være gjort på et øjeblik.»

Madonna-Hansen tog tepperne af sengen og trak ned Bella Holms chemise. Else så et par magre, mørke ben med spidse knæ og flade knudede fødder.

«Kom, så går vi», sa derpå Madonna-Hansen. Men inden hun og Else havde nået døråbningen, var Bella Holm sprunget frem af sengen, og gik langs væggen på jagt efter kanarifuglen.

Madonna-Hansen lukked og låste celledøren, og Else gik op over gangen.

I fru Fogs celle sad der en herre på en stol foran sengen. Han holdt hatten i hånden og betragted det gule ubevægelige mumieansigt med et blik fuldt af vemod og kærlighed.

[233] «Det er hendes søn», hvisked Madonna–Hansen.

«Men De sa jo, at ingen fik besøg på denne gang».

«Nej. Men undtagelser skér der jo altid i livet. Der er blevet sendt bud efter ham.»

«Skal hun da dø?»

«Ja, der kan ikke være længe til.»

Else gik ind til fru Syverts og overraskedes ved at finde hende stående ved vinduet i en hvid og blåstribet bomulds morgenkjole. Den lange brune flette hang hende ned ad ryggen.

«Å, er det Dem, fru Kant», sa hun glad, da Else rørte ved hendes arm. «Jeg trode, det var en af de andre. Her står jeg og sér efter min mand. Jeg kàn ikke begribe, at han ikke kommer».

«Nu har De da fåt lov til at stå op. Er De glad for det?»

«Ja. Men jeg fryser i denne tynde kjole. Er det virkelig sandt, at det er Dem, som er gift med hr. Kant?»

«Ja.»

«Han ser da forresten ud til at skulle havt en ganske anden slags kone. Ja, for jeg kjender ham», fru Syverts nikked livlig.

«Hvad slags kone da?»

[234] «Et blondt lille hængetræ med fløjelsbånd om håret og nakkeknude. En, som sa søde, tøde dasse du. Nu skal jeg skrive til min mand».

«Bed ham så sende Dem en varmere kjole», sa Else og gik ud igjen på cellegangen, hvor hun spaserte op og ned. Herren ved fru Fogs seng sad fremdeles i samme Stilling, og mumieansigtet syntes livløst.

Lidt efter gik Else ind til bedstemor, som havde fået bronchitis og skulde holde sengen.

«Ja, ser De, nu har de lagt mig tilsengs», sa bedstemor smilende og nikkende, «men jeg dør s'gunte for det. Jeg er født i februar den 17de. Hvor længe er det siden?»

«Ja, det kommer an på, hvad årstal det var», sa Else.

«Nej, se det har nu'nte så mejet at sige, for forrige år stod kålen så rig og frodig. Men må man inte være glad og gud taknemmelig for sådant et rent og dejligt sted at være på?»

Da Else på sin vej nedover gangen kom forbi barselspatientens celle, vinked denne, som sad oprejst i sengen, på hende. Else gik derind.

«Barnet», sa hun og greb krampagtig Elses hånd.

[235] «Barnet har det godt. Det sa jeg Dem jo også forleden.»

«Jamen, det måtte mejet heller være dødt.»

«Nej, nu snakker De over Dem. De vil jo dog, at Deres søde lille barn skal leve?»

Barselspatienten så ufravendt på Else, og i hendes blik kom der noget hårdt og vredt: «Vi har så mange iforvejen, og præsten siger, at gud herren skal kræve hver barnesjæl af vores hånd.»

«Tænk ikke på det», sa Else. «Se nu bare til at bli frisk. Så går det nok godt alltsammen».

«Men det var denne gryde», hviskede barselspatienten, «denne store, sorte gryde. Der stak så mange barnehoder op, og Knu'ssen havde ikke penge».

«Så, så, læg Dem nu pént ned.»

«Kommer De snart ind igjen?»

«Ja. I aften.»

Da Else forlod barselspatienten, keg hun ind i fru Fogs celle. Den fremmede herre sad der i samme stilling som før. Med ét rejste han sig stille, satte hatten på gulvet, la sig på knæ med hænderne for øjnene og bored ansigtet ned i sengens hvide uldtæppe.

XXIX.

[236] Da reservelægen gik aftenstuegang, bad Else om flere af de gule hefter.

«Jeg må ikke for professoren.»

«Han er bange for, at det skal skade mig?» lo Else.

«Professoren vil, at De skal være lidt venligere først.»

«Nå, ja, det kan jeg godt like. Sådan vilde jeg også være i professorens sted. Akkurat sådan».

Den næste morgen varte det længere end vanligt, før stuegangen kom. Else, der havde siddet og hæklet ved vinduet, la arbejdet fra sig og gik ud på cellegangen.

«Jeg svarte, at jeg vilde ikke blande mig i fru Lunds affærer», sa Bella Holm, der stansed i sin jagt langs væggen, da Else så ind til hende. Hun var i chemise og kort trøje, og ansigtet var endnu mere sortblåt og opsvulmet end før.

«Nej, for man skal holde sig borte fra andres sager», vedblev hun henvendt til Else. «Hvad kommer det de andre ved, hvor mange snapse jeg har drukket til mine måltider? Jeg drikker aldrig snaps uden ved måltiderne, og da [237] kan det jo ikke skade. Og jeg synes

også, det er højst besynderligt af fru Lund, at hun vilde være med til at flytte min komode.»

«Flytted hun Deres komode?» spurgte Else.

«Ja, De sér vel selv. Er her nogen komode?»

Bella Holm så sig om til alle sider. «Man er da ikke bleven blind – Ih nej, se der er kanariefuglen!» hun løb op til vinduet.

«I seng med sig», kommanderte sygeplejersken, der var kommen til.

«Ja, ja, ja, nu går jeg jo i seng», svarte Bella Holm i en tone, der mildt bebrejdede sygeplejersken hendes urimelighed.

«Man kan dog straks høre, at det er et dannet menneske», sa sygeplejersken.

Else gik ind til fru Syverts, der sad oprejst i sengen og redte sit hår. Bedstemor stod bøjet over hende og snakkede og hviskede. Else hentede fra gangen en stol til bedstemor.

«Hvor De ligner min nordmand», sa fru Syverts til Else med et spillende smil, mens hun rensede kammen fra de afredte hår, som hun vikled sammen og omhyggelig gjemte i en stump avispapir. «Jeg så det øjeblikkelig den første morgen». Hun tørrede kammen af med avispapir, pusted på den og la den på sengebordet.ⁿ¹⁸ «Bare jeg nu havde haft lidt vaskevand», [238] sa hun og betragtede misfornøjet sine fingre.

«Jeg søgte Dem i Deres værelse», Elseⁿ¹⁹ vendte sig om. Der stod komtessen i sin sorte blondebesatte kjole.

«Hvad skal hun her», udbrød fru Syverts og pegte på komtessen.
«Sådan en!»

«Vi er alle søstre for gud», sa komtessen med sin milde, stille stemme og la sin hånd på fru Syverts skulder. «Jeg beder for Dem til Jesus. Kjender De Jesus?»

«Man er da både døbt og konfirmeret, skulde jeg tro», sa fru Syverts. «Men De må ikke røre ved mig, jeg er fedtet på fingrene».

«Å ja, Jesus, Jesus», pludred bedstemor og rysted sit lille natkappehode.

«Nå, her er nok hél siesta», Else og komtessen fôr sammen og vendte sig. Hieronimus stod i cellen i sin lange hvide kittel. Lyset fra den klare februarsol, der titted ind gennem vinduet, faldt lige på hans ansigt, og Else blev slået af hans øjnes rene blå farve. Hun, som havde troet, at hans øjne var blege og vandkolde. – Og så mild og indtagende hans mine kunde være. Hun blev betat, næsten forstumlet, som når man en tidlig vårdag på sin spaseretur gennem skoven pludselig vejrer forår i luften.

[239] «Jeg vil gjerne tale med Dem, fru Kant,» sa han med et fint lidet smil og gik hurtigt ud af cellen. Else fulgte efter og tænkte på Thorgrens stjernes kud.

«Jeg har fået Deres brev», sa han, da de sad i hendes værelse, «og læst det opmærksomt. Og ikke det alene, men jeg har loyalt lagt det

frem for Deres mand og Deres huslæge. Nu får vi se.»

«Tak», sa Else og så på ham med et blik, der sa endnu mere tak end hendes ord.

«Så hører De formodentlig fra Deres mand med det første.»

Else takked atter.

«Vil De forresten ikke gjerne se Deres huslæge? Der er intet ivejen for, at han kan besøge Dem.»

Else tøved med svaret. Det var Knut, hun vilde se. Andet brød hun sig ikke om.

«Ham har De da tillid til?» spurgte professoren.

«Ja. Han har været min huslæge i 10 år. Men jeg føler ingen trang til at se ham.»

«Nå ikke? De har interesse af patienterne, forekommer det mig?»

«Ja. Bedstemor er så sød.»

«Nå ja. Godmorgen.»

[240] Else var fuld af håb og forventning. Hieronimus havde lagt brevet frem for Knut og Tvede. Der kunde ikke være tvil om, hvad der så vilde ske. Allerede i dag vilde Knut komme og hente hende. Så var han alligevel en mand, som han skulde være, den Hieronimus. Hans foregående adfærd? Nå ja, den forstod hun ikke, og derfor strøg hun en streg over den.

Men både den dag og den næste gik til ende, uden at der skete noget af det, som Else gik og ventede på. Langsomt forstod hun, at hun igen havde taget fejl.

Den tredje dags aften, da Hieronimus ved stuegangen havde siddet lidt, sa hun med et: «Min mand og dr. Tvede har altså fulgt professorens råd og besluttet, at jeg skal bli her?»

«Hja,» kom det med bredt velbehag.

Else grundede lidt. Så sa hun: «Det er altså professorens mening, at jeg er sindssyg?»

«Hja.»

Dette «hja», udtalt på denne skånselløst glade måde virkede som et piskeslag, og samtidig var det, som om fodfæstet under hende brast. Hvad var der at gjøre? Intet. Hun var i hans vold.

«Ja», sa hun og rejste sig. «Når professoren og min mand og dr. Tvede siger, at jeg er sindssyg, ^[241] så er jeg sindssyg», hun gik op og ned på gulvet. «Men så har jeg vært sindssyg hele mit liv».

«Det har De måske også.»

«Ja, det har *De* måske også», mumled Else stille hen for sig.
«Hvem véd?»

«Hos de fleste mennesker kan man vel finde et eller andet, der, når det endelig *skal* være, kan stemples som sindssyge», sa hun højt og så på Hieronimus.

«Jeg har i disse dage gjort bekendtskab med Deres produktion», sa Hieronimus. «Den interesse for det abnorme, som Deres billeder viser, er ikke tiltalende».

Interesse for det abnorme, tænkte Else. Var det da ikke professorens interesse for det abnorme, som havde skabt hans autoritet og stillet ham på denne plads?

«Deres billeder er for mig et absolut bevis for, at De er abnorm. Ja, jeg går altså ud fra, at De i Deres arbejder har søgt at gjengi Deres eget sjæleliv?»

Else svarte ikke. Bare så på ham.

«Og så det, at De aldrig sover. Det er også et sikkert tegn på sindssyge.»

«Har min mand ikke bedt om at få se mig?»

[242] «Nej, det har han ikke ytret noget om.»

Dette svar føltes som et knivstik i hjertet. Hun gik atter på gulvet, men måtte sætte sig, fordi knæerne skjalv så stærkt.

«Jeg forstår det ikke», sa hun omsider, og tørred sveden af sin pande. «Han sa til mig, at jeg skulde være her en 8–10 dager.»

«Hm.»

Igjen dette «hm», der gjorde hende til løgner. Men nu ænsed hun det ikke. Hendes tanker kredsede som svidende flammer om dette ene, at Knut ikke havde villet se hende.

«Jeg forstår det ikke», gjentog hun. «Er der da skét noget, mens jeg har vært her, noget, som jeg ikke véd?»

«Nej. Men nu, da Deres mand har fåt Dem på afstand, ser han ganske anderledes roligt og rigtigt på Dem.»

«Er han da sint på mig?»

«Sint. De mener vred? Man er ikke vred på den, som man føler medlidenhed med», det kom med mild og værdig højhed.

Else sa intet. Dette var hendes livs sværeste stund.

«Tænk Dem om», sa Hieronimus, idet han rejste sig og gik hen i hjørnet af værelset, hvor han stilled sig op med albuen støttet mod [243] væggen og hånden under kinden. «De har jo brugt at kaste Dem nøgen i gulvet og hyle og vride Dem?»

«Aldrig!» sa Else. «Nøgen? Det var mig *umuligt* at gjøre det.»

«Nå ja, så måske det har vært med klæderne på.»

Knut havde ikke villet se hende! Knut havde ikke villet se hende! skreg det inde i brystet på Else. Hvad var alt andet mod dette? «Det er dog det sidste, man griber til at lægge sin kone ind på 6te afdeling», havde reservelægen sagt. Skulde Knut ha narret og forrådt hende?

«De har i det hele tat vært sådan, at der ingen tvil levnes om Deres tilstand.»

«Det var fortvilelse, fordi jeg ikke fik mit arbejde til.»

«Men det véd De ikke selv», fortsatte Hieronimus. «De har jo bagefter ikke kunnet huske det».

«Jo, jeg *har* kunnet huske det. Men jeg har undertiden ladt sådan, fordi det var mig så pinligt.»

«Nå ja, det sa jeg også til Deres mand!» udbrød Hieronimus triumferende.

«Skal jeg bli her længe?»

«Hja! Meget længe!» Det var igjen dette [244] fede velbehagelige i Hieronimus' stemme, der for Else satte ham i klasse med en bøddel, som frydes ved sin gjerning.

«Kan jeg ikke bli bragt et andet sted hen?»

«Jo til Sct. Jørgen!» kom det snerrende.

«Ja. Så vil jeg heller til Sct. Jørgen. Jo før jo heller.»

Hieronimus gik.

«Professoren var længe hos Dem iaften.»

Else, der sad foroverbøjet med ansigtet skjult i hænderne, letted hodet og nikked til komtessen.

«Var han god at tale med, ja?»

Else gjengav professorens og hendes samtale.

«Men Du gode gud!» udbrød komtessen forfærdet. «Når han gjør

Dem til sindssyg, så kan han jo også sige det samme om mig – Skjønt det er så umuligt at tænke det!» Hun gik lidt på gulvet med korslagte arme og stansed så igjen foran Else, idet hun sa: «Forlangte De da ikke, at han skulde bevise Dem, hvori Deres sindssygdом bestod?»

Else rysted hodet: «Det interesserer mig ikke at høre den mands mening. Desuden havde jeg mere end nok med det, han sa».

«Det er oprørende», ytrede komtessen. «Men jeg vil spørge ham om det imorgen».

[245] «Det skulde De ikke», sa Else. «Hvis De vil følge mit råd, så spør De heller ikke om Dem selv. Det er spildte ord. Hvad mig angår, så har han sikkert så nogenlunde straks besluttet sig til at anse mig for sindssyg. Og jeg *var* jo også syg, da jeg kom her. Med lidt god vilje kan man vist forsvare at la det være sindssyge.»

«Deres ro er unaturlig», sa komtessen.

«Ja pyt, dette med sindssyge» – Else rokked hjælpeløst med hodet. «Men at min mand ikke har villet se mig» –

«Kom ind til mig, så skal jeg læse et kapitel i bibelen for Dem», komtessen tog Else ved hånden.

Else rejste sig viljeløs og fulgte hende.

XXX.

Den nat, som påfulgte, blev for Else den skrækkeligste af alle de skrækkelige nætter dernede. Det var ikke denne sansesløse angst, der før havde drevet hende til vanviddets grænser. Deliristernes rasen og Bella Holms puslen og snakken i cellen ved siden af forekom hende nu, som det skulde så være. Det var heller ikke det, at Hieronimus havde dekretet, at hun [246] skulde være sindssyg. Hvad brød hun sig om det? Hun *var* jo ikke sindssyg og blev det aldrig i dette liv! Havde hendes hjærne holdt stand under opholdet i det hieronimuske helvede, hun, som var kommen derind i en så ynkelig forfatning – hvad skulde så kunne gøre hende sindssyg? Men det var dette, at Knut ikke havde villet se hende. At han altså for at bli af med hende, havde narret og lokket hende til at gå godvillig herved. – – *Det* havde han jo dog ikke behøvet.

Det kjendtes, som om sjælen var lagt på stejle og hjul. Hun, som før havde troet, at hun var på lidelsens højeste tinde – Nu først var hun nået derop.

Og Tage, barnet, gutten derhjemme, hvad skulde det bli til med ham?

Hun skulde altså sendes til «Sct. Jørgen», hun også. Hun mindedes, hvor det var farende gryssende gennem hende dengang i cellen, da frk. Stenberg havde sagt om en patient, at hun skulde til

«Sct. Jørgen». Men «Sct. Jørgen?» Ja herregud, *skulde* hun holdes indespærret, så hellere alle andre steder end her, hvor Hieronimus var kommandant.

Denne Hieronimus – dette mærkelige menneske! Ja, det *måtte* være sådan, at hans stilling [247] var gåt ham til hodet som en rus. Ikke et eneste spørgsmål om hendes indre tilstand havde han gjort hende. Ikke et ymt om, hvordan det arted sig, når hun fik sine fornemmelser i baghodet. Og om hvordan det havde vært fat med hende hernede, om hvordan rædslerne og håbløsheden og søvnløshedens nedbrydende indflydelse havde vært på nippet til at gjøre det af med hende for bestandig, derom havde han ikke den fjerneste anelse. Som en gammeldags skolemester, der ved prygl og rå behandling søger at tugte og knægte de oprørske og uvorne disciple – sådan havde han behandlet hende.

Og så bildte han sig ind, at han vidste besked! Voved at sige ganske kortfattet og frejdig: «De er sindssyg og skal holdes indespærret på «Sct. Jørgen». Og det på denne glubske, glade måde med en mine, som om han svælgte en lækkerbidsken.

Gad vidst, om ikke derunder skjultes et forsøg på at bringe hende til raseri, til at fremkalde en paroxysme, der kunde bruges til end yderligere bevis for hendes sindssyge. For de beviser, han havde, måtte jo forekomme endog ham selv noget svævende: Hun havde i sin produktion vist interesse for det abnorme, hun skulde ha [248] kastet sig i gulvet og jamret sig, og hun kunde ikke sove på 6te afdeling.

Ja, ja, ja, det fik nu være det samme. Hieronimus var en nød, som

hun altså ikke kunde knække. Han havde vel sine teorier, hvorefter han handled. Stakkels Hieronimus, en eller anden dag vilde han stå blank og bar.

Men Knut! Knut, som ikke havde villet se hende.

Bare hun dog snart kunde komme herfra! Sygeplejerskerne vilde hun forresten savne. De, som hjalp hende fra time til time over elendigheden. Men tænk at slippe for synet af Hieronimus!

*

«Jeg vil gjerne ha, at De skal se Deres huslæge», sa Hieronimus til Else en dag senere. «Så får De høre, at det ikke bare er mig, som finder, at De bør sendes til «Sct. Jørgen», men også og især dr. Tvede og Deres mand. Jeg har derfor git besked om, at dr. Tvede må komme ind til Dem, nårsomhelst han mælder sig.»

«De bør også gå ned og spasere i haven,» vedblev Hieronimus. «For at vænne Dem til ^[249]luften. På «Sct. Jørgen» kommer De ud hver dag.» –

«Kom nu med», sa komtessen til Else om eftermiddagen. Hun var i overtøj, færdig til turen. «Man skylder sit legeme det, selv om man er på et sådant sted.»

Else, der mange gange før var blet opfordret til at spasere, gik denne gang med for at føje komtessen.

Men da hun efter tyve minutters forløb kom op igjen, lovte hun sig selv, at det skulde være første og sidste gang. Gå der op og ned på det

af et højt plankeværk omgivne stykke jord, som de kaldte have, med to gange mellem de nøgne træer, fulgt og påpasset som den arrestant, hun var, og med gjenbohusenes alle vinduer gloende nær –, nej – det var en ny dråbe i det malurtbæger, hun daglig måtte tømme.

Næste morgen, da Else vilde ud på cellegangen, så hun en fremmed herre mellem to af de hvidkittede kandidater forsvinde i en af cellerne. Else havde kun den ene tanke at gemme sig for dette fremmede menneske. Hun skyndte sig tilbage til sit værelse.

Men hvad var dog det? Kom de ind? – Hun hørte de ukjendte skridt nærme sig, og flygted ^[250] dreven af angst og uro, op til vinduet, hvor hun vendte ryggen til værelset.

«Her er en bekendt, som gjerne vil hilse på Dem, fru Kant», sa en af kandidaterne nede fra døren.

Else blev stående. Blodet strømmed til hjertet, og hun måtte gribe i vinduesposten efter støtte.

«Goddag fru Kant,» sa en fremmed stemme tæt ved.

Else vendte sig om.

Der stod en tykladen mørkhåret herre og smilte meget.

«Jeg er her for at bese afdelingen, og så vilde jeg gjerne sige goddag til Dem med det samme. De kjender mig da vel igjen?»

«Nej», stammed Else.

«Jo vist gjør De så – Det er jo Anton Ringe, som De så tit var

sammen med hos Hahns.»

Jo, nu kjendte hun ham. «De har forandret Dem meget», sa hun af bare forfjamskelse.

«Naturligvis. Ti tolv år, det er da ikke så underligt», og Else læste i hans blik: De skulde vide, hvordan De selv har forandret Dem.

«Jeg er mediciner, husker De nok», herren blev ved at smile og smile formodentlig i mangel ^[251] af anden måde at tilkjendegive sin velvilje på. «Så går jeg på hospitalerne».

«Å ja», sa Else, der ønsked, hun kunde vært sunken i jorden.

«Hvordan har De det forresten?»

«Å jo», Else syntes, stedet hun stod på var glødende.

«Nå ja, det kan vel gå over igjen. Adjø da fru Kant», han rakte hånden. «Det var morsomt at se Dem».

Morsomt at se Dem, Else kasted sig ned i den store stol og gråd.

«Nå, De har jo havt besøg i dag», sa reservelægen, da han kom om aftenen.

Else så på ham med et harmfuldt blik.

«Nå ja, det var gjort for at glæde Dem.»

«Glæde mig? Ja naturligvis! Her, hvor *alt*, hvad der sker, skyldes hensynet til, hvad der kan glæde *mig*! Min mand måtte jeg ikke se, det

tålte jeg gudbevares ikke, men dette fremmede menneske, som jeg har truffet i selskabslivet, dengang mine vilkår var som andres!» Hendes ansigt skjalv af tilbagetrængt gråd.

«Ja, det var også forkert, fru Kant», sa reservelægen alvorlig, «men det var, som sagt, gjort i den bedste mening.»

«Den bedste mening!» Kunde hun med ^[252]kanoner og krudtminering sprænge denne modbydelige frase ud af verden.

Dagen efter var Else atter i bad. Frøken Bøhn, som nu havde dagvagt istedetfor frk. Ræder, fulgte med.

«Her er altså bare det ene baderum til 6te afdeling?» sa Else, da hun klædte sig på. «Og her bader de allesammen, hvad slags sygdomme de end har? Også forbryderne, som er indlagt til observation?»

«Ja.»

«Hun, Konradi Schøller, som kvalte gutten, har altså også badet i dette samme kar. Var De med hende?»

Frk. Bøhn nikked.

«Opdaged De så ikke, at hun var en mand?»

«Nej, for jeg så slet ikke på hende. Når hun lå i sengen, faldt det mig et par ganger ind, at hun ligned et mandfolk over skuldrene. Men hvem kunde tænkt» –

Det skal være sidste gang jeg går i bad her, sa Else til sig selv.

Oppe på cellegangen gik Bella Holm i hospitalstøj og bukked sig hvert øjeblik efter noget på gulvet.

«Jeg siger Dem, der lå et kronestykke der», [253] sa hun til Else.
«Når man ser et kronestykke ligge og flyde, så tar man det dog ved gud op.»

«Hun er jo lige dårlig, som da hun kom,» bemærked Else til sygeplejersken.

«Ja, for hun har endnu ikke sovet. Det varer længe denne gang.»

– Om natten lå Else stille og urørlig time efter time og grubled og sørged over dette, at Knut ikke havde villet se hende. Hjærtet føltes som et eneste sår. Og Tage, søde, dejlige lille Tage – skulde også hans hjærte vendes fra hende?

Da hun om formiddagen kom ud på cellegangen, gik hun ind til fru Fog, der lå med lukkede øjne og armene stivt udstrakt ovenpå tæppet. «Det er da umuligt, at hun kan være i live», tænkte Else og bøjed sig ned for at lytte efter hendes åndedrag.

Så slog fru Fog øjnene op og så på Else med et stort skrigende blik. Else kjendte det risle koldt igjennem sig. Hvem skulde tænkt, at denne mumie kunde se sådan?

Fru Fogs læber bevægedes sagte, og blikket skreg og bad, hænderne løftedes og søgte famlende efter hinanden.

«Ja», sa Else og hvisked ind i hendes øre. «Vi skal bede sammen?»

[254] Øjnene nikked.

Else tog fru Fogs hænder og hjalp dem til at folde sig sammen. Så foldede hun sine egne og læste Fadervor. Og mumieansigtets bedende øjne så hele tiden ind i Elses.

Da bønnen var tilende, faldt fru Fogs øjne langsomt til, mens en trækning som af et smil bævede om den indsunkne mund. Hendes åndedræt var næsten lydløst. Else stod lidt og så på hende.

Ti minutter senere, da Else var på vej tilbage til sit værelse, så hun atter ind til fru Fog, der lå som før. En klar gul farve havde bredt sig over hendes ansigt, så det lyste mat.

«Skulde man nu ikke tro, at hun var død?»

«Hun *er* død», sa frk. Suenson.

XXXI.

«Hvis De vil se liget, må de komme nu, fru Kant», frk. Suenson stod i døren og vinked og hvisked til Else, som rejste sig, og så fulgtes de ad ind i fru Fogs celle, hvis dør frk. Suenson trak til.

Liget lå på en bar sækkelærredsmadrats, ^[255] liksom selvmordersken, indsvøbt i et lagen, der slutted tæt til legemet og skarpt viste dets omrids, og det forekom Else så lidet, som om det kunde være et halvvoxent barns.

Frk. Suenson slog lagenet tilside, og Else veg gysende tilbage. Fru Fogs legeme var et fuldstændigt skelet, overtrukket af grågul, gjennemsigtig hud. Panden og hodet en kranie, underkæven var sunken, så munden stod åben, og hagen hvilte på brystet. Skuldrenes og albuernes knokler syntes unaturlig store, og maven var sammenskrumpen og indsunken. På brystkassen, der stod højt op, var på kryds og tværs tegnet brede blå streger.

«Hvad er det?» spurgte Else og pegte på stregerne.

«Det er noget, som lægerne undertiden tegner på ligene. Jeg véd ikke rigtig hvorfor.»

«Hvad må dette menneske ikke ha lidt for at kunne være bleven så udtæret», tænkte Else, mens hun betragted det afskrækkende syn.

«Så», sa frk. Suenson, og la lagenet tilbage. «Nu kommer de og bringer hende bort. Der er allerede anmeldt en ny patient til cellen.»

–

Else gik tilbage til sit værelse, hvor hun sad og tænkte på fru Fog. Dette menneskeliv, som nu var afsluttet. Hvordan mon det havde [256] vært? Død på dette sted alene, mellem fremmede, uden en kjær hånd til at lukke hendes øjne. Og dog havde hun jo en søn, som havde sét kjærligt og vedmodsfult på hende, og havde knælet ved hendes leje. Han vilde sikkert uendelig gjerne vært hos hende i hendes sidste stund. Men livet regned nok ikke med, hvad vi vilde og ønsked. –

Kanske skulde hun også selv engang ligge og dø alene og forladt på et fremmed sted, og hendes søn, som kanskje vilde være det eneste, hun havde tilbage i verden, skulde ikke kunne være hos hende. – Hendes søn, søde lille Tage – hun bøjed sig helt sammen og gråd sugende længselstårer efter barnet. Bare hun endda havde kunnet få høre lidt om ham. Nu var det 18 dager siden hun havde forladt ham derhjemme.

Om barnepigen kunde få lov til at besøge hende, siden Knut ikke vilde? – Å Knut, Knut – hun blev ved at græde.

Ja, hun vilde endnu engang skrive til professoren, ydmyge sig for ham, som de sa, og be om lov til at se barnepigen. [n20](#)

Om eftermiddagen fik hun blæk og pen og skrev blandt andet –: «Men selv om jeg også er sindssyg, så kan jeg ikke forstå, at det skal være Deres opgave, som har at byde og råde [257] over mig, at berede mig så megen pine og lidelse som muligt. Bare det, at være berøvet

min personlige frihed er en utålelig lidelse, og så dette, at jeg intet får se til eller høre om barnet» ... Hun bad så tilsidst indestændigt om, at barnepigen måtte få lov til at komme.

Frk. Stenberg gik øjeblikkelig med brevet, og kom igjen med den besked, at professoren havde fåt det, men at han skulde rejse bort imorgen, og ikke vilde komme der før iovermorgen.

Hjærtet sank i Elses bryst ved tanken på denne udsættelse. Men derved var jo intet at gjøre. Nu havde hun ialtfald dette håb at leve på sålænge. Hun tog sit arbejde og satte sig ved vinduet, men kunde ikke tåle at hækle på grund af hodepinen, som hun stadig led af. Tandpinen blev også ved nat og dag, mere eller mindre hæftig, og hun fik fremdeles morfinindsprøjtninger. Hun la hækletøjet fra sig, og sad stille med hænderne i skjødet.

Så hørte hun højrøstet tale og skrigende gråd fra cellegangen, og da hun kom derud, så hun frk. Stenberg trække afsted med fru Syverts, der skreg og satte sig til modværge.

«Hvad synes De, fru Kant! Nu skal jeg tvinges tilsengs igjen!» råbte fru Syverts, da de [258] var kommen ind i cellen. «Jeg vil ikke, jeg vil ikke!» hun rev sig løs, og tramped med fødderne. «Jeg blir gal af at ligge på den marterbænk!»

Uden at sige et eneste ord tog frk. Stenberg fast om hende, trykket hende ned på sengekanten, og knapped op hendes kjole.

Fru Syverts gråd og skjændte lidt, så blev hun stille, og hjalp med en stivt stirrende mine selv til med afklædningen.

«Hvorfor skal hun iseng igjen?» spurgte Else.

«Det er professorens ordre.»

«Hvorlænge skal jeg nu ligge her igjen», mumled fru Syverts, da hun var kommen tilsengs. Pludselig knytted hun hænderne og skreg: «Hvorfor kan I ikke lige godt straks forgive mig? Det er jo dog det, I vil», hun brød ud i hulken og vendte sig mod væggen.

«Hun havde skrevet et brev til sin mand, som professoren ikke syntes om. Det var så forstyrret.»

«Stakkels menneske», sa Else. «Nu havde hun det dog så godt».

I fru Fogs celle var den nye patient allerede installeret. Else gik ind og så på hende.

Det var et 40-årigt fruentimmer med et ^[259] rødt plumt ansigt, tyk sprukken mund og et mørkt, kortklippet hår, som struttet ud under natkappen. I den ene tinding var der et stort hvidt ar. Hun lå med lukkede øjne, og syntes at sove.

Pludselig sad hun med en lynsnar bevægelse oprejst i sengen, og langed en knyttet, gusten næve ud efter Elses ansigt, idet hun udstødte en strøm af de groveste skjældsord. Else blev så forfærdet, at hun fløj baglæns ud af cellen.

Straks efter keg hun, med kun hodet stukket indenfor dørkarmen nysgjerrig ind igjen til hende. Fruentimmeret lå rolig på puden og syntes atter at sove. Men ligeså pludselig som forrige gang sad hun igjen oprejst i sengen og trued til Elses ansigt, mens hun skjældte

hende med de styggeste navne.

«Det var da et frygteligt menneske», sa Else til frk. Stenberg, og skyndte sig bort fra døren.

«Ja. Og hun heder madam From», lo frk. Stenberg. –

Nej, da var barselpatienten noget andet. Ikke at tale om bedstemor. Else var inde hos dem begge, før hun gik tilbage til sit værelse.

XXXII.

[260] Else gik op og ned inde hos sig selv, urolig og forventningsfuld. Iaften kom Hieronimus til stuegangen. Så fik hun høre, hvad han svarte på brevet. Nu var klokken 4. Om halvtredje time kunde han være der.

Uf, denne tyngende mathed! Træt lod hun sig synke ned i stolen, læned sig tilbage med hånden over øjnene, og sank hen i en døs, hvoraf hun kort efter vaktet ved lyden af, at nogen kom ind.

Foran hende stod Hieronimus i overfrakke og handsker.

Hun rejste sig hurtig, skjælvende over hele legemet.

Hieronimus satte sig på chaiselonguen, og Else indtog sin forrige plads.

«De har atter skrevet til mig», begyndte Hieronimus i uvelvillig tone. «De bruger altfor stærke udtryk.»

Else vidste ikke, om hun hørte rigtig. Hun, som havde gjort sig slig umage for at finde de *mildest mulige* udtryk.

«De taler om pine og lidelse, og om, at De er berøvet friheden», vedblev Hieronimus spottende. [261] «De har mere frihed, end der bekommer Dem vel».

Else vilde svare, men så stod dr. Tvede midt på gulvet.

«Nå, se der har vi doktoren», udbrød Hieronimus.

Tvede hilste først på professoren, så på Else.

«Hvorledes har De det, fru Kant?» spurgte Tvede og så opmærksomt på Else.

«Tak», sa Else. Hun kunde ikke få mere frem. Munden skjalv i gråd.

«Hvordan går det med søvnen?»

Else rysted hodet. «Jeg kan ikke sove her. Her er så forfærdelig lydt».

«Det er overdrivelse. Her er ikke lydt», sa Hieronimus bøst.

«Og så gjør de syge spektakler», vedblev Else, som ufravent så på Tvede.

«Spektakler», udbrød Hieronimus. «Jeg synes, her er roligt, jeg», han sendte Tvede et blik, der tog ham til vidne. «Den, som har gjort mest spektakler, er såmæn fru Kant», kom det så snærende.

Else snapped lydeligt efter vejret, så forfærdet blev hun over Hieronimus' ord. Det var, som hun skulde synke sammen under vægten af denne løgnagtige anklage. Men så fôr den tanke gennem [262] hende: Han vil fremkalde et udbrud hos Dig, for at Tvede kan få se din sindssyge, og hun svarte rolig, om end med dirrende stemme: «Når jeg undtar den første aften, da jeg gråd og bad og var fortvivlet,

fordi jeg ingenting forstod» – hun måtte stanse, ordene sad fast på hendes tunge.

«Nå ja, nu kan De jo tale med doktoren,» Hieronimus rejste sig, og forlod værelset på sin hurtigste, mest vimsende måde.

Tvede kom hen til Else og rakte hende begge sine hænder. «Jeg sér, hvor forpint De er», sa han.

«Er det virkelig sandt, at jeg skal til «Sct. Jørgen», spurgte Else, såsnart hun kunde få stemmen op.

«Ja. Der får De det så godt.»

«De og Knut er altså enig med Hieronimus. Har De da så'n tillid til ham? De så nu, hvordan han er.»

«Som læge har jeg tillid til ham. Som menneske kjender jeg ham ikke.»

«Hvorfor vil Knut ikke se mig?»

Tvedes små øjne blev lidt større. «Vil han ikke se Dem! Han har ikke fåt lov hos professoren.»

[263] «Er det virkelig sandt?» Else pusted ud i usigelig lettelse. «De må ikke narre mig.»

«Jeg forsikrer Dem, fru Kant. Deres mand har vært fortvilet, fordi han ikke fik komme ind til Dem.»

«Å gudskelov, gudskelov», Else trykket Tvedes hænder, og gråd

med ansigtet mod hans skulder. «De har tat en sten fra mit hjærte.»

Tvede blev ved med at forsikre om, hvor ude af det Knut havde vært, netop fordi han ikke fik se hende.

«Han *lyver* altså, Hieronimus,» sa så Else og tørred øjnene. «Javist lyver han, foruden alt det andet fæle han gjør! Det, han sa om mine spektakler, var det frækkeste opspind, som det faldt ham ind var hensigtsmæssigt at sige i øjeblikket.»

Tvede svarte ikke.

«Hvad sa Knut, da han havde læst mit brev?»

«Hvilket brev?»

«Det, jeg skrev til professoren, som han har lagt frem for Dem og for Knut»

«Vi har ikke sét noget brev, hverken jeg eller Deres mand.»

«Er De vis på det?»

«Ja, fru Kant.»

[264] «En ny løgn altså! Og endda vil De la mig bli i denne mands hænder?»

«Nej. Vi vil ha Dem til Sct. Jørgen så fort som muligt.»

«Å nej. Ikke til Sct. Jørgen», bad Else. «Hvorfor skal jeg spærres inde mellem sindssyge? Jeg har havt nok af det her. Og jeg *er* ikke

sindssyg på den måde, at det er nødvendigt eller rigtigt at indespærre mig, når jeg ikke selv vil.»

Tvede rysted hodet. Det så ud til, at samtalen pinte ham.

«Tag mig herfra straks, og lad mig komme hjem, bare såmeget, jeg får se gutten og pakke min kuffert», bad Else ihærdigt og grædende. «Så skal jeg rejse, hvorhen De og Knut vil. Men ikke til et nyt galehus.»

«Nej, jeg tør ikke tro Dem,» sa Tvede bedrøvet. «Kommer De først hjem, så –. De gør ikke, hvad De siger. Da den lille var syg nu i vinter, havde De lovet mig ikke at stå op om natten og gå ind til ham, men De gjorde det alligevel».

Hvad har *det* med dette at gjøre, tænkte Else jamrende og blev ved at bede for sig. Hun fortalte også om den fremmede læges besøg.

«Ja, det synes jeg ikke burde finde sted ^[265] her», sa Tvede misbilligende. «Det må jo ha vært pinligt for Dem, fru Kant.»

«Pinligt!» Else vendte øjnene mod loftet. «Hvad tror De, det har vært for mig at ligge derinde i cellen mellem lutter vanvittige, uden søvn dag og nat, og hvad tror De, det fremdeles er?»

Tvede så på hende med et medlidende blik, hvori Else dog tillige læste tvil og en fast vilje til ikke at la sig røre.

«Vil De så idetmindste love mig at fortælle alt til Knut, hvorledes Hieronimus har pint mig og løjet og sagt, at Knut ikke vilde se mig?» sa Else tilsidst.

«Ja, fru Kant», Tvede tog atter hendes hænder.

«Fortælle, at jeg har været i celle, og at jeg fremdeles lever mellem vanvittige, og at jeg næsten aldrig har sovet, og at de slipper fremmede ind til mig, der står og beglôr mig som en anden raritet. Vil De det?»

«Ja, ja. Altsammen.»

«Kan De så ikke be professoren om at Knut skal få komme?»

«Bed heller selv.»

Else hørte Hieronimus' skridt på cellegangen. «Der er han», hvisked hun hastig. «Men så [266] må De hjælpe mig, sige, at det ikke er sandt, at Knut ikke har villet se mig, rigtig skjænde på ham» –

«Nå,» sa Hieronimus, og så fikserende fra den ene til den anden. [n21](#)

Else tilkasted Tvede et bedende blik.

«Fru Kant vil så gjerne se sin mand», sa Tvede med en betoning, der underdanigst bad professoren om undskyldning.

«Nå ja, hvis Hr. Kant vil se hende, så for mig gjerne. Naturligvis. Men jeg har rigtignok fået det modsatte indtryk.»

«Jo, det vil han dog nok», sa Tvede. Hans tone var så vaklende, hans mine så usikker, at Else blev bange for, at han dog havde narret hende.

«Vil De så ikke også se den lille?» spurgte Hieronimus med et pludseligt omslag i blik og stemme.

Atter snapped Else efter vejret, men denne gang var det af glæde.

«Tusen tak», sa hun.

«Så skal vi se til at få arrangere det. Foreløbig kan jo den pige komme, som De så gjerne vil se.»

«Tusen tak», gjentog Else.

Tvede gik sammen med Hieronimus. Da ^[267] Else rakte Tvede hånden til farvel, smilte hun over hele ansigtet. – –

«Nej, men hvad er han dog for en person!» komtessen kom ind med et næsten ophidset udtryk på sit milde ansigt. «At tænke sig, at han har frækhed nok til at sige, at den, der har gjort mest spektakler, er fru Kant! Jeg stod derude og hørte det.»

«Ja,» sa frk. Stenberg, der også var kommen til. «Professoren må vel ha en mening med det, som vi ikke fatter.»

Professoren er en tølper og en løgner, tænkte Else med foragt. Men hvad gjorde det? Nu skulde de jo komme, både Knut og Tage. Hun fortalte glædestrålende nyheden.

«Det med barnet forstår jeg ikke», sa frk. Stenberg. «Her kommer aldrig børn på hospitalet, men det må jo professoren om.»

*

I brevet til Hieronimus havde Else givet sit ord på, at hun, hvis pigen fik komme, ikke skulde bruge hende som hemmeligt bud- eller brevbringer, hvad hun vidste var forbudt. Men nu tog hun i sit sind

løftet tilbage. Ligeoverfor en mand, der som Hieronimus løj på hende og [268] skjældte hende ud i Tvedes påhør, havde hun ingen forpligtelse til at holde sit ord. For sikkerheds skyld vilde hun ha et brev i beredskab, til Inger kom og be hende gi Knut det. Kanske vilde Hieronimus trække det ud med Knuts besøg. Det så jo ud, som han fandt glæde i at pine hende. Og Tvedes holdning havde ikke vakt noget håb hos hende. Han havde ligeoverfor Hieronimus sét altfor meget ud som en undergiven.

Ude på det gule bord i gangen fandt hun et stykke papir, og blæk og pen var blet stående hos hende siden forleden. Hun satte sig straks til at skrive, men hvergang hun hørte skridt, måtte hun skyndsomst skjule papiret under sit hækletøj. Så godt som det i en fart lod sig gjøre, skildred hun tilstanden, og brugte med vilje ikke stærke ord, for at Knut ikke skulde tro, at hun overdrev. Alligevel blev brevet et skrig om hjælp fra en sjæl i nød, en brændende bøn om at han *straks* måtte komme. At han ialtfald, hvis han fastholdt bestemmelsen om at sende hende til «Sct. Jørgen», hvad hun energisk protesterte mod, absolut måtte se hende først. Under mange afbrydelser havde hun fåt skrevet papiret fuldt. Så la hun det sammen og stak det ind på sit bryst.

[269] For første gang siden hun kom derved var den tyngende pine over brystet borte. Hun gik ud og spasérte på cellegangen. Hvergang hun kom forbi madam Froms dør, rejste denne sig overende, og udstødte forbitrede skjældsord.

«De virker på hende som et rødt klæde på en gal tyr», sa frk. Stenberg og stødte celledøren til.

«Hun er styg den derinde», sa bedstemor, idet hun pegte på madam Froms dør, og skuted sig. Så smilte hun over hele ansigtet og pludred nikkende: «Nu skal bedstemor rejse.»

«Skal hun rejse?»

«Hun skal over på den rolige gang», svarte frk. Suenson. «Der kommer en ny i hendes celle».

Else tog en rørende afsked med bedstemor. På den rolige gang fik Else ikke lov til at komme.

«Hvem skal nu gi Dem kaffe, bedstemor?»

«Ja, kaffe ja», bedstemor lo lydløst. «Vores rare frue kommer nok med kaffe til bedstemor», hun nikked tillidsfuldt. –

Fru Syverts lå i sengen og skjændte højrøstet. «I er komediantspillere tilhobe», sa hun, da Else kom ind til hende. «Og hvis den endda var morsom, den komedie, I laver! Men jeg gider [270] ikke se på den. Den kjeder mig, ligefrem kjeder mig.»

«Vær nu blot rolig», sa Else, og tog hendes hånd. «Så får De snart stå op igjen.»

«Jeg kommer aldrig op!» skreg fru Syverts og brast i gråd. «Jeg er så ulykkelig, så ulykkelig. De gjør mig gal her!»

Else keg gjennom glasgluggen i celledøren ind til Bella Holm. Hun lå rolig i sengen og sov. [n22](#)

Men barselpatienten sad oprejist i sengen og gråd, så tårerne i

stride strømme flød ned over hendes ansigt.

«Har De intet lommelørklæde?» spurgte Else da barselpatienten tørred sig i lagenet.

Hun så et øjeblik uforstående på Else, og gråd så atter.

Else gav hende sit lommelørklæde.

«Sikken en klud», sa barselpatienten og holdt lommelørklædet ud fra sig. Så klumped hun det sammen i hånden, og stak det ind under hodepuden. –

«Nu kommer jo Deres mand, hører jeg», sa reservelægen ved aftenstuegangen. «Så blir De vel forsonet med professoren?»

«Ja, og barnet», sa Else glad.

[271] «Har professoren sagt *det*?» spurgte reservelægen tvilende.

«Ja. Forresten må De slet ikke tænke, jeg tror det, før jeg sér det», tilføjed Else. Hun var så glad og fuld af håb i aften, at hun havde råd til at lade, som om hun var vantro. Selv om professoren narred hende, så havde hun jo brevet, som Inger skulde bringe, gjemt derinde på brystet.

XXXIII.

Inden sengetid så Else sit snit til at skrive endnu mere til Knut på smålapper, som hun fik hos komtessen under påskud af, at hun vilde lave en liste på nogle småting, som hun ønskede sendt hjemmefra. Hun gjentog atter og atter sin bøn om, at han skulde komme og tilføjede: «Er Du her ikke inden fredag aften *senest*, synker jeg hen i grænseløs fortvilelse.»

Den nat sov Else i 6 timer, rigtignok efter den sædvanlige dosis.

Den næste morgen skrev hun videre. Tilsidst var det en hel mængde, hun havde fået sammen. Fuld af fortrøstning pakked hun det [272] ind i en stump avispapir, og gjemte det atter på brystet.

Klokken lidt over 11 kom virkelig Inger. Else brast i gråd, da hun så hende og bad hende fortælle om Tage.

Inger fortalte løst og fast, og Else sad og lyttede og spurgte hende.

«Her må være et frygteligt sted at være på for fruene», sa Inger omsider.

«Ja, forfærdeligt. Fortæl endelig herren det. Og her er noget, jeg har skrevet til herren», Else tog hurtigt den lille pakke frem og stak den ind på Ingers bryst. «Ingen må vide det», hviskede hun. «Bliv De spurgt, når De går, om De har fået noget med, må De endelig sige nej.»

Ellers blir jeg ulykkelig.»

Inger nikkede forståelsesfuldt: «Det kan fruene stole på».

Idet samme kom Hieronimus. «Nå, er det den rigtige pige?» spurgte han venligt.

«Ja tak», sa Else.

Han stod lidt. Så gik han.

Da Inger skulde gå, fulgte Else hende opover cellegangen. «Her kan De se, hvem jeg er sammen med,» sa Else og stansede foran de åbne celledøre.

[273] «Uf nej,» sa Inger og holdt armen op foran ansigtet. «De er helt fæle at se på.»

Om eftermiddagen hørte Else en underlig dump åndeløs stønnen ude fra cellegangen, og derefter larmen af noget, som væltedes og knustes. Da hun kom derud, løb en ung kvinde på uldsokker, i sækkelærreds kjole med forneden sammensyede ærmer, i vild fart op og ned, ustanselig skrigende og snakkende. Oppe i krogen lå servanten væltet og vandtøjet knust på gulvet.

«Å gud fader», stønnede hun, «å Rasmussen, å Jakobsen, å Jesus Kristus, mor, mor, tante, Rasmussen.» Hun var rødsprængt i ansigtet, og hendes forvildede øjne lyste hvide af rædsel.

«Der er gud fader!» skreg hun pludselig og kastede sig på knæ foran Else. «Å gud fader, å Rasmussen!» hun slog ansigtet mod gulvet og

greb fat i kanten af Elses kjole.

Else veg ræd tilside.

«Kom så,» sa frk. Stenberg. Hun bukked sig og løfted op den hylende kvinde. Så satte hun sig på en stol og tog hende på skjødet.

«Hvem er det?» spurgte Else.

«En frk. Foss. 24 år.»

Frk. Foss hylte og råbte på Jesus og Rasmussen, Jakobsen og gud Fader, mor og tante. Hele cellegangen fyldte hun med sin larm. Hvert [274] øjeblik forsøgte hun at rive sig løs, men frk. Stenberg holdt om hende med et jerntag.

Hele dagen blev hun ved på samme måde. Såsnart frk. Stenberg kaldtes bort og slap hende, fôr hun op og ned i rasende fart. Morfinindsprøjtningerne, hun fik, bed ikke på hende.

Da Else om aftenen var kommen i seng, hørte hun det dumpe drøn af hendes larm, tiltrods for, at frk. Foss var indelukket i den øverste celle. Men Else faldt i søvn alligevel. Tanken på, at Knut nu havde fåt hendes brev, gav hende ro i sindet.

Den næste dag var torsdag. Det var strålende klart vejr med morgensol på himlen udenfor. Else følte solens skin lige ind i hjertet. Larmen og jammeren af frk. Foss derude fra, som uforandret var den samme, gik hendes sanser forbi. Idag kom Knut sikkert.

«Så Du det land, hvor langs den sølvblå Dnjepr

De rige kornaks guld for vinden strø?
Hvor vindens viften fra de vide stepper,
Er duft af tusenfryd og revet hø.
Derhen, derhen mit hjerte vil tilbage,
Hvor ungt og let det slog i fordums år,
At høre Gritskovs sang om svundne dage,
Og flette blomster i Marusjas hår.»

Dette vers havde hun læst på et stykke afrevet avispapir, som hun om morgenen havde [275] fundet på bordet derude i gangen, og nu blev de dejlige strofer ved at lyde i hendes indre, mens brystet svulmed af glæde ved tanken på foråret, som nu måtte være i luften derude, og af længsel efter solskin og frihed.

I ubestemte, blødt vigende og sagte tilbageskvulpende stemningsminder steg frem for hende billedet af ungdoms sommerdage, hvor skyhøje, snetoppede fjelde havde knejset i solglans, mens nede i dalene elvene sprang mellem nøkkens småkværne, mellem mosklædte, hældende stene, mellem frodiggrønne bredt skrånende bakker. Hvor solskin havde blinket varmt og fortrollende mellem hvidstammede hængebirkes bladfyldte, blufærdigt ømme grene. Hun kjendte sommervind suse omkring sig og fornåm duften af nyslåt hø.

«Derhen, derhen mit hjerte vil tilbage,
Hvor ungt og let det slog i fordums år» – –

hendes øjne fyldtes med tårer, mens hun stod ved vinduet og stirred

efter Knut. I hjørnet af det høje plankeværk dernede var der en liden låge, som hun akkurat kunde se. Gjennem den kom de besøgende.

«Idag får De formodentlig Deres mand at [276] se,» havde reservelægen sagt ved stuegangen. Og siden havde Else ikke forladt sin post ved vinduet.

Nu var klokken halvelve. Da var besøgtiden inde.

Klokken blev 11, og Else stod der fremdeles, krampagtig ventende og stirrende. Det var, som håbet begyndte at minskes.

Så blev klokken halvtolv, og endnu stod hun der, urolig og febrilsk. Hvert øjeblik måtte hun røre sig.

«Nu må De ikke vente Deres mand mere,» sa frk. Stenbergs stemme bag hende. «Klokken er 12».

Else satte sig ned i stolen og gråd ud sin pinefulde skuffelses tårer. Men så fatted hun håb igjen. Imorgen var det atter en dag. Hun vilde vente tålmodig til imorgen.

«Jeg blir alligevel ikke sendt til «Sct. Jørgen», sa Else til frk. Ræder.

«Tror De?»

Frk. Ræders venlig tvilende mine berørte Else ubehageligt. Men så rysted hun det af sig og sa: «Jaja, vent nu».

«Jeg har aldrig oplevet, at det, som professoren *vil*, ikke sker»,

svarte frk. Ræder.

[277] «Bare jeg turde fortælle hende om mit brev til Knut», tænke Else. «Så vilde hun ikke mere modsige mig».

*

«Hvor kan hun dog holde det ud», sa Else til frk. Stenberg, da hun om eftermiddagen sad på cellegangen og så på frk. Foss, hvis tilstand var uforandret. Hendes læber var blodige og hudløse, og på tungespidsen sad et indtæret sår. «At hun ikke styrter?»

«Hun har fåt 6 morfinindsprøjtninger», svarte frk. Stenberg. «Nu skal hun i bandage».

Frk. Suenson kom ind med en vandspand og nogle lagen over armen. Frk. Stenberg tog frk. Foss og slæbte hende ind i cellen, hvor Suenson havde sat vandspanden fra sig. Else fulgte med og så på, hvordan de to sygeplejersker, kjæmpende med den syge, fik klærene af hende.

Så blev frk. Foss lagt på en madrats på gulvet. Frk. Stenberg holdt hende knælende fast, mens frk. Suenson vred op af vandspanden de til brede bandager sammenlagte lagener, og derefter blev den syge, hvis mund ikke et sekund stod stille, trods al modstand, surret ind i [278] lagnerne fra hagen og ned til fødderne. Så blev hun rullet ind i uldtæpper, som gjordes fast med store sikkerhedsnåle. Sveden perled på begge sygeplejerskernes ansigter, og drev af frk. Foss. De gik fra hende og låsed celledøren.

Else blev stående ude på gangen og så ind gennem glasluggen i døren. Frk. Foss snakked og hylte som før, mens hele legemet af og til hopped op et kvarter fra madratsen. Tilsidst fik hun slidt sig ud fra madratsen og lå og hopped på det bare gulv.

– «Har Deres mand ikke vært her idag?» spurgte reservelægen ved aftenstuegangen.

«Det véd De da vist godt», svarte Else.

«De kan være overbevist om, at han kommer, når professoren har lovet det», nikked reservelægen.

«Han har jo også lovet, at barnet skulde komme,» sa Else, og «det er jo imod reglementet.» – Næste morgen var det atter strålende solskinsvejr, og Else stod atter ved vinduet og stirred, og atter nynnede det inde i hende: «Så Du det land, hvor langs den sølvblå Djnepr».

«Idag kommer Deres mand sikkert», sa reservelægen.

«Ja sikkert,» tænkte Else. Idag var det jo ^[279] fredag, og hun havde skrevet, at hun ventede indtil fredag.

Men atter igjen gik det som igår. Hun blev stående til klokken var 12. Da vendte hun sig om fra vinduet og satte sig i stolen, syg og tilintetgjort.

«De har ikke vært på cellegangen idag», sa frk. Stenberg og trak Else op fra stolen med begge hænder. «Kom nu. Vi savner Dem derude».

Ja, Knut kunde jo endnu komme. Inden fredag aften *senest*, havde hun skrevet. Å Knut, Knut, – bare hun fik tale med ham, fik forklare ham, at det slet ikke var til et galehus, hun skulde. Han havde jo aldrig, aldrig nogensinde svigtet, når det gjaldt. – Hun fulgtes med frk. Stenberg ud på cellegangen og keg gennem glasgluggen ind til frk. Foss.

Frk. Foss gik frem og tilbage på gulvet aldeles nøgen, foroverbøjet, hylende og stønnende og kaldende på Rasmussen og gud fader og alle de andre. På madratsen lå nogle sønderrevne klædningsstykker.

Om natten havde hun slidt sig ud af bandagen. Så havde de git hende noget tøj på, som hun havde revet istykker og slængt fra sig, hørte Else siden.

[280] Else kunde om eftermiddagen ikke sidde stille et øjeblik. En nagende uro kribled om i hendesⁿ²³ legeme, og spændingen knuged hende pinende for brystet.

Dagen gik, og Knut kom ikke. Først klokken 6 opgav Else håbet.

XXXIV.

Og så var al spænding og al uro borte. Istedetfor trådte en iskold forhærdelse, som gav hende fred. Det *var* altså alligevel sandt, at Knut ikke havde villet se hende. Når han ikke var kommen etter det brev, hun havde sendt, så – – Hun forstod ikke et muk af det hele – men det fik være det samme.

Da Hieronimus kom ved aftenstuegangen, spurgte Else, om hendes mand *nu* havde fåt at vide, at han kunde besøge hende.

«Nej», sa Hieronimus i frydefuld tone. «Det haster ikke».

«Nu kan det forresten også være det samme», svarte Else. «Jeg har ikke længer lyst til at se min mand».

«Den lyst kommer nok igjen», Hieronimus vimsed ud.

[281] Næste morgen ved stuegangen begyndte reservelægen igjen at snakke om, at nu kom hr. Kant. Professoren gik ikke fra sit ord.

«Jeg bryr mig ikke mere om at se min mand», sa Else heftigt.
«Aldrig mere i dette liv!»

«Fy, fy», sa reservelægen.

«Her har han ladt mig være, ikke en eneste gang sét til mig – Det er

ikke *hans* fortjeneste, at jeg ikke har mistet forstanden.»

«Vær nu fornuftig, fru Kant», reservelægen tog Elses hånd og så fast på hende. «De véd jo ikke, hvilket pres Deres mand har været under».

«Men hvorfra har han fåt denne pludselige autoritetstro? Og det på sådan en vildfarende herre som Hieronimus?»

«Man må jo tro på lægerne, ikke sandt, fru Kant? Dannede mennesker er opdraget til det.»

«Og så udsætter man sine nærmeste for at gå tilgrunde af bare dannelse!» råbte Else forbitret,

– Om eftermiddagen ved femtiden stod med ét dr. Tvede foran Else. Hun sad ved vinduet og hækled.

Elseⁿ²⁴ tog imod ham med iskold ro. Han skulde hilse så meget fra hendes mand.

[282] «Og jeg *skal* til «Sct. Jørgen,» spurgte Else blot.

«Ja, fru Kant.»

«Så har vi ikke mere at tale med hinanden om. De har nok godt røgtet det ærinde, jeg gav Dem til min mand.»

Dr. Tvede stod og stammede i det, og så alvorlig og bedrøvet ud. Hans besøg blev kun kort. Da han gik, rakte han hånden.

«Farvel», sa Else og rejste sig. «Det kan godt være, det er sidste

gang, jeg taler med Dem, for når jeg kommer ud fra «Sct. Jørgen,» søger jeg ikke Dem.»

Så gik Tvede.

En timestid senere kom Hieronimus. Else spurgte igjen om hendes mand havde fåt underretning om, at han kunde besøge hende.

Og atter igjen lød det samme frydefulde «nej», og det samme: «Det haster ikke».

«Jeg skulde forresten gi Dem dette», Hieronimus la et brev på bordet foran Else. Det var fra Knut, og Else så straks, at det var flænget som det forrige brev.

«Jeg læser ikke et brev fra min mand, som *De* har åbnet», sa Else og rejste sig i hast.

«Det gjør mig ondt for Deres mand», svarte Hieronimus.

[283] Else fjerned sig nogle skridt. Så blev hun stående halvt bortvendt.

«Forresten er dette en højst forloren indignation», sa Hieronimus med spot. «De, som før har været interneret, véd jo, at sindssygepatienternes breve altid blir åbnet».

«De, som skrev breve til mig dengang, brød jeg mig ikke om», svarte Else. «Det er anderledes nu. Desuden *var* mine breve ikke åbnet».

«Hum. Der husker De vist fejl.»

Else målte ham med et koldt blik.

«De bør stadig lægge an på at tøjle Deres sind», vedblev Hieronimus hånlige. «Det vil De også få god lejlighed til, når De nu kommer til «Sct. Jørgen» for længere tid.»

Ikke et muk svarte Else.

Hieronimus gav sig god tid, før han gik.

Da han var borte, tog Else brevet mellem tommel og pegefingern og kastede det ud på bordet i gangen.

– «De, som før har vært interneret» – Også dette skulde denne «sindssygelæge» med hån kaste hende i ansigtet.

Ja, dengang. Hvor stille og godt havde hun ikke haft det på anstalten hos den humane og kjærlige gamle overlæge, der nu forlængst lå i sin grav. Dengang var det også langvarig [284] søvnløshed fremkaldt ved sjælelige rystelser, som havde voldt, at hun blev syg. Og hun havde dengang vært dårligere end nu. Havde ikke kunnet kjende sine allernærmeste og havde haft en bitte liden grå, tyk mand, som ustanselig hoppede op og ned på bordet, og altid fik lampen mellem benene. Men straks hun kom på anstalten fik hun sove. Den tykke grå mand blev borte, og der faldt helbredende fred over hende. Og da hun efter knapt 2 måneders forløb skulde forlade anstalten, havde hun bedt om lov til at bli der lidt endnu. Men den gamle, kjærlige overlæge havde smilende rystet sit grå hode og sagt, at han kunde ikke forsvare at beholde hende længere, fordi hun tog pladsen op for en virkelig syg. Det var netop mindet om dette fredfuldt velsignede ophold hos den

gamle elskelige overlæge, der havde gjort hende så villig til at søge Hjælp hos Hieronimus.

Hos Hieronimus! Denne mand, der havde skrevet nogle afhandlinger, som havde vakt opsigt, og som holdt forelæsninger, der intresered de unge medicinere! Andet vidste ingen om ham. Jo, man vidste også, at han havde dårlig mave, og at han var nokså grættten.

Næste morgen var det professoren, der gjorde stuegang, fulgt af en hvid kandidat.

[285] Da han kom, gik Else frem og tilbage på den lille gang udenfor sit værelse. Hun hørte hans skridt, men vendte sig ikke om, før hun var ved enden af gangen.

«Godmorgen», sa Hieronimus.

«Godmorgen», mumled Else.

«Hvordan står det til?»

«Som det plejer», Else strøg forbi ham, og gik ind i sit værelse op til vinduet, hvor hun vendte ryggen til.

«Dr. Tvede var her jo igår», hørte hun professorens stemme ude på gangen.

«Ja», svartes der af frk. Stenberg.

«Gjorde hun en scene?»

«Nej. Nogen scene var der ikke. Jeg sad herude på gangen, og det

gik ganske stille af. Men dr. Tvede var der kun et øjeblik, og da han gik, sa han, at fru Kant havde været vred.»

«Notér, ⁿ²⁵ at fru Kant har vist vrede mod dr. Tvede», skatted Hieronimus. Formodentlig henvendt til kandidaten, tænkte Else. –

– «*Det* kunde De gjerne ha sparet mig for, frk. Stenberg,» sa Else, da stuegangen var overståt.

«Dr. Tvede bad mig om at sige det. Så er jeg nødt til at gjøre det.»

«Er det virkelig sandt. – Bad han Dem?»

[286] «De kan da vide, at jeg ellers ikke havde gjort det, kjære fru Kant», frk. Stenbergs tone var mildt bebrejdende. «Tror De, jeg vil volde Dem ubehageligheder, når jeg kan undgå det?»

Else stod målløs. Tvede, denne mand, som hun havde holdt så meget af, og som havde vært hendes ven. Hvad var dog dette for noget? – «Når man er på denne afdeling, er der ingen, som ænsrer, hvad man siger» – – Ja ja, ja, hun blev passet på og lagt mærke til som et underligt dyr.

XXXV.

På Knut havde Elses brev virket som et granatskud, der sprængte hans tanker til alle sider. Han havde ikke anet, at tingen kunde se således ud. Han skalv af medlidenhed, og i hans bryst nagede frygten for, at den hele indlæggelse på hospitalet dog havde vært et fejlgreb. Men i denne sag *turde* han ikke handle på egen hånd. Han var straks gået med brevet til dr. Tvede.

«Hvad skal vi gøre?» spurgte Knut med et lønligt håb om at se Tvede lige så usikker og rede til at opgive sagen som han selv.

[287] «Du skal holde ud,» svarede Tvede alvorlig. «En afbrydelse af kuren nu kan *kun* gøre skade.»

«Men denne fortsatte sjælelige og legemlige *lidelse* –?»

«Ja, jeg forstår ikke, hvorfor Hieronimus beholder hende på sin afdeling. Det er åbenbart ikke stedet.»

«Eller han ikke manden. Jeg begynder at tro, at der har stået en kamp mellem ham og Else, og at Hieronimus i den er bleven den lille. Nu holder han hende tilbage for at knække hende.»

Tvede rystede tvilende på hodet. «Nu skriver vi begge til overlægen på Sct. Jørgen,» sa han, «dér *må* det gå bedre.»

– «Vil *Du* tale med Else? Jeg får jo ikke lov – det vilde vel heller ikke nytte noget nu.»

«Ja.»

– Samme dag blev Tvede syg. Han sendte Knut et par ord om, at det var ham umuligt at søge Else før om et par dage. Knut følte på sig hele udsættelsens jammer. Han skrev et brev til Else. I forblommede vendinger skulde det bringe trøst, i alt fald svar inden den af Else fastsatte frist. Men brevet blev til trods for Knuts indstændige anmodning foreløbig liggende i Hieronimus' lomme.

[288] – Endelig søndag morgen fik Knut Hieronimus' erklæring om, at nu kunde overflytningen til Sct. Jørgen foregå. Hans hustrus tilstand havde imidlertid forværret sig. Hun var meget syg, og den samtale, han havde lovet måtte ske inden flytningen, vilde han bestemt fraråde. Der vilde kun komme en oprivende scene ud deraf, som vilde skade hende.

For første gang var der for øvrigt noget både meddelsomt og venligt i professorens tone.

«De behøver ikke at indlægge deres hustru på første pleje på Sct. Jørgen,» sa han bl. a. «Det er kun rigfolk, der benytter den. Anden pleje dør svarer til første pleje her.»

Knut takkede for underretningen. Han vidste ikke den gang, at den var urigtig.

XXXVI.

Uf, denne lange, lange, sørgelige søndag. Else lå på chaiselonguen mesteparten af dagen, rolig, håbløs, forstenet.

Så om eftermiddagen kom frk. Stenberg ind og satte sig hos hende, og gav sig til at klappe Else ustanselig på håret og nedover armen. Pludselig sa Else: «Skal jeg afsted nu?»

[289] «Ja, fru Kant», sa frk. Stenberg med mild og kjærlig stemme. «Imorgen tidlig.»

Else kasted sig om hendes hals og gråd.

«Der kom bud for lidt siden om, at Deres sager skulde være parat. Der er også blevet sendt en pakke fra Deres hjem.»

«Deres hjem» – det stak Else i brystet. Hun havde jo ikke mere noget hjem.

«De skal ikke være ulykkelig, fru Kant,» trøsted frk. Stenberg. «På Sct. Jørgen blir De ikke længe. Tro De mig.»

«Nej», sa Else sløvt. «Så slipper jeg da for at se Hieronimus.»

Så kom komtessen og sad og gråd med hende. Hun var lige så håbløs som Else.

Timerne gik, og reservelægen kom om aftenen.

«Kan De se, at min mand dog ikke kom», sa Else.

«Ja, jeg forstår det ikke.»

«En ordholden herre, den professor Hieronimus.»

«Nu går vi stuegang sammen», sa reservelægen og stak sin arm ind under Elses, hvorpå de fulgtes ind i cellerne. Al den godhed og taknemmelighed, Else i begyndelsen havde følt [290] for reservelægen, strømmed i det øjeblik friskt og fuldt igjennem hende. –

Bella Holm var bleven flyttet, og i hendes celle lå en gammel bondekone, der havde fåt sin hofte knust ved et hestespark.ⁿ²⁶ Hun jamred og klaged med en høj gneldrende fistelstemme, der hvert øjeblik brast, over dette helvedes fangehul, hun var kommen i, og forlangte at bli sendt hjem. Hun skulde koge mad til sin mand.

«Snak godt for mig hos professoren, De dame der!» råbte hun efter Else.

«Det er den rette, hun kommer til,» sa Else og næsten lo.

*

Den sidste morgen var kommen, og Else havde pakket sine sager sammen. Så skrev hun i rasende fart et brev til Hieronimus, hvori hun gav al sin foragt og uvilje luft, og punkt for punkt stilled op sine anklager. Tilsidst lofte hun, at professoren, såsnart hun kom ud fra «Sct. Jørgen», skulde bli draget til ansvar for sin færd mod hende og

underskrev:

Deres oprigtige fiende
Else Kant.

[291] Hun var netop færdig med brevet, da reservelægen kom.

«Får jeg tale et øjeblik alene med Dem?» spurgte Else. «Og vil De svare mig på det, jeg spør om, som man svarer et menneske, der ikke er på galehus? Vil De det?» sa Else, da reservelægen havde lukket døren.

«Ja», sa reservelægen. «Det vil jeg.»

«Vil De så sige mig, om De nogensinde har sét nogen slags sindssyge hos mig, mens jeg har vært her?»

«Nej», svarte reservelægen alvorlig.

«Finder De det alligevel rigtigt, at jeg blir sendt til «Sct. Jørgen?»

«Det er en sag, som ikke vedkommer mig.»

«Har en mand lovlig ret til at spærre sin kone inde i en sindssygeanstalt *mod* hendes vilje, såsnart han og en læge siger, at hun er sindssyg?»

«Ja. Og vice versa.»

«På den måde kan der jo let ske misbrug,» sa Else.

«Ja, og det skér der vist også ofte», var reservelægens svar.

«Og jeg har ingen ret? Har ikke lov til at få tale med en sagfører eller en ven?»

«Nej, ikke når De er her. Og overlægen på «Sct. Jørgen» kan beholde Dem der i årevis, [292] hvis han vil» – der kom et smil af triumf i reservelægens øjne, som nød han den magt, lægerne havde.

«Men det gjør han nu ikke», tilføjede han lidt efter. «Han er så elskværdig.»

«Og *derpå* skal det altså komme an, hvorlænge en patient skal holdes indespærret, om overlægen er elskværdig eller ikke?»

Reservelægen trak på skuldrene.

«Ja, så var det ikke mere», sa Else. «Men jeg lar mig altså føre til «Sct. Jørgen» under den mest energiske protest fra min side. Det tar jeg Dem til vidne på. For det *er* galt, at jeg skal til «Sct. Jørgen».

«Farvel», sa reservelægen og rakte hånden. «Sikken et dejligt rejsevejr, De får.»

«Det måtte meget heller vært stygt og fælt vejr», sa Else.

«Sådan en pessimist. Altid misfornøjet.»

«Kan De virkelig ikke forstå, at stygt vejr vilde bedre svaret til min stemning?» spurgte Else.

«Å jo. Naturligvis. Men farvel altså.»

«Farvel», sa Else og trykket hjertlig reservelægens hånd. «Mange tak for Deres venlighed mod mig.»

«Å jeg bér. Hav det nu rigtig godt.»

[293] Så fik Else overtøjet på. Hun sa farvel til komtessen og sygeplejerskerne, hvem hun allesammen kyssed og takked for alt godt. Hun var også inde hos patienterne. Fru Syverts gav sløvt hånden til farvel, og sa nogle arrige ord om dette modbydelige komediespil.

Da de kom ind på den «rolige gang», spurgte Else efter bedstemor. Men bedstemor lå endnu i sin seng, og tiden var knap.

Så blev den store fløjdør for enden af den «rolige gang» lukket op. Else kjendte nøgleraslingen igjen fra den første aften, da hun var kommen her med Knut. Hun så sig tilbage ned over den lange gang, hvor nogle patienter sad på de gule stole, og blandt dem Bella Holm, der holdt hodet bøjet over et stort strikketøj, og så skamfuld ud. Og pludselig grebes Else af en vemod, der dugged hendes øjne. Her var hun nu jo kjendt og næsten hjemmevant. Og her havde hun lidt og stridt og sejret. Hvad vented hende på det nye sted?

Frk. Stenberg fulgte hende helt ned og ud på trappen. Atter måtte Else tænke på den aften, da hun og Knut var kommen denne vej. Femogtyve døgn havde hun været der oppe. Femogtyve døgn, der vejed som 25 år.

Foran trappen holdt en vogn med 2 hester, [294] og to portører på bukken. Ved siden af vognen stod en venlig gammel kone, som skulde være vogterske over Else på den lange kjøretur til «Sct. Jørgens»

hospital.

Da Else var kommen ud på trappen, vendte hun sig om til frk. Stenberg og omfavned hende med en hjertelig tak for al hendes godhed. Så steg hun ind i vognen, fulgt af den gamle kone.

Solen skinned blankt og blått på hospitalets pyntelige gårdsrum. Else så ud gennem vognvinduet, og tænkte med noget, der lignede misundelse på fru Fog og selvmordersken, der også var bleven ført bort fra dette sted.

– Og så var hun da endelig på vejen til sit nye fængsel.

Noter

[n1](#). madonnaansigt] *rettet fra: mådonnaansigt (trykkfeil)*

[n2](#). kom] *rettet fra: hom (trykkfeil)*

[n3](#). forfærdelig] *rettet fra: forfærdeiig (trykkfeil)*

[n4](#). hverken] *rettet fra: kverken (trykkfeil)*

[n5](#). IX.] *rettet fra: VII. (trykkfeil)*

[n6](#). aldrig] *rettet fra: uldrig (trykkfeil)*

[n7](#). Suenson] *rettet fra: Svenson (trykkfeil)*

[n8](#). foregående] *rettet fra: foregaende (trykkfeil)*

[n9](#). urolig] *rettet fra: urollg (trykkfeil)*

[n10](#). hun] *rettet fra: bun (trykkfeil)*

[n11](#). Sygeplejersken] *rettet fra: Sygeplersken (trykkfeil)*

[n12](#). på] *rettet fra: pa (trykkfeil)*

[n13](#). Stenberg] *rettet fra: Stenherg (trykkfeil)*

[n14](#). Nå] *rettet fra: Na (trykkfeil)*

[n15](#). bedstemors] *rettet fra: bedstémors (trykkfeil)*

[n16](#). fru Kant] *rettet fra: fru kant (trykkfeil)*

[n17](#). fru Kant] *rettet fra: fru kant (trykkfeil)*

[n18](#). sengebordet] *rettet fra: sengehordet (trykkfeil)*

[n19](#). Else] *rettet fra: Eise (trykkfeil)*

[n20](#). barnepigen.] *rettet fra: barnepigen (trykkfeil)*

[n21](#). anden] *rettet fra: aneen (trykkfeil)*

[n22](#). sov.] *rettet fra: sov (trykkfeil)*

[n23](#). hendes] *rettet fra: hende (trykkfeil)*

[n24](#). Else] *rettet fra: Elte (trykkfeil)*

[n25](#). Notér] *rettet fra: Notèr (trykkfeil)*

[n26](#). hestespark] *rettet fra: hestepark (trykkfeil)*

Amalie Skrams *Professor Hieronimus* er lastet ned gratis fra

bokselskap.no